

R.N.I. No. 14593/1957

# પાગંડાંડી

PAGDANDI

તંત્રીઓ : અશ્વિન માલદે \* ચંદ્રકાન્ત નંદુ \* સંજય છેડા

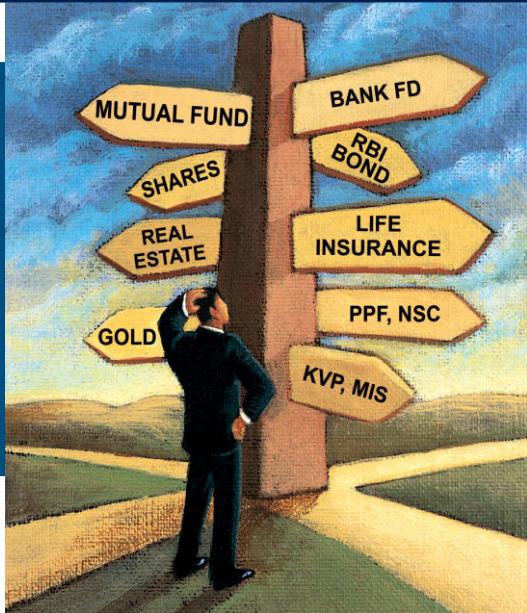
VOL.66 ISSUE NO. 03 - JUNE 2023 - 60 PAGES - RS. 15/-



Shree Kutchi Visha Oswal Seva Samaj

C.V.O.D., Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99-101, Keshavji Naik Road, Chinchbunder, MUMBAI - 400 009.

Phone : 23714674 / 2377 3032 - E-mail : pagdandi@kvoss.org



WE NAVIGATE  
YOUR FINANCIAL ADVENTURE  
& ENSURE YOU  
A SMOOTH JOURNEY OF LIFE  
FROM WHERE YOU ARE  
TO WHERE YOU WANT TO BE

## A COMPLETE TOUR OF THE FINANCIAL WORLD

We are truly a one stop-shop for all your  
Investment & Insurance and other allied services:

- Mutual Fund Distributors
- Company FD, NCD, Bond, RBI Bond, Capital Gain Bond, Perpetual Bond
- P2P Loans
- Sovereign Gold Bond
- Will Writing and Estate and Succession Planning
- Life Insurance (Through business associates of LIC of India, HDFC Life, Birla Sun Life Insurance)

We are your Map for Financial Freedom



Registered Office:  
**Gada & Haria Pvt Ltd**  
(formerly known as Gada & Haria Financial Planners Pvt Ltd)  
5, Framroz Court, 2<sup>nd</sup> floor, Dada Saheb Phalke Road,  
Dadar (CR), Mumbai-400014.  
Tel: 40794141

**CA Dilip Haria**  
Village: Bada  
98202 96135  
dhharia@gmail.com

**CA, CFP Rajesh Gada**  
Village: Bada  
98676 23250  
rajesh@gadaharia.com

**CA Vipul Bheda**  
Village: Samaghoga  
98202 22750  
vipul@gadaharia.com

**Vikas Vira**  
Village:Nagalpur  
98205 20268  
vikas@gadaharia.com

# પગાંડી

જુન ૨૦૨૩

## અનુક્રમણિકા

લેખ	લેખક	પાના નં
તંત્રી સ્થાનેથી		
આર્ટિઝિસ્ટિયલ ઈન્ટેલીજન્સ.....	અધ્યિન માલદે.....	૫
પ્રમુખશ્રીની કલમે .....	ડૉ. ચંદ્રકાંત નાનજી લાલન.....	૮
પગ મેં ભમરી.....	લીલાધર માણોક ગડા .....	૧૧
અનોખાં અનુદાનો		
સરખાં કથાવસ્તુવાળી બે વાર્તાઓ .....	ડૉ. ગુલાબ દેઢિયા.....	૧૭
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું - રચના : મૃગાંક શાહ	અર્થ વિસ્તાર : CA સંજ્ય ચંદ્ર વિસનજી	૨૦
અજનબી.....	વિશ્રામ એમ. ગઢવી .....	૨૩
ભગવાન બુદ્ધ પરિપથ .....	જ્યોતિ જેવત મોતા.....	૨૮
૭. કૌસાંભીની કડકડતી સવાર અને કાશીની પ્રતિકા.		
સાહિત્ય અમૃત .....	આલેખન : CA ચંદ્રકાંત નંદ .....	૩૩
ઉર્ભિલહર.....	સંપાદન : વિશાન નાગડા.....	૩૭
સાંસ્કૃતિક સમિતિની “કલ, આજ ઔર કલ” અને “આવજે” નાટકની સફળતા	સંકલન : રાજેશ હરિલાલ છેડા .....	૩૮
નવનીત ક્રપ કચ્છી કિકેટ ટૂર્નામેન્ટ વર્ષ - ૨૦૨૨-૨૩	.....	૪૪
નૈનિતાલ કેમ્પ- અહેવાલ	.....	૪૨
સેવા સમાજ અપડેટ - એપ્રિલ ૨૦૨૩	.....	૪૪
સાંત્વન.....	.....	૫૬
મુખ્યપૂર્ખ ચિત્ર અને માહિતી	કિરણ વિસરિયા.....	૧૦

પગાંડી કાર્યાલાય ફોન - ૨૩૭૧ ૪૬૭૪ ટેલી ફેક્સ - ૨૩૭૭ ૩૦૩૨

Printed and Published by Aswin Popatlal Malde on behalf of K.V.O. Seva Samaj. Printed at Meghart Colour Crafters, 42, Ideal Indl. Estate Mathuradas Mill Compound, Senapati Bapat Marg, Lower Parel, Mumbai -400013. and published from Shri Kutchhi Visa Oswal Seva Samj, C.V.O.D. Jain Mahajanwadi, 3rd Floor, 99/101, Keshavji Naik Road, Chinch Bunder, Mumbai -400009. Editor : Aswin Popatlal Malde

**Gala Caterers**  
FINEST IN FOOD INDUSTRY  
SINCE 1977

“આજે લગતમાં શું જમવાતું હશે ?”  
એ ઉત્સુકતાનો અંત આવે  
જ્યારે મહેમાન  
**ગાલા કેટરર્સ** નો ટેગ જોયે  
“જે હશે બધું ભાવતું જ હશે !”

અમે કાઢીયાવાડી, ગુજરાતી, કચ્છી, પંલાણી, સાઉથ ઈન્ડીયન તેમજ ડોન્ટીનેન્ટલમાં  
થાઈ, મેક્સિકન, ઈટાલીયન અને ચાયનીઝ, પ્રોર વેકેટેરીયન વાનગીઓ પિરસીએ છીએ.



આજકાલનો નવો ટ્રેન્ડ

## ડેસ્ટ્રીનેશન વેડિંગ

આપના પ્રસંગોને બનાવો યાદગાર.  
૨૦૦ થી ૨૫૦૦ કેપેસીટીના ભારતનાં કોઇપણ સ્થળો  
લોટેલ, રિસોર્ટ, તથા ક્લબમાં સંગીત સંદર્ભા, મહેંદી  
રસમ, સમૃતા, લગ્ન, રીસીપીન એંટેજ કરી,  
વિવિધ વાનગી પિરસી પ્રસંગને યાદગાર બનાવશું

## કાર્પોરેટર સેમીનાર, એક્ઝીબીશન માટે

૧૦,૦૦૦ થી ૧૫,૦૦૦ વધુ મેહમાનોને  
કેટરીંગ સર્વિસ આપવા સાથમ

Some of our Corporate Clients:  
RELIANCE INDUSTRIES LTD, PARLE AGRO PVT.LTD  
THE PHOENIX MILLS LTD., ACHARYA PRODUCTS  
CAMBRIDGE SHIRTS, GODAVARI PAINTS MAYKA GROUP,  
JUST IN TIME, GANGAR EYENATION ETC.



colorspacet.com

**Gala Caterers**

FINEST IN FOOD INDUSTRY

SINCE 1977

૫, નારાયણ નિદ્દીંગ, ઉલ્લેખી નારાયણ કેન, માર્ગે (લે.રેલે), મુંબઈ-૩૬. ફોન: ૨૪૦૨-૪૩૭૫, ૨૪૦૨-૩૪૪૦  
E: galacaterers@gmail.com, ksevasamaj@gmail.com • W: www.galacaterers.in

પ્રવીણ ગાલા :  
9892183338

Google

અતુલ ગાલા : 9322221205	• રાજેશ ગાલા : 9820032010	• નિમેશ ગાલા : 9322226085
રોહિત ગાલા : 9820099251	• બિરાગ ગાલા : 9702029280	• જયારેશ ચેડા : 9819818170



# તંત્રીરચાનેશી

## આર્ટિફિસિયલ ઈન્ટેલિજન્સ

તમોએ પેખ્સીની એ જાહેરાતને તો જોઈ જ હશે જેમાં “હમ આપકે હે કોન” નો સલમાન ખાન અનો આજનો સલમાન સાથેસાથે કામ કરી રહ્યા છે અથવા એજાસ ફેડરલ લાઈફ ઈન્સ્યુરન્સની જાહેરાત જેમાં ૧૧ વર્ષના સચીન તેંડુલકરને તાદૃશ રજૂ કરાયો છે.

આ છે આર્ટિફિસિયલ ઈન્ટેલિજન્સના નમૂનાઓ. - નિદોર્ધ ઉપયોગ.

સામે પક્ષે

એક વીડિયો બહાર આવે છે જેમાં અમેરિકાની મુખ્ય સૈનિક સંસ્થાન પેન્ટાંગોન પર હુમલો થઈ રહ્યો હોવાનું દર્શાવાઈ રહ્યું છે. થોડીક પળો માટે દુનિયાભરમાં તંગાદિલી છવાઈ જાય છે. કેટલીક ન્યૂસ ચેનલો આને આધાર બનાવી સમાચાર આપવા માંડે છે, પરંતુ પાછળથી ખબર પડે છે કે આ વીડિયો પણ આર્ટિફિસિયલ ઈન્ટેલિજન્સના પ્રયોગનું ઉદાહરણ છે. આવું જ વચ્ચે તામિલનાડુમાં બિહારના મજૂરો પર હુમલા થયા હોવાનું વીડિયો વખતે બહાર આવું હતું.

આર્ટિફિસિયલ ઈન્ટેલિજન્સના આવા ઉપયોગ ક્યારેક તબાહી સર્જ શકે છે.

આ આર્ટિફિસિયલ ઈન્ટેલિજન્સ છે શું?

એવું મશીન, એવું સોફ્ટવેર જે વિચારવાની ક્ષમતા ધરાવે છે, શીખવાની ક્ષમતા ધરાવે છે અને માનવીય વિચાર ક્ષમતા મુજબ કાર્ય કરી ચપટીમાં જ પરિણામ રજૂ કરી શકે છે.

શું આ કોઈ નવી તાજેતરની શોધ છે.

નહીં, એની શોધ ૧૯૫૦ના વર્ષમાં જોન મેકાર્થી નામની વ્યક્તિએ કરી હતી. શોધ ભલે ૧૯૫૦માં થઈ, પરંતુ એના પર કાર્ય ૧૯૪૫થી શરૂ થઈ ગયું હતું. કેટલાક આને એલાન ટ્યુરિંગની કામગીરી પણ જણાવે છે.

જે હોય તે, પણ આ એક દુનિયાને હલબલાવી નાખનારી હકીકત છે.

કેટલાક એને અધિન અને પૈડાંની શોધ સાથે સરખાવી રહ્યા છે.

તો કેટલાક એને નવી ઔદ્યોગિક કાંતિ ગણાવી રહ્યા છે. આવી દરેક શોધને લોકો માનવ જતિના ઉત્થાન માટે ગણાવતા હોય છે, પછી ભલે તે અણુભૂમબની હોય.

એક બાબત સમજી લેજો કે આ સંપૂર્ણ A.I.નો પાયો એમાં સંઘરાયેલ DATA ઉપર અને એનું વિશ્લેષણ કરવાની ક્ષમતાના Programming પર રહેલો છે.

આવી દરેક નવી બાબતના ફાયદા અને ગોરફાયદા હોય છે.

### ફાયદાઓમાં

માનવીય ભૂલોની શક્યતા નહીંવત.

માનવ ન કરી શકે એવા કામમાં ઉપયોગ:- જેમ મંગળ પર મોકલવો. બોખુ Diffuse કરવો વિ.વિ.

ચોવીસે કલાક મદદ માટે હાજરાહજૂર.

પૂનરાવર્તનવાળી પ્રક્રિયાઓ માટે અતિઉપયોગી.

Digital સહાયક Alexa, Siri જેવું.

રોજબરોજની પ્રક્રિયાઓ માટે.

નવી શોધો વૈદ્યકીય સારવાર અને અન્ય.

### ગોરફાયદાઓમાં

Data ભેગો કરવામાં અને હંમેશા Update કરતા રહેવાની ખૂબ જ મોટી કિંમત.

માણસને કદાચ આળસુ બનાવી દે.

સૌથી મોટા ગોરફાયદામાં મોટા પ્રમાણમાં બેરોજગારી .

લાગણીસભર વ્યવહાર નહીં.

મશીનમાં નાખેલ વિગતો અને પ્રોગ્રામ સિવાય વધારાનું વિચારવાની ક્ષમતા નહીં.

આ તો મુખ્ય મુખ્ય બાબતો છે.

આપણા સંદર્ભમાં જોઈએ તો આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ એટલે ChatGPT, Bing or Band જેવાં કોમ્પ્યુટર અને મોબાઇલમાં મળતી App.

પરંતુ Artificial Intelligence એનાથી ઘણું આગળ છે.

આ A.I.ના વિકાસને ચાર તબક્કામાં ગણી શકાય.

પ્રથમ - Reactive Machine, એક એવો પ્રોગ્રામ જે તમારા આદેશ પ્રમાણે કાર્ય કરે, જે કોઈ Data Store નથી કરતો.

દ્વિતીય - Limited Memory, જે તમારા જૂના કેરા અને માહિતીને સંધરી શકે અને એના લીધે વધારે સારી માહિતિ આપી શકે.

આજે આવી બધી બાબતોનો ઉપયોગ આપણો રોજબરોજના જીવનમાં કરી રહ્યા છીએ. જેવી કે GPS (Google Map), બેન્કમાં ડિજિટલ ઓનલાઈન Payment , વિમાનની સફરની ઓનલાઈન ટિકિટ મેળવવી, પ્રાથમિક Robots, વિ. વિ.

એનાથી વધારે આગળ વધીએ તો

પરંતુ લોકો જેનાથી ગભરાઈ રહ્યા છે, જેના પ્રભાવ અને ઉપયોગથી ગભરાઈ રહ્યા છે તે છે ગીજો તબક્કો.

**ગીજો તબક્કો** - Theory of mind જેની હાલ શરૂઆત છે. અને જે માનવીય લાગણીઓ અને વિચારોથી પ્રભાવિત હશે.

એક દાખલો લો, અત્યારે તમારો GPS જે ટૂંકામાં ટૂંકો રસ્તો છે. તે બતાવશે જો ટ્રાફિકના કારણો સમય વધુ લગાડે તો તમો હાથ, પગ તમે એટલા પછાડો, એ એ જ રસ્તો બતાવશે. પરંતુ ભવિષ્યમાં તો તમારી વિગતો નખાયેલ હોય તો જ્યાં પહોંચવામાં તમને મોડું થયું છે અને એ ફોન કરી જાણકારી દેશો અને ક્ષમા પણ માંગી લેશે.

શેરબજારમાં Call/Putના સોદાઓ માટે ખાસ પ્રોગ્રામ, ચોક્કસ નિશાના પર જતી મિસાઈલ, રોબોટિક સર્જરીઓ વિ.વિ.

ઉપરના દાખલામાં Deepfake technologyથી એ જ વ્યક્તિનું વય ઘટાડી અથવા વધારીને નિરૂપણ.

આ ગીજો તબક્કાના અમલીકરણથી જે અત્યાર સુધી નિર્દોષ લાગતી આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સના સારા પાસાની સાથેસાથે કેટલાંક ભયસ્થાનો નજર સમક્ષ આવી રહ્યા છે.

**બેરોજગારી :** ધણીબધી કિયાઓ જો કોમ્પ્યુટર કરશે તો સ્ટાફની જરૂરીયાત ઘટશે અને મોટા પાયે બેરોજગારીની સમસ્યા સર્જશે.

**સામાજિક પ્રચાર :** માધ્યમમાં Manipulation એટલી હદ સુધી થઈ, ખરા ખોટાની પરખ મુશ્કેલ બનશે. ખોટી માહિતીનો મારો ચલાવાશે અને એને જ સાચી મનાવી લેવાના પ્રયત્નો કરશે. એ પણ A.I.થી ખોટા પણ સાચા લાગતા પૂરાવા સાથે. દરેક દેશના રાજકારણીઓ એમાં માહિર છે.

**અંગત ગુપ્તતાઃ** ચહેરાની ઓળખ અને એની અનેક પ્રક્રિયાઓથી તમારી કોઈ કાર્યવાહી ગુપ્ત નહીં રહે.

**નૈતિકતા અને સદ્ભાવના તેમ જ સંવેદનાંદીનતા :-** મશીનમાં આ બન્ને ચીજો ન હોવાથી ઘણા અનથો સર્જશે.

**અત્યંત આધુનિક સ્વયસંચાલિત શસ્ત્રો:** આવાં નવાં શસ્ત્રોનો ભંડાર ઊભો થશે અને કદાચ અનું નિયંત્રણ પણ મશીનના હાથમાં રહેશે. આ શસ્ત્રો મોટા પાયે નાશ કરવાના પણ હોઈ શકે. દસ વર્ષ પહેલાના રોબોટ સિનેમામાં આ બાબતની થોડી કલ્યના છે.

**નાણાકીય વ્યવહારમાં:** બધું જ મશીનના ઉપયોગથી થતું હોવાથી મશીનની એક નાની ભૂલ, નાની ખામી મોટા અનર્થી સર્જ શકે છે.

**ગરીબ/તવંગરની ખાઈ:** નવી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ આ ખાઈ, અસમતોલપણું વધારી દેશે. અને એવા તો અન્ય ઘણા દાખલા આપી શકાય.

કદાચ કાલે ઊઠીને હુલુલુ મનુષ્ય પણ બનાવી દે.

અને એટલે જ આ ગીજા તબક્કાના અમલીકરણથી દુનિયા સફાળી જાગી છે. A.I. ને નિયંત્રિત કરવાની હિલચાલ શરૂ થઈ છે. ઈટલી જેવા દેશે તો એના પર પ્રતિબંધ લગાવી દીધો છે. લગભગ દરેક દેશ આ પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કેવી રીતે કરવું, નવા કાયદા ઘડવા વગેરે માટે પ્રયત્નશીલ છે. અમેરિકા જેવા દેશો Google, Tesla, Meta વગેરે ને બોલાવીને આ બાબતે શું કરી શકાય એ પૂછ્યું છે. ભારતમાં પણ આ પ્રક્રિયા ચાલુ છે. અને નવાં નિયંત્રણોની ભલામણો વિચારાધીન છે.

અને છેલ્લે આવશે

**ચોથો તબક્કો:** Self Aware, જેમાં મશીન મનુષ્યની જેમ વિચારી શકશે, નિર્ણયો લઈ શકશે અને એની ભયાનકતાની તો કલ્પના જ કરવી રહી.

ચેટજીપીટી અત્યારે ઘણું બધું કરી શકે છે. લખાણો કરી આપશો, કરારો (એગ્રીમેન્ટ) પણ બનાવી આપશો. નિબંધ અને કવિતા પણ લખી આપશો, પરંતુ બધું સંવેદના વિના, કોઈ લાગણી વિના. શરૂઆતમાં એક ચેતવણી અને અંતમાં એક ડિસ્કલેઇમર.

પરંતુ આ બધું એમાં સ્ટોર થયેલ ડેટામાંથી, નવું કઈ નહીં. Out of Box વિચારવાની ક્ષમતા નહીં.

આપણા દેશમાં Artificial Intelligence તો પછીથી આવે, પણ પહેલા સામાન્ય ઈન્ટેલિજન્સ જરૂરી છે.

અંધશક્ષાઓ ભરપૂર છે. શિક્ષણનું પ્રમાણ હજુ પણ ઓછું છે અને ડિગ્રીધારીઓ કે પ્રોફેશનલો પાસે પણ વિવેકબુદ્ધિ અને રાન્સ (Reasoning) કરવાની શક્તિ કેટલી માત્રામાં છે. સાચા-ખોટામાં, હકીકત અને નકલમાં, ઉપયોગી અને બિનઉપયોગીમાં, ફાયદા અને ગોરફાયદામાં પરખ કરવાની શક્તિનું નિરૂપણ જરૂરી છે. જ્યારે મોટા ભાગની વ્યક્તિઓનાં મંતવ્યો અને વિચારસરણી WhatsAppના forwarded સંદેશથી પ્રેરિત છે. ત્યારે આપણો ત્યાં આ Artificial Intelligence શું પરિણામ લાવશે એ તો ભગવાન જ જાણો.

- અધ્યાન માલદે (ભુજપુર)

મો. ૮૮૨૦૨૧૬૦૩૧



# પ્રમુખ શ્રીની કલમે



\* ડૉ. ચંદ્રકાંત નાનજી લાલન \*

## વિચાર-કણ્ઠિકા

કોરાના કાળમાં ઠડી પડી ગયેલ ધાર્મિક-સામાજિક પ્રવૃત્તિઓ હવે પૂરા જો શથી પાછી આવી ગયેલ છે, પણ વ્યાપારી વર્તુળ તો હજુ એમ જ માને છે કે ધંધામાં પહેલાં જેવી મજા નથી. મંદીનો માહોલ છે, પણ આપણો ત્યા ધાર્મિક-સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં થતાં ખર્ચના અને બોલીઓના આંકડાઓ ઉપર નજર નાખતાં આપણો અચંભામાં પડી જઈએ છીએ કે જો વ્યાપર-ધંધામાં મંદી હોય તો આટલા બધા નગદ-નારાયણ કર્યાંથી આવે છે.

સિક્કાની બીજી બાજુએ સામાન્ય માણસ વધતી જતી મૌખવારીમાં પીસાતો જાય છે. દરેક ક્ષેત્રે મૌખવારી દિવસે દિવસે વધતી જાય છે. બાળકોનું ભણતર કે માંદગીમાં આવતાં હોસ્પિટલોનાં બિલ અને રહેઠાળના ભાવો સામાન્ય માણસના ગજા બહારના હોય છે અને એની સામે આપણા સામાન્ય જ્ઞાતિજનો લાચાર બની જતા હોય છે. આપણા સૌની એક સામાજિક ફરજ બની જાય છે કે સામાન્ય માણસની વ્યથાને દૂર કરવા કાર્યક નક્કર ઉપાયો શોધી લઈએ જેથી એમને શાતા મળે.

આપણી સામાજિક અને ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ માટે થતા ખર્ચ અને એમાં થતી ઉપજનો જો નાનકડો હિસ્સો આપણો સાધર્મિક ભક્તિના સ્વરૂપે સમાજના સામાન્ય માણસોના હિતમાં વાપરીએ તો કદાચ પુણ્યનું ભાથું સારી રીતે બાંધી શકીશું.

આપણાં સમાજ-ગામના ઘણાં ધાર્મિક ટ્રૂસ્ટો વખતોવખત આવાં સમાજસેવાનાં કાર્યો કરતાં આવ્યાં છે. અને એમને આપણો જાહેરમાં બિરાદાવવા જોઈએ.

દરેક ગામના/એરિયાનાં મહાજનો/મંડળો જો કાર્યને ઉપાડી લે તો આપણા સમાજની ઘણી અગ્રગણ્ય સામાજિક સંસ્થાઓ જે શિક્ષણ, સ્કીલર્સ અને વૈદ્યકીય સહાય ઉપર કામ કરતી હોય છે એમને ખૂબ જ સુંદર સધિયારો મળી જાય.

સમયની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં રાખી જો આપણા પૂજયનીય સાધુ-સંતોનો સાથ મળે તો સામાજિક ઉત્થાન માટેનું આ કામ ખૂબ જ સરળ બની જાય.

આ ભંડોળમાંથી શક્ય હોય તો બધી જ સાધર્મિક સહાય વગર વ્યાજની લોન સ્વરૂપે આપવામાં આવે તો સામાન્ય જ્ઞાતિજનનું સ્વમાન જળવાઈ રહે અને રકમ પાછી આપવાની જવાબદારી

પણ સાથે રહે. આમ આજે પણ ચિત્ર રકમ બીજા જ્ઞાતિજનો માટે કામ આવે ને જરૂરિયાત પ્રમાણો મદદનો વ્યાપ વધારી શકાય.

સૌનો સાથ, સૌનો વિકાસ.

આ વિચારો મારા પોતાના અંગત છે.

મો. : ૮૩૨૨૯ ૫૫૮૮૦

પગડંડીના આ મહિનાના મુખ્યપૃષ્ઠનું ચિત્ર રક્ત એક ફોટો કરતાં વિશેષ આપણી કલાત્મક ધરોહરનું પ્રતીક છે જે આજે જરૂરિત અવસ્થામાં છે. સમયના વહેણ સાથે ઘણુંબધું બદલાઈ રહ્યું છે. આપણા જૂના, સાદા, પણ સુંદર લાકડાના નકશીકામવાળા કમાડ (દરવાજા) અને કમાડ બંધ કરવા માટે લાકડાના અડીકા અને કલ પણ એક વિશિષ્ટ કચ્છી કારીગરીના પ્રતીક હતા, જે હવે જૂજ જોવા મળે છે. ધરમાં દાખલ થતાં સુંદર મજાના તેલા (નાની હોય તો તેલી), જ્યાં એક બાજુ ધરના વડીલો બેસતા અને હૂંફથી સૌને આવકારતા અને બીજુ બાજુ પોતાના પશુધન માટે ચારો, ખેતરમાં કામ માટેના ઓજારો, બાયણા (રસોઈ માટે ચૂલ્હામાં વપરાતી લાકડાની ભરીઓ) વગેરે મૂકવામાં આવતાં.

તેલાની અંદર પ્રવેશ કરતાં સરસ મજાનો અંગણ (અંગણું) આવતું, જ્યાં એક બાજુ પોતાના હુંદુંબના સભ્યો જેટલાં જ મિય એવા પશુધનને બાંધવામાં આવતાં અને બીજુ બાજુ એક ખૂણાં ખાર (મારી) તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતો, જ્યાં હુંદુંબના સભ્યો નહાવા માટે એનો ઉપયોગ કરતાં, આગણમાં છિયર હોય જ્યાં બહેનો વાસણ વગેરે ધોઈને બાજુમાં રાખેલા ખાટલા પર સૂકુવવા મૂકતી. અંગણામાંથી રવીશ ઓળંગને સુંદર છાણાથી લીંપણ કરેલી ઓશરી (હોલ/ડ્રોઇંગ રૂમ)માં જવાતું, જ્યાં સરસ મજાના ખાટલા ઉપરમસ્ત મજાની ગોંડડી કે ધડકી બિછાવેલી હોય અને ઘડાં ધરોમાં નાનાં

(એક નવા પ્રયોગ રૂપે, પગડંડીના મુખ્યપૃષ્ઠનું ચિત્ર, જે સ્વયં તો બોલતું હશે જ પણ સાથે સાથે એ ચિત્રને લગતી કે અનુરૂપ અવનવી વાતો કે માહિતીને પણ વાચકોની પીરસવાનો એક નાનું પ્રયાસ)

મોટાં સહુને ગમતો લાકડાના પાટિયાનો હીંચકો હોય, જ્યાં બેસી અલકમલકની વાતો સાથે સુખ્ષુઃખમાં સથિયારો પણ મળતો. ઓશરીમાં ધરના સામાન મુકવા માટે દીવાલોમાં ધરીઓ અને નાની વસ્તુઓ માટે ગોખલા બનાવવામાં આવતા (એ સમય છલ્કટ્રોસિટી ન હતી એટલે પ્રકાશ માટે દીવા પણ ગોખલામાં મૂકતાં) ધરમાં સૌથી છેલ્લે અને અંદર આવેલા રૂમને કરેઈ કહેવાતી. જેમાં ધાનની કોઈઓ, ગાદલાં, તકિયા, ગોંડા, રજાઈઓ માટેની ડામરચીયાનો પણ સમાવેશ થતો.

નાનકડા રસોડાના માટીના ચૂલા ઉપર બનતી ખીચડી અને માટીની તાવડી ઉપર હાથેથી ધડેલા બાજરાના રોટલા (માની) સાથે કુંગળી, મરચાં અને છાસની મજા જ કાંઈક અલગ હતી.

આજે આપણો ખૂબ પ્રગતિ કરી આગળ વધી રહ્યા છીએ જે પ્રકૃતિનો નિયમ છે પણ એના માટે આપણો ઘણું બધું ખોઈ રહ્યા છીએ.

મુખ્યપૃષ્ઠ પર આપેલ ચિત્રથી કદાચ આપણને કોઈએ આપણી વૈભવશાળી સંસ્કૃતિની યાદ અપાવવા સાથે બચપણાનો મહામૂલો સમય ચોક્કસ યાદ આવશે અને કરચલીવાળા ચહેરા પર પણ આણું સ્મિત રેલાવશે.

ફોટો અને માહિતી : કિરણ વિસરિયા (કોટડા રોડા)  
મો. : ૮૩૨૨૨ ૩૪૮૪૭૭

# ખુગ મેં દ્રામણી

\* લીલાધર માણેક ગડા-અધા \*

## અનોખાં અનુદાનો

રોજ સવારે મારે ગણ વૉટ્સાઓપ મેસેજ નિયમિત રીતે જોવાના હોય છે. મારા ભિત્ર મજોશભાઈનાં અમદાવાદથી બે સુવાક્યો-સુભાષિતો, મુંબઈથી આપણી ખબરપત્રિકા અને ભુજથી સત્કાર્યાંના અમારા સાથી જ્યેશ લાલકાની જળમંદિર માટેની રખડપણી અને વિશિષ્ટ અનુભવોનું બયાન. મજોશભાઈનો મેસેજ નૂતનને ફોર્વર્ડ કરું, સવારની પહેલી ચા (બેડ-ટી)ની ચુસકીઓ લેતાં ખબરપત્રિકા પર નજર ફેરવી લાઉં, પરંતુ જ્યેશનાં વૉટ્સાઓપ મેસેજ - વીડિયો સ્નાનાદિ કિયાઓ પતાવી નિરાંતે જોઉં, સાંભળું અને વિચારું.

જળમંદિર પ્રવૃત્તિનાં મંડાણ કર્યો વી.આર. ટી.આઈ.ના તુલસીભાઈ ગજરાએ, એને ગતિ આપી લોકો સુધી લઈ ગયા લાલ રાંભિયા પણ એને દિશા, સદ્ગરતા અને સાતત્યતા આપી જ્યેશ લાલકાએ. છેલ્લાં ગણ વર્ષમાં કચ્છ નવનિર્માણ અભિયાન, શ્રોફ પરિવાર, આરતી પરિવાર અને અનામી અનુદાતાઓનાં અનુદાનો દ્વારા ગ્રાણસો તળાવોનું નવનિર્માણ થયું છે. જૂનાં તળાવો, તળાવડીઓને ઊંડાં કરવા, ખાત્રેણું કરવું, પાળો ઊચી કરવી, આવ સુધારવી અને ઓગનનું સમારકામ કરવું, આ

ગ્રીપાંબિયો સુધારો જળસંચયની કાર્યવાહીને વધારે અસરકારક બનાવે છે. જ્યેશ લાલકા વિષે મેં અગાઉ લઘ્યું હતું કે કચ્છની તસુએ તસુ જમીનના મ્રકારોથી એ વાકેફ છે. કચ્છનો ખૂણોખાંચરો તેઓ ફરી વળ્યા છે. કચ્છની ભૂગોળ અને આબોહવાને સંપૂર્ણપણે પીછાણો છે. કચ્છના લોકજણને એ પીછાણો છે, ઓળખે છે અને તેથી ખૂબ સરળતાથી કાર્યવાહી થાય છે. દર વર્ષ નક્કી કરેલા લક્ષ્યાંકને વટાવી જઈએ છીએ અને અંદાજિત ખર્ચમાં બચત થાય છે.

છેલ્લા વર્ષ (૨૦૨૨-૨૩) નિર્ધારિત તળાવોની સંખ્યા કરતાં દોઢ ગણી સંખ્યામાં તળાવોનું કામ થયું હતું, જેમાં લોકભાગીદારી ૫૨(બાવન) ટકા જેટલી હતી. હમણાં પ્રચલિત લોકભાગીદારીની વિચિત્રતા છે કે ગામના એક બે જણ પૈસા આપી દે તેને બદલે અભિયાનનો આગાહ રહે છે, કે ગામના લોકો પોતાનાં ટ્રેક્ટરો, જાતમહેનત ઈત્યાદિથી લોકભાગીદારી કરે.

નવાં તળાવોનું નિર્માણ ખેડૂતો ખેતરોનાં કામમાંથી નવરા પડે અને ટ્રેક્ટરો ફાજલ પડે ત્યારે એટલે લગભગ માગસર મહિનાથી શરૂ

થાય અને વેશાખ - જેઠ સુધી એટલે છ મહિના દરમ્યાન થઈ શકે, જ્યારે જૂનાં તળાવો કે તળાવડીઓનું કામ ફાગણ મહિનાથી શરૂ થાય જ્યારે તળાવડીઓનું પાણી સૂકાઈ જાય અને તે ગજા થી ચાર મહિના દરમ્યાન થાય. આટલા ટૂંકા સમયમાં એકસોથી વધારે તળાવો-તળાવડીનું કામ કરવા માટે પૂર્ણ કાર્યદક્ષતા જોઈએ અને કામકાજનાં દરેક સ્થળે પહોંચી વળવા, નિગરાની રાખવા, સુંદર સ્વાસ્થ્ય પણ જોઈએ. જ્યેશભાઈ યુવાન છે, તંદુરસ્ત છે, ઉત્સાહી છે, કશુંક કરી છૂટવાની ધગશ ધરાવે છે. ગયા વર્ષથી એની નજરમાં કચ્છના વંચિત વિસ્તારો વસ્યા છે. રાપર, ખડોર, લખપત અને બશીના ચરિયાણ વિસ્તારોમાં જે તે સમયે પશુઓને પીવાના પાણી માટે તળાવડીઓ બની હતી અને ધીરેધીરે ખાતોણાને અભાવે એ પુરાઈ ગઈ છે. એ પાણીનાં સ્તરોતોનો પુનર્જીવિત કરવાનું ભગીરથ કામ આ વરસે હાથમાં લીધું છે. એ માટે દુર્ગમ વિસ્તારોમાં અલગારી રખડપઢી દરમ્યાન આગલી પેઢીએ સુઝબુઝ અને સ્વબળથી પાણી માટે કામ કર્યું છે એની એકએક દાસ્તાન સાંભળવા મળે છે જેની જ્યેશ અમને વોટ્સઅેપ કે વીડિયો દ્વારા જાણ કરે છે.

કચ્છમાં દાયકા અગાઉ વાસ્પો અને સરકાર દ્વારા થયોલી કામગીરીને કારણો ગામેગામ માનવવસ્તીને માટે પીવાના પાણીની વ્યવસ્થા થઈ ગઈ છે. વધુમાં નર્મદા યોજનાના એક ભાગરૂપે વધારાના પાણીમાંથી ઘણાં ગામડાં

માટે પાઈપલાઈનો વાટે પીવાનું પાણી પહોંચાડવામાં આવે છે. આવાં આયોજનો હેઠળ કચ્છની થોડીક વાંઢોને આવરી લેવામાં આવી છે અને હજુ ઘણી વાંઢોની વસ્તીને પીવાના પાણી માટે તળાવડીઓ, વીરડા કે વીરડીઓ પર આધાર રાખવો પડે છે. અમુક વાંઢોની મહિલાઓને આજે પણ બે-ગાણ કિલોમીટર છેટેથી પાણી ભરી લાવવું પડે છે.

પરંતુ પીવાના પાણી માટે - પશુઓ માટે ફૂલપૂરુષ વ્યવસ્થા થઈ નથી. કચ્છમાં માનવવસ્તી કરતાં પશુસંખ્યા વધારે છે અને પશુને માણસ કરતાં પીવાનું પાણી વધારે જોઈએ છે. વર્ષો અગાઉ વાંઢોને તળાવડી અને વીરડીઓ પર જ આધાર રાખવો પડતો હતો જે હાલત આજે પણ છે. વર્ષો અગાઉની તળાવડીઓની પાણીની સંગ્રહશક્તિ અગાઉ જેટલી નથી રહી, જેથી વાંઢો અને ચરિયાણ વિસ્તારનાં પશુઓને ઉનાણામાં પાણી માટે વલખાં મારવાં પડે છે. હોરો માટે ઘાસચારાની (સૂકા ઘાસની) વ્યવસ્થા સરકાર અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ દ્વારા થતી રહે છે, પરંતુ એમના માટે પીવાના પાણીની સમસ્યા વણાઉકેલી રહે છે, જેને પરિણામે પશુપાલકોને સ્થળાંતર કરવું પડે છે. એ જ સ્થિતિ કચ્છમાં રખાલોની છે. રાજશાહીનાં વખતથી કચ્છના અમુક વિસ્તારો રાની જનાવરો અને પશુઓ માટે રિઝવ રાખવામાં આવ્યા છે. ત્યાં માણસ વસવાટ કરી ન શકે. ત્યાંથી ઘાસ, જાડ કાપવાની મજાઈ છે. આ વિસ્તારોમાં જંગલી પશુઓ તથા

દોરઢાંખાર ફરી શકે. સદી અગાઉ આવી રખાલોમાં તળાવો, તળાવડીઓ, કૂવાઓ, હવાડાઓ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં. કૂવાઓ અને હવાડાઓ જર્જરિત અને જીર્ણ થઈ ગયા છે, જ્યારે તળાવડીઓની પાણી સંઘરવાની શક્તિ પણ ઘણી ઓછી થઈ છે, પરિણામે આવી રખાલોમાં જંગલી જનાવરોની વસ્તી પણ ઘટી ગઈ છે અને અમુક જાતિઓ નામશેષ થઈ ગઈ છે.

કચ્છ જળમંદિર અભિયાનના કર્તાઓની નજર હવે વાંઢો, ચરિયાણ વિસ્તારો અને રખાલો પર ગઈ છે. અહીં જળમંદિરોના નિર્માણનું કામ કપરું છે. વાંઢોની વસ્તી પાસે માટી વહન કરવા ટ્રોકટરો હોતાં નથી એટલે અહીં લોકભાગીદારીનું સ્વરૂપ બદલવું પડે છે. અમુક પાણીના ખોતો, તળાવડીઓ સુધી વાહન લઈ જવા મુશ્કેલ છે. જ્યેશ આણી મંડળીને પ્રાથમિક સર્વે માટે ચાર પૈડાવારા વાહનને બદલે ફટફટિયું - બુલેટ ગાડી વાપરવી પડે છે અને ક્યારેક પદયાગા પણ કરવી પડે છે... કામળીરીની સાર્થકતા માટે પ્રાથમિક સર્વે જરૂરી છે. જળમંદિરનું સ્થળ નક્કી થાય એટલે કોઈક જગ્યાએ ગામ લોકો - વાંઢની વસ્તી શ્રમદાનથી હુંકડો માર્ગ બનાવી આપે છે. વાંઢો કે રખાલોમાં બનેલી તળાવડીઓ કે હવાડાઓ પાછળ એકએક દંતકથાઓ, વિશિષ્ટ અનુદાનોની વિગતો છુપાયેલી છે, જે જ્યેશ આણી મંડળી પાસે એમની મુલાકાત દરમ્યાન

ઉજાગર થાય છે. જ્યેશના સવારના વૉટ્સાઓપ મેસેજોમાં આ વિગતો આવે છે અને ક્યારેક આ કથાઓ રૂબરૂ મળીએ ત્યારે સાંભળવા મળે છે. આમ તો આપણા ગામમાં હ્યાત તળાવો, જીવંત કૂવાઓ, પુરાઈ ગયેલા વીરડાઓ, કૂવાઓ કે તળાવડીઓ સાથે નાનો-મોટો ઈતિહાસ સચવાયેલો છે. આપણાને આપણા ગામની મુલાકાત દરમ્યાન આ બધું જાણવા કે સાંભળવાનો સમય અને રસ હોતો નથી.

## ૬ ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૩ (વૉટ્સાઓપ મેસેજ)

ભુજ ભચાઉ હાઈવે પર ભચાઉથી ૧૧ કિલોમીટર પહેલાં કુંભારડી ગામ આવે છે. કુંભારડીથી ઉત્તર દિશામાં બહુ મોટો ચરિયાણ વિસ્તાર આવેલો છે. કુંભારડી ગામના પાબુબાપાએ પાઈપાઈ બચાવી એ વિસ્તારમાં છ એકર જમીન ખરીદી કુંભારડી ગ્રામપંચાયતને અર્પણ કરી છે, જેથી અહીં ગ્રામપંચાયત તળાવડી બનાવે અને એના પાણીથી ચરિયાણ વિસ્તારમાં ચરતાં ફરતાં પશુઓ પાણીની તરસ મિટાવી શકે. આ ઘટનાને ૬૦ વર્ષ થયાં છે અને ગઈકાલે ૮ મી ફેબ્રુઆરીએ આ પાબુસરી તળાવડીમાં જળમંદિરનું નિર્માણ કરવા આરતી પરિવાર તરફથી ખાત મુર્દૂત કરવામાં આવ્યું છે. તળાવડીની ખાત્રોણાની માટી ગામલોકો ટ્રોકટર દ્વારા ઉપાડી જશે. પાબુસરી તળાવડીની સંગ્રહશક્તિ બમણાથી વધારે થશે. પાબુબાપાનાં પરિવારજનો હાજર હતા.

ખાતમુહૂર્ત પછી પાબુદાદના સ્થાનક નેર ગામે પહોંચી બાજરાના રોટલા ખાધા. ત્યાંથી પહોંચ્યા ઉગમણી બજીના રૈયાડા ગામની સીમમાં. અતિકઠિન સફર, આટીઘૂંઠીવાળો જંગલનો રસ્તો, ગાંડા બાવળનાં ઝૂંડો વચ્ચેથી પહોંચ્યા ઘાસિયા મેદાનમાં... અસલ બન્નીનું ઘાસિયું મેદાન અહીં વિકટ પરિસ્થિતિમાં માલધારીઓ રહે છે, કારણકે અહીં ઘાસ ઉપલબ્ધ છે. અહીં સર્વ કરી તળાવનું (જળમંદિરનું) નિર્મણ કરશું, જેથી પશુઓને ઘાસ અને પાણી મળી રહે અને માલધારીઓને સ્થળાંતર કરવું પડે નહીં. જ્ય હો જળમંદિર.

### ૧૧ ફેબ્રિયારી ૨૦૨૩ (વાંદ્સઅંપ મેસેજ)

આજે રાપર તાલુકાની વિવિધ વાંઢો અને નાનાં ગામડાંની જળમંદિર યાગા ૧૪ કલાકની, ૪૦૧ કિલોમીટરની મુસાફરી કરી બાલાસર પહોંચ્યા (રાપરથી ખડોરનાં માર્ગ બાલાસર આવે છે.) આ ગામની સીમમાં બલાબાપા મળી ગયા. બલાબાપાએ જંગલમાં ચારો ચરવા માટે આવતાં પશુઓને જંગલની બહારની સીમમાં પોતાના જેતરમાં પોતાના ખર્ચો, એમની યુવાનીમાં તળાવડીનું નિર્મણ કર્યું. છે. ભલા ખેતા પટેલ (ભલાબાપા)ની ઉમર આજે ૮૮ વર્ષની છે. ભલાસરી તળાવનું નિર્મણ એમણો આજથી ૨૫-૩૦ વર્ષ પહેલાં કરી ગ્રામપંચાયતનો અર્પણ કર્યું હતું.

આરતી પરિવારે ભલાસરી તળાવને ઊંડું અને પહોળું બનાવવા મુહૂર્ત કર્યું છે. ૮૬

વર્જના ભલાબાપા આજે શ્રમદાનમાં જોડાયા છે. તેઓ ઈચ્છે કે મારી આંખ મીંચાય તે પહેલાં અહીં ૩૦ વર્ષ અગાઉના ભલાસરી તળાવની જેમ ફરી પાછું છલકાય. અહીં ચોપાઓ પાણી પીશો નો મારી આંતરડી ઠરશે. ભલાસરી જળમંદિરનું ખાતમુહૂર્ત ભલાબાપાના હાથે કરવામાં આવ્યું. જે.સી.બી.ને તિલક કરતાં પહેલાં ભલાબાપાએ સૂરજનાં પાળિયા માથે સિંદૂર ચોપડાયું.

### ૧૧ માર્ચ ૨૦૨૩ (વાંદ્સઅંપ મેસેજ)

આજે રાપર તાલુકાના જાટાવાળા ગ્રામપંચાયતની તદ્દન વંચિત પારકરા કોલીઓની વસાહત નગા વાંઢમાં આવ્યા છીએ. અહીં ૨૦ જેટલા પારકરા કોલી પરિવારો રહે છે. આ વાંઢ જોઈ માંદ્યલો રડી પડે છે. કોઈ આવકનાં સાધન નહીં. ચોમાસામાં મજૂરી મળે ત્યાર પછી અઠવાડિયે ગણોક દિવસ.... બાકી ખાવાનાં સાંસા. આ પરિવારોને પીવાનું પાણી મળે અને તેઓને ઘેટા-બકરાના પશુપાલન વ્યવસાય સાથે જોડીએ તો ઘેટા-બકરાને પણ પીવાનું પાણી મળે તે માટે અહીંની સીતા તળાવડીનું મોટા તળાવનું રૂપાંતર કરવું છે જેનું મુહૂર્ત કરવામાં આવ્યું.

સીતા તળાવડીની વાત પણ ગજબની છે. પાકિસ્તાનથી સ્થળાંતર કરી આવેલાં પારકરા કોલી સીતાબેન જ્યારે પાંચેક વર્ષનાં હતાં ત્યારે ટ્રેન અકસ્માતમાં એમંના બજે હાથના

પંજા કપાઈ ગયા હતા. નગા વાંઘમાં સ્થિર થયેલા પોતાના ભાંડરુઓને (વીશેક પરિવારો) પીવાનું પાણી મળી રહે તે માટે પોતાની ઉપજાઉ ખેતીની જમીન તળાવડી બનાવવા માટે આપી દીધી. આજે બે દાયકા પછી CONCERN INDIA FOUNDATIONનાં અનુદાનથી અહીં જળમંદિરનું નિર્માણ શરૂ થયું છે. જળમંદિરનું આયોજન પશુઓ અને માણસો બસેને પીવાનું પાણી મળી રહે એ ઉદેશથી કરવામાં આવ્યું છે.

મિત્રાં, તમારા ગામના ઈતિહાસનો ફંઝોળશો તો પબુબાપા, ભલાબાપા, સીતાબેન મળી આવશે. નાટારંભ માટે કચ્છનાં પોતાનાં ગામની મુલાકાત લો ત્યારે થોડો સમય આપણા પૂર્વજોની સમજણા અને ભલાઈવૃત્તિ જાણવા-માણવા ફાળવો. શક્ય છે ઉત્સવોની ઉજવણીમાંથી થોડી બચત કરી એને આર્થિક ઓતોને જળમંદિર માટે ફાળવીએ.

હવે વાત માંડીશ ૭૦-૭૫ વર્ષની વધના બે નિવૃત્ત મિત્રોની જેઓ યુવાનોને શરમાવે એવા જળમંદિરનાં કામો કરે છે.

ગામ સૂરજપરના લેવા પટેલ સમાજના નારાણભાઈ કેરાઈ ઉં.વર્ષ ૭૫ અને મનજીભાઈ પિંડોરિયા ઉં.વર્ષ ૭૨, એ બસે નિવૃત્ત છે. ગામને ઓટલે બેસી મેળાપ કરવાને બદલે એમણો અનોખું કામ હાથમાં લીધું છે.

ભુજ તાલુકાના જંગાલ અને રખાલ

વિસ્તારોમાં પશુઓ-જનાવરોને પીવા માટે પાણીના અવાડાઓ અને જળમંદિરોનું નિર્માણ કરવું. બેઉ મિત્રો પરોઢે સાડા-ચાર વાગે ઊરી જાય છે, સેવા-પૂજા કરવાનો નિત્યકર્મ પતાવી, સિરાણી કરી, રોટલાનું ભાથું બાંધી સીમમાં નીકળી પડે. જે વાડીમાં સરખો ફૂવો હોય તેના માલિક પાસે અવાડો ભરવા પાણી માટે વિનંતી કરે. આજ સુધીમાં સ્વખર્ય બસે મિત્રોએ ૧૭ અવાડાઓ બનાવ્યા છે. અવાડો દૂર હોય તો તેને ભરવા માટે પાઈપલાઈન નાખી છે. આ વિસ્તારોમાં ૨૫ તળાવડીઓ - જળમંદિરો બનાવ્યાં છે. આ વિસ્તારમાં ૮૦૦૦ જેટલાં વડનાં જાડો વાવી એનો ઉછેર કર્યો છે અને બપોરે એમાંના એકાદ જાડ નીચે ભાથું છોડી રોટલા ખાય છે અને એ વડના જાડ નીચે વામકુશી કરે છે અને નમતી સાંજે ગામમાં પાણી ફરે છે. શિયાળો, ઉનાળો કે ચોમાસું એમના દૈનિક કમમાં કોઈ ફેરફાર નથી. સમી સાંજે વાળું કરી વહેલા સૂર્ય જેથી વહેલી પડે સવાર.

બે મિત્રોએ નિવૃત્તિમાં કેવી અદ્ભુત પ્રવૃત્તિ હાથ ધરી છે. જળમંદિર માટે સ્થળ પોતે શોધી જ્યેશભાઈને વિનંતી કરે. ઉદેશ માત્ર એક જ ટોરફાંખર, પશુ-પક્ષી, જનજાનવર દરેકની તૂષાતૂષી થવી જોઈએ. કચ્છની મુલાકાત વખતો ધબકતા કર્યાના જાગૃત નાગરિકોને મળવા સમય ફાળવશો ?

મો.: ૮૮૭૯૫૦૬૦૫૮



# અંબીકા બેગ હાઉસ

: ઉત્પાદક અને વિકેતા :

સર્વ પ્રકારની લેડીગ બેગ્સ, સ્કૂલ બેગ્સ,  
મની પર્સાસ અને કોમ્પ્લીમેન્ટરી આઇટમ્સ

૩૨૧, અબુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, કોફક માર્કેટ પાસે, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૩.  
ફોન : ઓફિસ : ૨૩૪૩ ૫૪૨૯, ૨૩૪૩ ૮૪૯૪ • ફેક્સ : ૫૭૩૫ ૬૦૪૪



# લક્કી બેગ હાઉસ

૬૫, મારલેન રોડ, BST કવાર્ટ્સ સામે, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૮.

ટેલિફોન : ૨૩૦૨ ૧૬૪૨, ૨૩૦૨ ૧૬૪૪

[www.luckybaghouse.com](http://www.luckybaghouse.com)

## સરખાં કથાવસ્તુવાળી બે વાર્તાઓ

ડૉ. ગુલાબ દેટિયા

બચપણમાં એક વાર્તા સાંભળી હતી. એક વહુ પોતાની વૃદ્ધ સાસુનો અનાદર કરે છે, તેને ઘિક્કારે છે, તેને ઘરમાંથી દૂર કરી પાસેની જર્જરિત ઓરડીમાં ધકેલી દીધી છે. ઘરડી લાચાર વૃદ્ધાને ખાવાનું તો મોકલે છે, પણ તાંબા-પિતાળ કે કાંસાંનાં વાસણાને બદલે માટીનાં છાલિયાં-શકોરાંમાં. તિરસ્કૃત ડોશીને ખાવાનું આપવા પોતાના નાનકડા દીકરાને મોકલે છે.

પુત્રને દાદી ગમતાં હોય છે. એ દાદી પાસે રમે છે, બેસે છે, વાર્તા સાંભળે છે અને પ્રેમપૂર્વક જમાડે પણ છે.

એક દિવસ ગુમાની વહુ ડોશીની ઓરડીમાં આવી ચડે છે. દાદી-પોતરો વાતો કરતાં હોય છે. વહુનું ધ્યાન ખૂણામાં ગોઠવેલાં માટીનાં વાસળો તરફ જાય છે. પોતાના દીકરાને પૂછે છે, ‘બેટા, મૈં તને કહ્યું હતું ને કે આ ડોકરીને ખવડાવી છાલિયાં-શકોરાં ફેંકી દેવાનાં, તે ધોઈને શા માટે રાખી મૂક્યાં છે?’

દાદી સામે જોઈ પોતરો માને જવાબ દે છે, ‘મા, એક દી તુંય ઘરડી થવાની ત્યારે તને જમવા માટે પાતર તો જોઈશો ને! એટલે મૈં સાચવી રાખ્યાં છે.’

દીકરાને મુખે પ્રગટતું આટલું મોટું અને વાસ્તવિક સત્ય સાંભળી વહુ સરક થઈ ગઈ. એની આંખ ઉઘડી ગઈ. વાર્તાને અંતે સૌ સારાં વાનાં થાય છે.

ઉપરની વાર્તા લગભગ વિસરાઈ જવા આવી હતી. કવિ શ્રી અનિલ જોશીએ એવો જ ભાવ ધરાવતી એક અંગ્રેજ વાર્તાનો ઉલ્લોખ એમના નિબંધમાં કર્યો છે. એ વાર્તા આ પ્રમાણો છે : પુત્ર પિતાને ઠંડી રાતે ઘરની બહાર કાઢી મૂકે છે. વૃદ્ધ પિતાનો સામાન પણ બહાર ફેંકી દીધો. અસંખ ઠંડી પડતી હતી. સામાનમાં એક ઓવર કોટ હતો. પિતા દરવાજે આવી ટકોરો મારે છે. ઓવર કોટ પાછો આપતાં પુત્રને કહ્યું બેટા આ ઓવરકોટ રાખી લે. તારો દીકરો તને મધરાતે ઘક્કો મારી કાઢી મૂકશો ત્યારે તને આ ઓવરકોટ કાતિલ ઠંડીમાં હુંફ આપશો. તારો આભાર.’

વાર્તામાં ખરો ચાટકો છે. વાચકનાં અંગોઅંગમાં ટાઢની ચમકારી પસાર થઈ જાય એવી ઘટના છે.

સંબંધોના તાણાવાણા અને માનવમનના ભાવાભાવ સચોટ રીતે વ્યક્ત થાય છે. શિશુને સૌ આવકારે, લાલન-પાલન કરે છે, કાળજી

લે છે. શૈશવ રસલાહાણ કરતું હોય છે જ્યારે ઘડપણ સ્નેહરસ ચૂસી લેતું લાગે છે. નરસિંહ મહેતા જેવા માણ કવિએ પણ ગાવું પડ્યું:

‘ઘરનાં કહે મરતો નથી રે,  
તને બેસી રહેતાં શું થાય?  
દીકરા તો જુજવાં થયા રે,  
વહુઓ દે છે ગાળ.  
ઘડપણ કોણો મોકલ્યું રે ?  
બેરાં છોકરાં ફટફટ કરે રે,  
નાનાં બાળક દે છે ગાળ.’

અંગ્રેજ ભાષાની ઓવરકોટવાળી વાર્તાને તંતોતંત મળતી આવતી વાત આજથી લગભગ સાતસો વર્ષ પહેલાં થઈ ગયેલા જૈન સાધુ કવિ મલધારી શ્રી રાજશેખરસૂરિએ ‘વિનોદકથા સંગ્રહ’ નામના સંસ્કૃત ગ્રંથમાં લખી છે. (આ ગ્રંથનો ગુજરાતી અનુવાદ કાપડિયા નેમયંદ ગીરધરલાલે કર્યો છે અને સં. ૧૯૭૮માં શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા-ભાવનગર તરફથી અનુનું પ્રકાશન થયું છે.)

વાર્તાનું શીર્ષક છે: ‘બાળક પાસેથી પણ પ્રભોધ લેવા પર શ્રેષ્ઠપુત્રાની કથા’.

હરિપુરમાં જળ અને સ્થળના વ્યાપારોમાં કુશણ, ઘણા પુરુષોના પરિવારવાળો શંખ નામે શ્રેષ્ઠી રહેતો હતો. તેને ચાર પુત્રો હતા. તેઓનાં કુમુદ, તિલક, અશોક અને વીર એ નામો હતાં. કુમુદને કુંતલ નામે એક પુત્ર થયો હતો.

અનુક્રમે છોકરાઓ ઉપર વિશાસ આવવાથી શંખ શ્રેષ્ઠીએ ચારે પુત્રોને નિધિના સ્થાનાં દેખાડ્યાં, રાજદરબારમાં પણ તેઓને દાખલ કર્યાં. વળી વ્યવહારની ધૂરા પણ પુત્ર અને પૌત્રાં ઉપર આરોપીને પોતે વ્યાપાર તથા દ્રવ્યથી રહિત થઈને રહ્યો.

પુત્રો ઉપર પૂર્ણ વિશાસ હોવાથી આપત્તિ માટે પણ તેણે પૂથક (અલગ) દ્રવ્ય રાખ્યું નહિ. અનુક્રમે તે વૃદ્ધ થયો, તેની પત્ની મૃત્યુ પામી. એટલે પુત્રો તેની સેવાચાકરી બિલકુલ કરતા નહિ. પુત્રવધૂ પણ તેની સામું જોતી નહોતી, માત્ર ઉત્તમ શંગારાંદિ ધારણ કરીને તથા તાંબુળાંદિ પદાર્થો ખાઈને ઈચ્છાનુસાર ભમતી હતી.

વૃદ્ધ શંખ શ્રેષ્ઠી વૃદ્ધાવસ્થાથી જર્જરિત થયેલો ઘરના પછવાડેના ભાગમાં પડ્યો રહેતો હતો. તે ક્ષુધાર્ત (ભૂખે પીડાવું) થતો ત્યારે રાંકડો આર્તધ્યાન કરતો અને નિઃશાસ મૂકતો. નિદ્રાથી તદ્દન રહિત થયેલો તે સેંકડો મુખના ચાળા કરતો રાંકની જેમ પથારીમાં આળોટ્યા કરતો હતો.

એક વખત શિયાળાની ઝાતુમાં મ્રાણને પણ હરી જાય તેવો અને હદ્ય વિદારે તેવો ઠંડો પવન વાતો હતો અને રાતો બહુ લાંબી થઈ હતી. તે વખતે ઘરની અંદર તો અભિન હતો પણ ડોસો રહેતો હતો ત્યાં બહુ ઠંડી હતી. તેથી ડોસો કંપતો હતો.

તે વખતે તે વૃદ્ધ શીતથી બચવા માટે જ્યોષ પુત્ર કુમુદ પાસે એક જાહું વસ્ત્ર માંયું.

કહ્યું છે કે, ‘વૃદ્ધા સરી, જેની પત્ની મરી ગઈ હોય તે વિધુર, જેની લક્ષ્મી પુત્રને આધીન થયેલી હોય તે અને પુત્રવધૂનાં વચનથી બળેલ હોય તે સર્વ માટે જીવિતબ્ય કરતાં મૃત્યુ વધારે ઉત્તમ છે’.

કુમુદે પોતાના પુત્ર કુંતલને આદેશ દીધો કે આ વૃદ્ધને અમુક વસ્ત્ર આપ. કુંતલે વૃદ્ધને તે જીર્ણ વસ્ત્રમાંથી અર્ધું આપ્યું. તોસાએ તે જીર્ણ વસ્ત્રનો મળેલો એક ભાગ કુમુદને દેખાડયો.

કુમુદે કોધ કરીને કુંતલને કહ્યું, ‘અરે! આ જીર્ણ વસ્ત્ર મૂળમાં નાનું તો હતું, છતાં તેના પણ બે ભાગ કરીને અડધું તે વૃદ્ધને કેમ આપ્યું? તેનું કારણ શું? આખું વસ્ત્ર કેમ ન આપ્યું?’

બુદ્ધિશાળી કુંતલે અંજલિ જોડીને કહ્યું, ‘તાત! તમે પણ હવે મોટી ઉંમરના થયા છો, તમારે પણ હવે વૃદ્ધાવસ્થા નજીક આવતી જાય છે, તેથી બીજું અર્ધું વસ્ત્ર તમારે યોગ્ય હોવાથી તમારે માટે રાખ્યું છે, કેમ કે તે વખતે તમને પણ તે આપવા જોઈશો.’

આ પ્રમાણોનાં પુત્રનાં વચનો સાંભળીને કુમુદ લજ્જા પામ્યો અને બોલ્યો, ‘પુત્ર! તે મને ખરેખરો પ્રતિબોધ કર્યો છે. પ્રમુત્ત્વ અને વૈભવરૂપી મહિરાના મદથી ભરાયેલા મનવાળા અમને ખાડામાં પડેલાને હાથનું અવલંબન આપીને તે બહાર કાઢ્યા છે.’

કુમુદે પિતાની ભક્તિ બરોબર કરવા માંડી, તેને અનુસરીને પછી કુટુંબના બધા માણસો

તે વૃદ્ધની યથાયોગ્ય સોવા કરવા લાગ્યા, ઓવરકોટ અને આ જીર્ણ વસ્ત્રની વાર્તા વચ્ચે કેવું અદ્ભુત સામ્ય છે! ઓવરકોટ પાછો મળતાં ભાન ભૂલેલો પુત્ર ખરી ચોટ પામે છે, પણ આ જીર્ણ વસ્ત્રની ચોટ એનાથી પણ વિશેષ છે. જેમાં આવનાર પેઢી, પોતાનો જ પુત્ર પોતાનો શું કરશે તે એના દ્વારા જ કરી દેખાડવામાં આવ્યું છે. વૃદ્ધ પિતા ભારતીય સંસ્કૃતિમાં પુત્રને ઠપકો નથી દઈ શકતો. પૌત્રમુખે આ વાત આવે છે ત્યારે તે ભાવિનાં અંધાણા બતાવે છે.

આપણી ભારતીય ભાષાઓમાં અને વિશ્વની અન્ય ભાષાઓમાં વૃદ્ધાની અવહેલના સામે આંખ ઉઘાડતી આવી ઘણી વાર્તાઓ લખાઈ છે.

સમય, પ્રદેશ કે ભાષા ભલે અલગઅલગ હોય, પણ માનવમનાની લાગણીઓ અને માનવસ્વભાવ તથા વ્યવહાર કેવાં અદ્ભુત રીતે સામ્ય ઘરાવતાં હોય છે તે આવી બોધકથાઓ દેખાડી દે છે. જેમ કાગડા બધે કાળા તેમ ઘરડા ઘણો ભાગો દવલા.

સાસુ-વહુ, પિતા-પુત્ર, માતા-પુત્ર વગેરે સ્વજનોને વિષય બનાવી કહેવાતી કથાઓમાં કુટુંબજીવન અને લાગણીના સ્તરોની ભૂમિકા છતી થાય છે. આ પ્રસંગોમાં સમયની ભૂમિકા કેવી અસરકારક હોય છે!

મો. : ૮૮૨૦૬ ૧૧૮૫૨

# છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું

રચના - મૃગાંક શાહ

\* અર્થ વિસ્તાર: CA સંજ્ય ચંદ્ન વિસનજી \*

કવિ મૃગાંક શાહની એક હદ્યસ્પર્શી રચનાના રસાસ્વાદ, અર્થવિસ્તારનો નમ્ર પ્રયાસ. સપ્તપદીના સાત ફેરાની જેમ, સાત પદની આ રચના. દરેક શેરમાં, કેટલીય વ્યક્ત અને એનાથી વધુ અવ્યક્ત લાગણીઓના સરવાળા સમી આ રચના.

ભલે જઘીઓ, કોધ કરીઓ,  
એકબીજા પર તૂટી પડીઓ,  
એકબીજા પર દાદાળીરી કરવા,  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

લગ્નના ફેરાઓ સાથે જે દંપતીના જીવન એકમેક સાથે વણાયાં હોય, અને પછી તો નાની-મોટી ખુશીઓ, નાના-મોટા ખટરાગ, કેટલીય મીઠી તકરારો, કેટલાય ખાટા-મીઠા અનુભવો. ગમે તેવા, કે ખરેખર મનને ગમે તેવા કેટકેટલા દાયકાઓના સફર પછી, શાઢોથી પરે, અવ્યક્ત એવી લાગણીઓની વાત, કે જે પણ થયું - થાય, ગમે તેટલા મનભોદ, મતભોદ હોય, પણ છેવટે તો એ દંપતી જ એકમેકના પૂરક, એવા ભાવની વાત.

જે કહેવું હોય એ કહી લે,  
જે કરવું હોય એ કરી લે,  
એકબીજાનાં ચોકઠાં શોધવાં,  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

દુવાલ ક્યાં અને કેવી રીતે સૂક્પવોથી માંડીને આજે સાંજે શું બનાવું, સાથે રહેતાં, સાથે વસતાં, આ જીવતાં વાસણોનો ખખડાટ કહો કે કકળાટ, ભલે નાનામાં નાની કે ગંભીરથી ગંભીર વિષય પર બેઉ બાળ્યાં હોય, પણ છેવટના દાયકામાં, એકબીજાનાં ચશ્મા હોય કે ચોકઠાં કે પછી મૂકીને ભુલાઈ ગયેલાં સંસ્મરણો, એ બધું સમેટવા, એકબીજાને હાથોહાથ સુપરત કરવા, છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું

હું રીસાઈશ તો તું મનાવજે,  
તું રીસાઈશ તો હું મનાવીશ,  
એકબીજાને લાડ લડાવવા,  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

સ્કુલના ટેન્શનથી શરૂ થતું બાળપણા, પછી ઉચ્ચ ભણતરની ચિંતા, પછી કારકિર્દીમાં સેટલ થવાની પળોજણા, પછી યોગ્ય જીવનસાથી પામવાની મથામણા, પછી સંતાનોના ભણતર, ઘડતરની અને પછી સંતાનોને સેટલ કરવાની વિમાસણા અને જ્યારે બધાં જ બચ્ચાં પોતપોતાના માળામાં, એમનાં પોતાનાં

બચ્ચાંઓના કલબલાટમાં મસ્ત અને વ્યસ્ત થઈ જાય અને દાયકાઓના ચક પછી એક યુગલને એકમેકના સાંનિધ્યની જરૂર વર્તાય, જરૂર જણાય. એ ઉમર જ્યાં મનભેદ કે મતભેદ માટે ન વિષય રહે ન સમય. પોતપોતાના પરિવારમાં વ્યસ્ત સંતાનોને ક્યારેક તમારી ખુશી કે આણગમો જાણવાનો સમય પણ ન મળો, ત્યારે છેવટે આયુષ્યના ધીમેધીમે વહેતા દિવસોમાં, એકમેકને રિસાવવા, મનાવવાથી પરેના એ શેષકાળમાં છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

આંખો જ્યારે ઝાંખી થશો,  
યાદશક્તિ પણ પાંખી થશો,  
ત્યારે, એકબીજાને એકબીજામાં શોધવા  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

જ્યારે બધી શક્તિઓ સાખૂત હતી ત્યારે, ક્યારેક અહ્મૂ ખાતર અભોલા ખોચી કાઢવા. તો ક્યારેક પોતાનાં કારકિર્દી, વ્યવસાયને પ્રાથમિકતા આપી, લગ્નજીવનનો એ સુવર્જી કાળ વેડફી નાખ્યો. હવે તો આંખે જામર આવી, કાને હિયરિંગ એફડ. એક પછી એક હન્દ્રિય જ્યારે જવાબ આપવા માંડી, ત્યારે ઝાંખી નજર સાથે, બેતાલાવાળી આંખોથી બોખા ચહેરા પર વીતેલા આયુષ્યના લસરકા શોધવા, છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

ઘૂંઠણ જ્યારે હુખશો,  
કેડ પણ વળવાનું મૂકશો.  
ત્યારે એકબીજાના પગના નખ કાપવા,  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

એ યુવાનીના દિવસો અને એમાં ક્યારેક જોવા મળતી તુમાખી, અક્કડ કે બેજવાબદારી, પતિને પોતાનાં કામ, નામ અને બોંક બેલેન્સની ઘેલધા. પત્નીને પોતાના રૂપનું, પોતે આખું ઘર ચલાવે છે, સાચવે છે, નો તોખાર. સમયના વહેણા સાથે, કેદેથી વળેલાં એ યુગલની બધી અક્કડ, બધું ગુમાન વિસરાવી દે. અને ત્યારે પોતાના ઘૂંઠણ પર બામ માટે કે ધૂજતા હાથે જ્યારે નખ ન કાપી શકાય, ત્યારે નાનાંથી નાનાં કામમાં પણ એકબીજાનો આધાર અનિવાર્ય થઈ જાય, એ દિવસોને કાપવા, છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

મારા રિપોર્ટ તદ્દન નાર્મલ છે,  
આઈ એમ ઓલરાઈટ  
એમ કહીને એકબીજાને છેતરવા,  
છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું.

કોણ કોને જતાં જોશે અને કોને પાછળની જિંદગી એકલી કાપવી પડશે, યુવાનીમાં હમેશાં જે વાત પર મીઠો વિવાદ થતો રહે. યુવાનીના દિવસોમાં ક્યારેક મજાકમાં કરેલી આ વાત, પણ દિવસોના અભોલાનું કારણ બની જતી. પાછલી ઉંમરે, શરીરના થાકતા, મજાક મજાકમાં કરેલી વાતો, જ્યારે ધીરેધીરે જીવનની વાસ્તવિકતામાં દેખાવા લાગેશું, એ વસમા દિવસોમાં છેલ્લે તો આપણો બે જ હોઈશું

સાથ જ્યારે છૂટી જશો,  
વિદાયની ઘડી આવી જશો,  
તારે, એકબીજાને માફ કરવા,  
છેલ્લો તો આપણો બે જ હોઈશું.

એકબીજાના હાથમાં હાથ સાથે  
દાયકોઓના સાથ પછી જ્યારે ક્યાંક તો આ  
જન્મોજન્મના સાથનો કોલ તૂટશે. એ છેલ્લા  
દિવસોમાં અશક્ત શરીર એવું થાકશે કે  
પોતાના સાથીને કંધ આપવાને પણ શરીર  
સાથ ના આપે. કૌટુંબિક જીવનનો કલરવ,  
એમાં ક્યારેક થતાં કલહનો કોલાહલ,  
સંસારના સાગરના વહેણમાં ક્યારેક ખખડી  
પડતાં વાસણોનો ખખડાટ, સ્નોહસંબધને

જીવંત રાખતો ખાટોમીઠો ખટરાગ અને એક  
દિવસ અચાનક બધું જ શાંત થઈ જાય. બાજુના  
બિધાના પર, હજુ રાતે ચાદર સરખી કરી,  
નીચે પડી ગયેલો તકિયો માથાની નીચે મૂકી  
હજી મોડી રાતો, અધકચરી ઊંઘ સાથે  
રિસામણાં, મનામણાં કર્યા અને સવારે પોક  
સંભળાઈ કે જીવનસાથીએ કોઈ એવું મીઠું-  
મધુરું શમણાં જોયું કે હવે સવારે એણો હંમેશાને  
માટે આંખ ખોલવાની જ ના પાડી દીધી.  
સપ્તપદીના સાતસાત ફેરાના વચન આમ  
તોડીને એનું ચાલ્યું જવું. એની આ અંચદી  
માટે એને માફ કરી દેવા છેલ્લો તો.....

- રતાદિયા ગણોશવાલા  
મો. : ૮૮૯૨૮૧૫૩૬૭



ઘરના એક એક સભ્યના મોબાઈલનો વાર્ષિક  
ખર્ચ સહેજે રૂ. ૨૫૦૦/- થતો હોય, એ  
સમયમાં, પગંડડીનું દસ વર્ષનું લવાજમ માત્ર  
રૂ. ૧,૦૦૦/-

આપના ઘરે, ક.વી.ઓ. સેવા સમાજનું માસિક  
મુખ્યપત્ર પગંડડી ન આવતી હોય, તો ઉપર  
આપેલ ક્યુઓર કોડ સ્કેન કરીને અથવા નીચે  
આપેલ લિંક પર ક્લિક કરી, આજે જ આપનું  
લવાજમ ભરો.

[cutt.ly/pagdandi](http://cutt.ly/pagdandi)

## શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજનું બિનદંધાદારી મુખ્યપત્ર

સ્થાપના : ૧૯૪૭

વર્ષ : ૭૬

## પગંડડી

અંક : ૦૩

જુન ૨૦૨૩

-: માનદુંતનીઓ :-

અધિકન માલદે, ચંદ્રકાન્ત નંદુ, સંજ્ય છેડા

મુદ્રક - મ્રકશક : શ્રી અધિકન પી. માલદે

પ્રકાશન સ્થળ : શ્રી ક.વી.ઓ. દે. નવી મહાજન વાડી, ઉજ્જ્વળા, ૮૮/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ, મુંબઈ - ૪૦૦૦૦૮.

ફોન નં : ૨૩૭૧ ૪૬૭૪

www.kvoss.org. - email : [pagdandi@kvoss.org](mailto:pagdandi@kvoss.org)

દાઈપ્સેર્વિંગ : ધીરેન મુરજી ગાલા (કોટડા(રોહા) - ફોર્ટ)

મોબાઈલ : ૮૮૩૩૪૪૧૦૪૦

મુદ્રણ સ્થળ : મેધાઈ કલર કાફિટર્સ,

૪૨, આઈસિયલ ઇન્ડ. એસ્ટેટ, સેનાપતિ બાપટ માર્ગ,  
લોઅર પરેલ, મુંબઈ - ૪૦૦૦૧૩. ફોન : ૨૪૮૨ ૧૯૬૪

-: લવાજમ :-

૧૦ વર્ષ : રૂ. ૧,૦૦૦/- છૂટક નકલ : રૂ. ૧૫/-

ચેક/ડ્રાફ્ટ શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજને નામે લખવા.



## અજનબી

\* વિશ્રામ એમ. ગટવી \*

‘પાળિયાવાળી નાળમાં માણસની લાશ પડી છે’. હાંફળોફાફળો થતો કાસુ એકીશાસે એટલું બોલ્યો, તેની છાતીનું મશીન ઉપડી ગયું હતું.

‘ગઈકાલે પૂનમની મોટી ભારતીમાં દરિયાએ ઘકેલ્યો હશે.’ મત્સ્યજાળને વીંટાં ઈભલાએ કદ્યું.

‘કાસુ, જો હજ નાડી વાગો છે અને કાયા પણ ઠરી નથી’. કુશળ વૈધની અદાથી ઈભલાએ માણસની આંખની પાંપણનો પડદો પણ ઊંચો કરી જોયો.

ઈભલાને દરિયાપીરનો ખોળો ખૂંદતા ગ્રીસ વર્ષ થયાં. દરિયાના કંઈકેટલા કૌતુક તેણે સાગી આંખે જોઈ નાખ્યા’તા. ભારી ઢરેલ, ઢાવકો અને કોઠાસૂજનો ધણી ભોભિયો જણા ફરી નાડી અને છાતી પર હાથ ફેરવતાં છાતી ઠોકીને કદ્યું, ‘માણસ જીવતો છે !’ ભૂખ-તરસ અને દરિયાની ખારી થપાટોએ મુદ્દિત કર્યા છે, કાસુ, હડી કાઢ.... સરપંચને જાણ કર.’

સરપંચની જ્ય દોડી. સરકારી દવાખાનામાં સારવાર થતાં દી આથમે સાતેક વાગો માણસે આંખ ઉધાડી. ચકળવકળ નજરે બધાને તે જોઈ જ રહ્યો. થોડી વાર પછી તે વધુ સ્વસ્થ થતાં

ઈશારો કરી તેણે ખાવાનું માંગ્યું. પાશેર પેટમાં પડતાં તેની જાનમાં જાન આવી. ચોવીસ કલાકે તો તે પગ કરી ગયો.

થોડી વારે હાથ હલાવતો.. ગૂંચવાયેલા વાંકડિયા વાળ ખંજવાળતો, વિચિત્ર અવાજ કાઢતો આ પરભોમના જણ ઉપસ્થિતોમાં કૌતુકભર્યો અજનબી બની ગયો. વળી તે કંઈક વિચારતો હોય તેમ વાંકડિયા વાળની લાંબી લટ પકડીને પોતાનામાં ખોવાઈ ગયો.

ભારી વિચિત્ર દેખાવ અને વર્તન જોઈ ગામને તો તમાસો થયો. સરપંચની વાડીએ જાંબુના ઊંચા ઝાડ હેઠળ એકલઢાળિયું એ એનું નવું સરનામું.

કુંગાર પરથી છૂટા મૂકાયેલા પથ્થરની જેમ જેની જબાન પણ હવે દડવા લાગી. કશી ગમ ન પડે તેવો કંઈક ગણગણાટ કરવા લાગ્યો. શું કહે છે તે તો રામ જાણો, પણ બોલચાલ પરથી એટલું તો નક્કી થયું કે આ આપણા મલકનો માણસ તો નથી જ... પરભોમનો આ પ્રવાસી વારે ઘડીએ હાથથી ઈશારા કરી કંઈક કહેવા માંગો છે, પણ સમજે કોણા? ગૂંગાના ઈશારા મૂંગાની મા જ સમજે ! પણ અહીં આ મૂંગાની મા ક્યાં હતી વળી? અને

વળી માણસો સમજવા પણ ક્યાં આવ્યા હતા... એ તો અજનબીને જોવા આવ્યા હતા. જમીન મા અને બાપ આમ, ને હવે સરપંચના હાથમાં તેના જીવતરનું સુકાન!

લગભગ આખું ગામ અજનબીને જોવા આવી ચૂક્યું હતું. કોઈકે કહ્યું, ‘દરિયામાં જહાજ ટૂટ્યું ને પાટિયું હાથવગું કરી નાળમાં આવી ભરાયો હશે...’ તો વળી કોઈકે અનુમાન લગાવતાં કહ્યું, ‘એની સાથે કંઈ દંગો પણ થયો હોય, ને મારવાવાળા કરતાં રાખવાવાળો નજીક છે ભાઈ!’ તો બીજાએ ઉમેર્યું ‘ગાંડો તો નથી જ લાગતો.’

‘હા, ભાઈ....લાગો છે તો ડાખ્યો, પચીસ -છવીસ વરસનો બેલી છે ભાઈ!’ ઘરવારી અને બાળ-બચ્ચાં પણ હશે હો !’

‘બિચારા માવિત્રો પર શું વીતતી હશે ?’

‘અરે, ઘરવાળાઓએ તો એના નામનું નાહીનાખ્યું હશે !’

એવી તો કંઈકેટલીય વાતો ચોમાસાના ઘાસની જેમ ફૂટી નીકળી. માનોને કે ચૂલાથી કરી ચોરા સુધી અજનબી છવાઈ ગયો.

એકલઢાળિયામાં બે ગોઠડી મૂકતાં સરપંચે વાડીના કામદારોને કહ્યું, ‘જુઓ, આ માણસ દરિયાપીરની અમાનત છે. આપણાને સાચવવાની છે. હવે એ મહેમાન નથી, આપણાં પરિવારમાં એક સત્ય વધે છે. સાંયરએ આપ્યો

છે એટલો આપણો એનો સાંયરો કહીશું. સરપંચની આ બધી વાતો સાંયરો કાન સરવાં કરીને સાંભળી રહ્યો હતો. જાણો તે બધુસમજતો હોય તેમ વળી તે બબડ્યો, કંઈક કહી રહ્યો હતો....એણે હાથ હલાવ્યા, માથું ખંજવાળ્યું, હાથ ઉંચો કરી દૂર નજર નાખીને તરત પોતાના પગ ભણી જોવા લાગ્યો. લખોટી જેવી ગોળગોળ આંખો ફેરવતાં તે વળી વિચારોના ચગડોળમાં ચડી બેઠો ! આંખોનાં ભવાં ઊચાં કરતાં તેના કપાળમાં રેખાઓનું ત્રિપુંડ સ્પષ્ટ જોઈ શકતું હતું. વળી ઘાટાટોપ જંગલ જેવા માથાના વાળમાં હાથ ઘસતો કંઈક વિચારે ચડ્યો શું વિચારતો હશે ? કોને ખબર ?

એકાદ માસ પછી તેનાં નખરાં થોડાં શાંત પડ્યાં. સાંયરો હવે જરા વધુ સ્વસ્થ જણાવા લાગ્યો. દાતરદું લઈ પોતાની મેળે રજકો કાપવા મંડી પડ્યો. ઢોરોને નીરણા કર્યું. પાણી પાયું. સાંયરો જીવનના નવા ચોગઠામાં પોતાની જાતને ગોઠવી રહ્યો હતો. સરપંચની બાજુમાં ખાટલા પાસે જમીન પર ઉભડક પગો બેઠો. હાથની બે આંગળીઓ મોઢા પર રાખી બીડી માટે સંકેત કર્યો. બીડીનો દમ મારતાં ઊડતા ધુમાડાના ગોટાને જોઈ જ રહ્યો. ને તેના ચિત્ત પર પણ વિચારોના ગોટા ઊડ્યા. તેનું થૂલ અહીં હતું, પણ મન તો કોણ જાણો ક્યા પ્રદેશમાં રઝાપાટે ચડી ગયું હતું...કોને ખબર ?

સરપંચે રેડિયાનું બટન ચાલુ કર્યું. ગીત વાળ્યું ને સાંયરો માથું ખંજવાળતો ઓચિંતો

ચમક્યો. તેની મુખમુદ્રાના ભાવ બદલાઈ ગયા. ઓચિંતું કંઈક યાદ આવ્યું હોય તેમ જરા વાર કાન માંડીને ગીતને બરોબર સાંભળ્યા કર્યું ને પછી પોતે ગજાગજાવા મંડ્યો. જેવો પોતે ‘અજનબી’ તેવું જ તેનું ગીત ‘અજનબી’. સાંભળનારાને તેના શબ્દોમાંથી અર્થને બદલે સાંયરાના હૈયાના અસલી રંગ અને તરંગ સ્પર્શી રહ્યા હતા. સાંયરાના હૈયાના પાંજરામાં ક્યારનુંય પુરાયેલું ગીતનું પારેવહું ફરદ્દ કરતું ઉડ્યું. એના ચિત્તમદેશના તબેલામાં પુરાયેલા ઘોડાઓ વધૂટ્યા હોય તેમ તે પોતાની આગવી મસ્તીમાં ડોલી રહ્યો હતો. સરપંચે રેઝિયાનું ‘વોલ્યુમ’ ધીમું કર્યું. વાડીમાં કામ કરતા મજૂરો પણ કોંદાડી મૂકીને સાંયરાની આજુબાજુ ગોઠવાઈ ગયા. આ ગીતની રંગતમાં સાંયરો પોતાના વીતી ગયેલા વખતમાંથી બીજીવાર પસાર થઈ રહ્યો હોય તેવું લાગી રહ્યું હતું. આ અજનબીના ગીતના તાર એના ગુજરેલ જમાના સાથે જોડાયેલા હતા.

- ને ગીત પૂરું થતાં સાંયરાએ હાથ ઊંચા કરી ચોક્કસ દિશામાં આંગળી ચિંધતા મોટા સાદે બોલી ઉઠ્યો,

‘દરિયા સુકેગા...હમ જાયેગા... હમ જાયેગા... !’ ને ત્યારે સાંયરાની નજર સામે ઉભા થનાર ચિત્રનો પડછાયો તેની આંખોમાં વર્તાઈ રહ્યો હતો. તેના ચહેરા પરની રેખાઓ તેના અસ્તિત્વની ઓળખ આપી રહી હતી. તેના ચિત્તમદેશ પર જમેલા કાંફલાને વિઝેરાતાં સારી એવી વાર લાગી.

દરિયાપીરનું આ ફરજીંદ કામમાં હટી ન દે. પેટનો જણ્યો ના પણ સાંયરાના મોઢે કદી ના નહીં! કામ અધારું હોય કે સહેલું, ચહેરાની રેખાઓ ન બદલે, કાળી રાતે હાકલ પડે ને સાંયરો પગ ખોડે. કામ તો જાણો એનો ખોરાક. પશુઓને નીરણા, પાણી વાળવું, ઘાસ-નિંદામણ હોય કે કાપણી... જુવાર ઉપાડવાની હોય કે ખળું કાઢવાનું હોય..... સાંયરો હાજરાહજૂર! કામનો તો એ ભૂત. કર્મયોગની ભભૂત ચોપડેલો કોઈ અલગારી મિશ્કીન જોઈ લ્યો!

- ને વફાદારીનું બીજું નામ સાંયરો ! નાની-મોટી કોઈ જણસ કયાન આડી-અવડી ન થાય. કટાણો કોઈ અજાણ્યો માણસ કે જનાવર આવે તો ડાંગ હાથમાં લઈ પાછળ પડે. એના માટે આમ રોજ દિવાળી ને રોજ પડવો. પણ આમ કયારેય પણ નહીં! ને અંદર કોઈ હોળી બળતી હોય તોય કોને ખબર? ક્યાંથી કેવી રીતે, શા માટે આવ્યો? શું કરે છે? શું ગાય છે? ને હજુ પણ શું થશે! કયારે ક્યાં અન્નાજળ ઉપડશે તેની કંઈ જ ખબર નહીં! બસ, એક અજનબી, સાંયરાની આપેલ અજનબી.

સાંયરાનું કામ જોઈને ગામવાળા કોઈ કહે, ‘સરપંચ, તમારા આગલા જનમનું લોણું ચૂકવવા આ જીવ આવ્યો છે હો ! લોણાં-માંગણાંની વાત છે બધી !’ ને વાત પણ કંઈ ખોટી નહોતી. દરિયાની લહેરો પર સવાર થઈને આવનાર આ ‘અજનબી’ને કુદરતે અહીં શા માટે મોકલ્યો ? કોને ખબર?

ક્યારેક વળી નાનાં-મોટાં કામ માટે સાંયરો ગામમાં આંટો મારે વાડીના ધૂળિયે મારગથી ગામમાં પ્રવેશ કરતાં સાંયરાને જોવા ગામની સ્ત્રીઓ પણ બે-ઘડી થંભી જાય. મસ્તીમાં જૂલતો જૂલતો.. માથું ખંજવાળતો, આંખો ફેરવતો, પોતાની આગવી અદામાં ચાલ્યો આવતો સાંયરો ગામ માટે એક જોણું બને. ગામનાં છોકરાઓ તો જાણો સાંયરો આવવાની રાહ જોતાં હોય તેમ ‘સાંયરા-સાંયરા કરતાં મોટા સાદે રાડો પાડે. તેના પ્રત્યુત્તરમાં સાંયરો સ્વગત કંઈક બબડે અને કોઈના ઘરે વાગતો રેઝિયો સાંભળે એટલે વળી તેના હૈયાના તાર ઝાણાઝાણી ઉઠે, પહોંચી જાય પોતાના અજનબી દેશમાં. ચિત્તની પાટી પર ચિત્રો ઊપસે ને વળી ગીત ગણગણવાનું ચાલુ કરે. તેને જોઈ છોકરાઓ રંગમાં આવી નાચવા મંડે. ને સાંયરો પણ હાથ હલાવી હલાવીને છોકરાઓ સાથે મુક્ત મને નાચી પડે. સાંયરો જાણો જિંદગીનો ‘ઓછવ’ મનાવતો ન હોય! નાચવાનું પુરું થતાં સાંયરો વળી ચમક્યો... વળી કોઈ યાદ કરનારનો સાદ સાંભળ્યો હોય તેમ ચોક્કસ દિશામાં આંગળી ચીંધીને મોટા સાદે બોલ્યો, ‘દરિયા સુકેગાા... હમ જાયેગાા... હમ જાયેગાા!’

લાંબી અણિયાળી ઢાઢી, વાંકડિયા વાળ, જૂલતા હાથી જેવી ચાલ, ક્યારેક જૂનાપાનાં બૂટ તો ક્યારેક ઉઘાડપગો સાંયરો... જાણો કોઈ દરવેશ નીકળ્યો ન હોય! સ્ત્રીઓની સામે આંખ ઊંચી કરી ન જોનાર સાંયરો આમ તો પોતાનામાં જ મસ્ત, જાણો મસ્ત ફકીરીનું જીવત સ્વરૂપ જોઈ લ્યો. ને હવે સાંયરો ક્યાં પરાયો

હતો? સરપંચના પરિવારનો હિસ્સો બનેલો તે ગામનો પણ એટલો જ ચાગલો. તમામ વરણમાં લગ્ન પ્રસંગો એ જમવા પહોંચી જ જાય. એને ન કોઈ પોતાનું ન કોઈ પારકું. આખું ગામ સગું ને આમ કોઈ સગું નહીં. બસ, એક અજનબી!

સાંયરો જબરો તરવૈયો હો! એકવાર નદી બે કાંઠે આવી. નદીનું પહોળું પેટ ને તોફાની વહેણા, ભલભલા તરવૈયાઓની પણ હિંમત ન ચાલે અને સાંયરો એમાં કૂદયો. સાપની જેમ સરકતો તે સામે કાંઠે પહોંચ્યો આખું ગામ ફાટી આંખો જોઈ રહ્યું. પાણી જોઈને તો તે ભાન જ ભૂલી જાય. કોઈ ગુમાવેલી જણસ પાછી હાથ ચડી હોય ને રાજ્ઞીઓ થાય તેમ પાણી જોતાં તેનો હરખ માય નહીં.

આઠ દશા ‘દી ગામમાં તે ન દેખાય તો લોક પુછા કરે. માણસો ભાવથી હોટલે ચા પાય ને બે ચાર જણા તો બિસ્સામાં બે-પાંચની નોટ પણ મૂકી દે. બસ એટલામાં તો સાંયરાની દુનિયા આબાદ!

એકવાર ૨૬મી જાન્યુઆરીનાં નિશાળિયાઓ ભારત માતા કી...જય ના નારા ગુંજાવતા ભારે કોડથી ગણવેશ પહેરીને નીકળ્યા. તળાવની પાળ પાસે સાંયરો. પણ એ પ્રભાતફેરીમાં સામેલ થઈ ગયો. ‘ઈન્કલાબ...જિંદાબાદ’ નો સાંયરાનો અવાજ કોલાહલ વચ્ચે પણ પાણી પરનાં તેલની જેમ સ્પષ્ટ તરી આવતો હતો. મંદિરના ચોક સુધી તેણે સાથ નિભાવ્યો ને પછી ઓટલા પર ગૂમસૂમ થઈને બેસી ગયો. એનાં ચિત્તપ્રદેશનાં

તાર ક્યાંક જોડાઈ ચૂક્યા હતા. એ નારા એની અંદર ઉતરીને તોફાન મચાવી રહ્યા હતા. નજર સામે કંઈક ચિગ પણ ઉભારી રહ્યાં હતાં, ચિતમાં ઉતરી કોઈ ફોટો કે ઑક્સ-રે કાઢે તો ખબર પડે કે અંદર શું ચાલી રહ્યું છે? પણ કોણ કાઢે? શા માટે કાઢે? સાંયરો બહુ ઊંડો ઉતરે તે પહેલાં બાવાજુએ મંદિરનો મંગળા આરતીનો ઘંટ વગાડ્યો. ઘટનાં તરંગ સાંયરાને પાછો મંદિર ઉપર લઈ આવ્યા.

દરિયાકાંઠે સતીમાના ખોળે સરપંચ ભાઈબંધો સાથે સાંયરાને તેડી ગયેલ. આઈના દર્શન કરી દરિયાની લહેરોને રૂબરૂ થવા ગયા ને એ લહેરો સાંયરા પર સવાર થઈ ગઈ. તેના હૈયાના અતલ-ઉંડાણમાંથી લહેરો ઉપડી. આમેય પાણી જોઈને ગાંડો થનાર સાંયરાને દરિયાપીર સાદ કરતા હોય તેમ સાંયરાને બાથમાં ભરવા હડી કાઢી... ઘૂંટણસમાણા પાણીએ પહોંચ્યો ને સરપંચની નજર પડી... અરે દોડો...! સાંયરો જાય છે...!' ઉપસ્થિતોએ તેને બાથમાં લઈને માંડમાંડ પાણીથી દૂર કર્યો ને ત્યાં જ સાંયરાના હોઠે ગીત આવ્યું ને મુક્ત મને નાચવા લાગ્યો ને વળી એ જ શબ્દો... 'દરિયા સુકેગા... હમ જાયેગા...!'

કાળચકે ફરતાં રહીને ગણ દાયકા પૂરા કર્યો. દુનિયા ઘણી બદલાઈ ચૂકી હતી... ને માણસો પણ ! બસ, એક ન બદલ્યો હોય તો સાંયરો ! હા, તેની દાઢી અને માથું જરૂર સર્કેદ થઈ ગયાં હતાં, પણ સાંયરાને મન કાળું શું ને ધોળું શું?

- ને એક દિવસ બંદર પર અનાજનો ભરેલ ખટારો સરપંચની વાડી પરથી રવાનો થયો. પાછળ ચુપચાપ સાંયરો ગોઈવાઈ ગયો. કાંઈ પર અનાજ મંડીએ પહોંચ્યો. ખટારા અને તેમાં ભરેલ માલથી સાંયરાને કોઈ નિસ્બત નહોતી. બે પગ આગળ ચાલતાં જ દૂરથી સૂર્યનાં કિરણોથી ચાંદીની જેમ ચમકતુ સાંયરાનું અફાટ ને અમાપ પાણી જોઈ તેની આંખોમાં ચમક આવી. રમતિયાળ લહેરો સાંયરાને સાદ પાડી રહી હતી. તેની ગર્જના સાંભળતા તેના પગમાં નવું જોમ આવ્યુ. તેનાં રોમેરોમમાંથી અદૃશ્ય તરંગ પસાર થતાં હવે તે કોઈનો ઝાલ્યો જલાય તેમ નહોતો. ચિતમાં વળી વિચારોના ગોટેગોટા ઉપડ્યા. જેમ જેમ તેનાં કદમ સાંયર તરફ આગળ વધતાં હતાં તેમ સાંયર સાંયરાના દિલમાં ઉત્તરતો જતો હતો.

દરિયામાં લાંગરેલ જહાજને જોઈ સાંયરો બેકાબૂ બન્યો. હવે તેના અસ્તિત્વ પર કોઈકનો કબજો હતો. દરિયાપીરના ફરજદે દરિયાના ખોળે દોટ મૂકી. દરિયાને બાથમાં ભરી ચૂમીઓ ભરતો તે જહાજ સુધી પહોંચ્યો.

જહાજ ક્યાંનું હતું? ક્યાં જતું હતું? કોને ખબર? સાંયરની આવેલ અજનબીને સાંયરે પાણી બોલાવી લીધી. હવે એ 'અજનબી' ક્યારેય પાણો આવવાનો નહોતો. દરિયા પરથી મંદમંદ વાતી લહેરખીઓ પર સવાર થઈને અવાજ સંભળાઈ રહ્યો હતો...

'દરિયા સુકેગા...હમ જાયેગા... હમ જાયેગા...!'

મોટા લાયજા, મો. ૮૪૨૮૨૨૦૧૬૨

# ભગવાન બુદ્ધ પરિપથ

## ૭. કૌસાંભીની કડકડતી સવાર અને કાશીની પ્રતિક્ષા....

\* જ્યોતિ જેવત મોતા \*

તા ૮-૧૦-૨૦૧૮ ગુજરાતથી નીકળી અને અયોધ્યાથી શરૂ થયેલી કલ્યાણક ભૂમિની મારી એકલયાગ્રામાં અનેક પ્રદેશો ઉમેરાતા ગયા. અયોધ્યા, રત્નપુરી, કુશીનગર, ગોરખપુર, શ્રાવસ્તી, લખનऊ, પ્રયાગરાજ, કૌશાંભી, પભોષા જેવી કલ્યાણક ભૂમિઓ, સમ્યક્ સંબુદ્ધની પવિત્ર નગરીઓ અને સોહામણાં શહેરોમાં ફરતાં ફરતાં અનેક અવનવા અનુભવોનું ભાથું અને પાવન પ્રદેશોના સ્પર્શનું સંભારણું સાથે બંધાતું ગયું. આ દરમિયાન થયેલા અનેક રોમાંચ અને સાહસની વાતો કલ્યાણક ભૂમિની યાગા દરમિયાન અવસરે કરીશ. અહીં તો મારે કહેવું છે ભગવાન બુદ્ધ પરિપથ વિશે. છતાંય અહીં એક વાત લખતાં હું મારી જાતને નથી રોકી શકતી - એ છે ભારતની પવિત્ર અને વિશ્વની મહાન નગરી કાશી અને અહીંના રહેવાસી મારા ધૂમક્કડ મિત્રો સાથે વિતાવેલ બે રોમાંચક દિવસો વિશે.

તા ૬-૧-૧૯૮૮ના કૌસાંભીથી કાશી નગરે આવવા નીકળી. તાપમાનનો પારો લગભગ બે કે ગણ ડિગ્રી નીચે હશે. ઉત્તર પ્રદેશ અને જાન્યુઆરી એટલે મહત્તમ ઠંડી અને ધૂમ્મસના દિવસો. પથારીને છોડવી જ ન ગમે, પણ એવું ચાલે એમ કયાં હતું? સાડા ચાર વાગો ઊંઠી, જેમ તેમ નિત્યકમ પતાવી સામાન પેક કરી

પાંચ વાગો કૌસાંભીની જૂની ધર્મશાળાએથી નીકળી. આગલા દિવસો અહીંના પૂજારીજીએ નિઃસ્વાર્થ ભાવો નિઃશુદ્ધ રહેવાની અને ભોજનની વ્યવસ્થા કરી આપી હતી. રાત્રે એ પોતાના ઘરે ગયા તે પહેલાં અહીં જે સ્ટાફ કામ કરતો હતો તેમને અને પૂજારીજીને મેં યથાશક્તિ યોગ્ય બક્ષિસ આપી દીધેલી. રાત્રે આખા પરિસરમાં હું અને ચોકીદાર સિવાય ત્રીજું કોઈ નહોતું. આજે સવારે મારે સાડા પાંચે બસ માટે દહેરાસરજીની બહાર ઊભા રહેવા પૂજારીજીએ કહેલું. મારે કાશી જવા અહીંથી અલાહાબાદની અને ત્યાંથી બનારસની બીજી બસ મળી જશે તેમ જણાવ્યું હતું. સાડા પાંચ-પોણા છની વચ્ચે આવતી બસ જે અહીંથી બે કિમી દૂર અંતરિયાળ ગામમાં જઈ ત્યાં ડ્રાઇવર-કંડકટરને ચા પીવા પંદર મિનિટ ઊભી રહી, મુસાફરોને લઈ, અહીંથી જ પાછી છ-સવા છાંચે નીકળશે ત્યારે અથવા પોણા છાંચે મારે બસમાં બેસી જવા જણાવેલું.

હું ફાળા ઓરડામાંથી નીકળી ત્યારે મેં જાણો શીતાગારમાં પગ મૂક્યો હોય એવી ઝણઝણાટી રોમેરોમાં ફરી વળી! મારી પાસેની ગરમ કપડાંની બેગ હવે પૂરેપૂરી કામ આવવા લાગી હતી. પહેરી શકાય એટલાં બધાં ગરમ કપડાં પહેરી હું યુદ્ધના ધોરણો સજજ હતી, પણ કુદરતની કળા પાસે કળા માથાના માનવીનો

બધો રુઆન, કસબ વામણો પડે! શરીરનાં રુવેરુવે ધૂજારી ધૂટવા લાગી. દહેરાસર પાંચ વાગો ખોલીને કોઈ જતું રહ્યું હતું. નાનકડા કુભ્રસમાં હું, ઠંડીનું સામાજય અને નીરવ શાંતિ પ્રસરેલાં હતાં.

પાવન ધરાના પવિત્ર ગ્રાસાદમાં પ્રભુ પરમ સ્વરૂપમાં બિરાજિત હતા. યુગો પહેલાં આમ જ તો ઉભા હશે લીન! પરમતાને પામવા માટે અહીં...! હું કાળના કેટલાંય ચકો પાછળ પહોંચી ગઈ. શૂન્યમનસ્ક બની થોડી મિનિટો ઉભી રહી. પાંપણાના પલકે ઉષ્મ બિંદુઓ ઝળક્યાં. એક સમયે જ્યાં વિશાળ, વૈભવશાળી નગારો હતાં, અરહંતો અને સંતો વિચરતા હતા, એ સામાજ્યો આજે ભૂતળમાં ભરાઈ ગયાં અને ભોકાર બની ગયા. કાળની મહાસત્તા પાસે કશું જ સ્થિર નથી રહેતું, બધું જ ભરખાઈ જાય છે... બચે છે તો ફક્ત એટલું જ - પરમતાની પ્રભુતા!

ફરી યાત્રાની તમન્નારૂપી રસ્સીએ પગને ઉપાડ્યા. મંદિરની બહાર સામે રોડ પર ઉભી રહી. છ વાગ્યા, સવા છ થયા. હજુ સુધી બસનો કોઈ પતો નહોતો! શું બસ જતી રહી હશે? કેમ જાય? પાંચ વાગ્યાથી હું મંદિરમાં હતી. જાય તો એનો અવાજ તો સંભળાય જ! કદાચ નીકળી ગઈ હોય તોપણ પાછી તો વળવી જોઈએ! પોણા સાત, સાત...હજુ પણ નહીં? બસ જતી રહી હોય ને હું કદાચ થાપ ખાઈ ગઈ હોઉં? પણ છેલ્લા એક કલાકથી તો આવી કડકડતી ઠંડીમાં મટકું માર્યાં વગર ઉભી હતી. તો આજે શું થયું હશે? સવા સાતના સાડા

સાત થયા! હવે મને ધ્રાસકો પડ્યો કે બસ ગામડાની અંદર આવવાને બદલે મુખ્ય રોડથી બારોબાર સીધી તો નહીં નીકળી ગઈ હોય? કદાચ આવું થયું હશે તો આવાં અંતરિયાળ, છેવાડાનાં ગામોમાં બીજું કોઈ સાધન પણ કેમ મળશે?

છેલ્લા દોઢ કલાકમાં આ રસ્તો કોઈ ચકલુંય નહોતું ફરક્યું. ચોકીદાર પણ વહેલી સવારે જતો રહેલો. હું હવે મૂંજાઈ. શું કરવું? રોજ જતી બસ આજે કેમ નથી આવી? પૂછું પણ કોને? ગાઢ અંધકાર, કડકડતી ઠંડી અને સૂમસામ સડક પર દેવવિમાન સમ શોભતા જિનાલય પાસે એકલી ઉભેલી હું. પ્રભુ પણ અંદર ધ્યાનસ્થ અવસ્થામાં હતા. મને એ સ્વરૂપનું ભાન અપાવી રહ્યા હતા. પામર માનવ કેટલું તપ જીલી શકે? આખરે નધૂટકે મેં વહેલી પરોઢે કોલ કરી પૂજારીજીને જગાડ્યા. હજુ સુધી બસ નથી આવી તે જગાવ્યું. તેઓ પણ આશ્રમાં હતા. છેલ્લાં બે વર્ષમાં આવું ક્યારેય નહોતું બન્યું, કેમકે બસ આવતા-જતા રોજ ત્યાં સ્ટોપ કરે તો આજે કેમ નહીં? છેલ્લા બે કલાકથી હું ત્યાં જ ઉભી હતી. તો પછી હવે...?

સાડા સાત થવા આવ્યા. મારી ધીરજ જવાબ આપે એ પહેલાં... ભોર ભર્ય, કલરવ થયો, રતુંબડા આકાશોથી ધૂમ્રસના ગોટાઓને ચીરતાં સૂર્યકિરણો મારા શીત પડી ગયેલા ગાલોને ચૂમવા લાગ્યાં. સાઈકલની મધુર ઘંટી વગાડતા દૂધવાળા ગોવાળે પહેલા દેખા દીધી, ખબે થેલો નાખી ધરતીનું અંતર કાપતાં કોમળ

આળયરણો વિદ્યા મંદિરે વિશ્વાનું દર્શન કરવા જતાં દેખાયાં. રાત આળસ મરડી, મારા પર હસતી બેઠી થઈ... હું થીજેલા ભાવો સાથે નિલિપ્તપણે ઘટતી ઘટનાઓને જોવા લાગી. કોને કહું કે મને કોઈ લઈ જાય...! મારે હવે કોઈ પણ હિસાબે મુખ્ય રોડ જે અહીંથી અડધો કિમી દૂર હતો ત્યાં પહોંચી જવું જોઈએ.

એક મિનિટમાં હુનિયાના ચક્કર લગાવી દે એવા આધુનિક યંત્રયુગમાં પણ વિશ્વાના અંતરિયાળ વિસ્તારનું જીવન આજે પણ સો વર્ષ પહેલાંના યુગ જેવું જ શુષ્ણ, શાંત અને ધીમું છે. કોઈ સાઈકલ કે સ્કૂટર અહીંથી નીકળે તો મદદ માટે કહું. મોબાઇલમાં મેસેજ જણકી ઉઠ્યો, “કહાં પહોંચી આપ..?” ગઈકાલથી બનારસના મિત્ર અનુરાગે અનેક સૂચનો કર્યા હતાં. આજ પોતે બલિયાથી પિતરાઈ બહેનનાં લગ્નની તૈયારીઓ છોડી ખાસ મને મળવા બનારસ આવવા નીકળી પડ્યા હતા. હું શું. કહું...? કે છેલ્લા બે કલાકથી રોડ પર જ બેઠી છું! ધૂજતા હાથે કાંઈ લખવા જાઉ એટલી વારમાં પૂજારીજ સ્કૂટીથી પહોંચી આવ્યા અને ખોટી ઢાઢસ બંધાવતાં કહું કે, હમણાં બસ આવી જશે. વર્ષ શાબ્દો સાંભળી મને ચીડ ચડી. મેં એમનો જ્યાંથી બસ મળે ત્યાં પહોંચાડવા કહ્યું. અડધો કિમી આગળ જ બસ સ્ટેન્ડ હતું. કોઈને પૂછતાં ખબર પડી કે આજે અંદર આવતી બસ બારોબાર નીકળી ગઈ! નિયત સમયથી છેલ્લા સ્ટેશનનો મોડા પહોંચવાના ડરે અને પગાર કપાઈ જવાનું જ કાપી નાખ્યું.

મિત્રને મેસેજ કર્યો, ‘હજુ કૌસાંભીમાં જ છું’. “અભી તક વહાં કર્યો? ઇસ સમય આપકો અલાહાબાદ હોના ચાહિયે! દો વંટા વહાં કર્યો ખડી રહી...?” આશ્રય અને નારાજગીભયો ઠપકો વાંચ્યો. એમને કર્યાં ખબર હતી કે હું વહેલી સવારથી કૌસાંભીના નિર્જન રસ્તે બસની રાહ જોતી હતીમાં હુંઠવાતી ઊભી હતી અને બસ આવી જ નહોતી! તેઓ બનારસ પહોંચવાના હતા અને હું હજુ હમણાં અઠી કલાકના હંતજાર પછી બસમાં બેઠી.

એકલા ધૂમક્કી કરવાના નિયમો હોય છે. લાંબા સ્થાને જવું હોય ત્યારે ત્યાંથી ચાલતાં વાહનો, સમય અને સંજોગ વિશે એક થી વધુ જણાને પૂછી લઈને ચાલવું જોઈએ. આટલાં વર્ષોના પ્રવાસ અનુભવે આવી સ્થિતિનો સ્વીકાર કરવાનું પણ શીખવી દીધું હતું. મને હવે ચિંતા હતી મારા ઉતાવળિયા અનુજ અનુરાગની. આ યાત્રામાં બીજો એક નાનકડો નિયમ મેં કરેલો કે સવારે નવકારસી અને સાંજે ચૌવિહાર કરવું. હમણાં સુધી આ નિયમ પળાયો હતો, પણ એમાં ચુસ્ત રહી શકીશ કે કેમ તે પ્રશ્ન હતો. સતત પ્રવાસ, શિયાળો અને દૂંકા દિવસોને લઈ ગ્રાન્ઝ વખતને બદલે એક ટંકના ભોજનનો સમય પણ સાચવવો મુશ્કેલ હતો. પછીથી નિયમ બનાવી દીધો કે યાત્રામાં એક જ વખત જમવું. જે સમય સચવાય તે - બપોર કે સાંજ. બાકી ફળ કે હળવા નાસ્તાથી ચલાવી લેવું. મુસાફરીમાં તો ભોજન લેવાનું આમેય હું ટાળતી જ હોઉં છું.

મુખ્ય રોડ પર થોડી વાર ઊભા રહ્યા બાદ અલાહાબાદ જતી એક ભરેલી બસ મળી ગઈ.

આવતી વખતે અલાહાબાદથી કોસાંબી - પછી પભોખા - ફરી કોસાંબી અને હવે ફરી અલાહાબાદ. એમ કુલ ૧૪૦ કિમીનો મ્રવાસ થયો. બસમાં આગળ જગ્યા મળી. ૫૪ કિલોમીટર એટલે ઢોઠ-બે કલાક પાક્કા. ત્યાંથી બનારસ પહોંચવાના બે કલાક બીજા. એટલે કે હું દસ ને બદલે ભાર વાગે બનારસ પહોંચું તોપણ ગનીમત. અનુરાગજીનો ફોન રણકી ઊઠ્યો. મેં બધી વાત જણાવી. તેઓ સમજ ગયા કે હવે હું બપોર પહેલાં બનારસ નથી પહોંચવાની. અંતરિયાળ ગામડાં, ભારતની બસો, બેદરકાર-કામચોર કર્મચારીઓ, ખાસ કરી ઉત્તર મ્રદેશમાં, હવે આ બધું મને સામાન્ય લાગવા માંડયું હતું.

આ બસ પણ એક કલાક મોડી એટલે સાડા નવને બદલે સાડા દસે અલાહાબાદ પહોંચી. હવે બે કલાકને બદલે ગ્રાણ કલાક કે એથીય મોડી હું અલાહાબાદ પહોંચીશ. બીજી બસ તરત મળી અને અગિયાર વાગે ઉપડી. ૧૩૫ કિ.મી.નો રસ્તો એટલે હવે બનારસ પહોંચતા અઢી કે ગ્રાણ વાગે એ નક્કી હતું. સૌથી વધુ ખરાબ મને અનુરાગજ માટે લાગી રહ્યું હતું. હું સવારના પાંચની નીકળી હોવા છતાં બનારસથી હજ્ય દૂર જ હતી અને તેઓ બલિયાથી બેનનાં લગ્નનાં કામો છોડી મને મળવા સવારના નવ વાગે પહોંચી આવ્યા હતા. એમને આમ સાત-આઈ કલાક રાઈ જોવડાવવા બદલ મને અફસોસ થઈ રહ્યો હતો. વળી અહીં બસમાં ગ્રાણ કલાક કાઢવા મારા માટે માથાનો દુઃખાવો બની ગયા.

ઉત્તર મ્રદેશના લોકો એટલે કે રાજકારણ અને ફક્ત રાજકારણ. ઠસોઠસ ભરેલી બસમાં પણ લોકોની જીબો રાજકારણીઓ અને શાસોશાસમાં ઘબકતું રાજકારણ! જેમ શાનને આખા ગાડાનો ભાર પોતે જીંચકે એવું લાગો, એમ આખા દેશનો વ્યવહાર અને ભાર ઉત્તર ભારતની દરેક વ્યક્તિ પોતે ચલાવતી હોય એવી એમની મોટીમોટી વાતોથી ભાસો! એમની નસોનસમાં રાજકારણ લોઢીની જેમ દોડતું ભાસ્યું. તેમની રસમદ છતાંય વર્થ વાતોને થોડી વાર સાંભળી અને કંટાળી. કાનમાં સંગીતના ભૂંગળાં નાખ્યાં અને કાશી તરફ દોડતો કાળો રસ્તો કપાતો ગયો.

છેલ્લા બે-ગણ દિવસથી મનમાં જોરદાર મથામણ ચાલી રહી હતી કે મારે ઉત્તરવું ક્યાં? ઉત્તરીને જવું ક્યાં? એક જ જગ્યાનાં આટલાં બધાં નામ - કાશી, વારાણસી, બનારસ! અને એમાંય વળી મારે તો જવું હતું ભેલુપુર! અનુરાગજ સાથે બે-ગણ વાર વાત થઈ છતાં એ સ્પષ્ટ નહોતું કે આ ગણો જગ્યા એક જ કેવી રીતે હોય? હું ખૂબ મૂંજવણમાં હતી. બનારસ બસ સ્ટેન્ડ ઉત્તરી એટલે મને એમણો ભેલુપુર માટે રિક્ષા પકડવા કહેલું. ઘણા રિક્ષાવાળા ભેલુપુર જવા તૈયાર થઈ ગયા. ભેલુપુર વારાણસીના એક પરાનું નામ. સ્થાનિય વાહનથી સાત કિલોમીટર વારાણસીમાં અંદર જવાનું. ત્યાં ઉત્તર્ય બાદ ઘણીબધી વાતો સ્પષ્ટ થઈ. જેમ મુંબઈમાં ઉત્તર્ય બાદ અનેક પરાંમાં ઓંટો રિક્ષા કે ટેક્સીથી અંદર જઈ શકાય, તેમ બનારસ જેવા

વિશાળ શહેરમાંથી પસાર થઈ, કાશીની ગલીંથી ઓમાંથી પસાર થવાનું હતું. કોઈ પણ મોટા શહેરમાં પહેલી વાર દાખલ થતા મુંજવણ તો થવાની જ. એવા સમયે સ્થાનિક લોકો કે નકશો જ કામ લાગે.

બનારસની ભીડનો છેદતી છેદતી વારાણસીના ભેલુપુર શેતાંબર જૈન ધર્મશાળા-મંદિરે પહોંચી. અનુરાગજ મારા પહેલાં ત્યાં પહોંચી આવ્યા હતા. લાઈં લોકેશને કામ વધુ આસાન બનાવી દીધું. રિક્ષાવાળાને પૈસા ચૂકવી પરમભિગાનો ગણે મળી. શેતાંબર ધર્મશાળામાં મુંબઈથી સંઘ આવવાનો હોવાથી પહેલાંથી બુકિંગ થઈ ગયેલું. ત્યાં જગ્યા ન મળી. મેને જરૂરે ધરપત આપતાં કહ્યું, મને બાજુમાં દિગંબર ધર્મશાળામાં રહેવા મળી જશે.

ફરી એકલા હોવાના ડરે અનુરાગજને સાથે રાખ્યા. અમે બાંનો દિગંબર મંદિર ધર્મશાળામાં દાખલ થયાં. એમના એક પરમ ભિગ પણ ત્યાં પહોંચ્યા. હું આ ચહેરાને ઓળખતી હોઉં એવું લાગ્યું. પણ પહેલાં ક્યારેય મુલાકાત નહોતી થઈ. ‘જી.ડી.એસ...’ કહેતા મને યાદ આવ્યું, ચંદ્રેશભાઈ! નામ ભૂલી જનાર ભૂલકર્દને ખરા સમયે નામ યાદ આવી ગયું અને ઈજજત બચી ગઈ! અમે કાર્યાલયમાં પહોંચ્યા. ગણ જણાને જોઈ વધુ કાંઈ ન પૂછતાં મારું આઈ.ડી. કાર્ડ માંગ્યું. મેં પણ વધુ ખુલાસો ન કર્યો અને ગણસો રૂપિયામાં રૂમ મળી ગઈ. સામાન લઈ બધા પહેલા માળે પહોંચ્યા.

પાંચ કલાક મોડી, પણ પહોંચી તો ખરી!  
શેતાંબર - દિગંબર મંદિરો પાસપાસે જ હતાં.

નાહીં-ધોઈ પૂજા કરવા જાઉં તો બાંનો ભિગાને સમય ખોટો જાય. જે મારા લીધે પહેલાં ઘણા વેડફાઈ ગયો હતો. હાથ-પગ ધોઈ, ફેશ થઈ, બધાએ સાથે મળી થોડો નાસ્તો કર્યો. વાતો કરતા નીચે ઊતર્યા અને જે થોડો સમય બચ્યો હતો તેનો ઉપયોગ કરવા સૌપ્રથમ જિનમંદિર દર્શન કરી, ગંગાકિનારે ઘાટ જોવા, સંધ્યા આરતી માણવી, રાગી સમયે ઘાટ ફરવા, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો માણવા અને રાતે સાથે બનારસના સ્વાદનો માણવો એવું નક્કી થયું.

કલ્યાણાક ભૂમિ પર રાત્રિભોજન ન કરવું એમ નક્કી કર્યું હતું, પણ પહેલાં જણાવ્યું તેમ આ સંકલ્પ પાળવો બધી જગ્યાએ શક્ય નહોતો થવાનો. જિનાલયનાં દર્શન કરી હું ચંદ્રેશભાઈની બાઈક પર ગોઠવાઈ અને અનુરાગજ રિક્ષામાં. અમે નીકળી પડ્યાં પ્રાચીન નગરી કાશીની ગલીઓમાં...! ફૂલોની ઘાટી જોવા ઉત્તરાખંડ આવેલા અનુરાગજના બનારસના ભિગાં સંતોષ અનો મૂગાંકનો મળવાની મેં ઈચ્છા વ્યક્ત કરી, પણ તેઓ વ્યસ્ત હોવાથી મળી ન શક્યા. મને આનંદ એ વાતનો હતો કે આટલા કલાકોની પ્રતીક્ષા બાદ હું મારા ભિગાં સાથે હતી... વિશની પ્રાચીન નગરી કાશી, વારણા અને અસ્સી નદીઓના સંગમની ભૂમિ વારાણસી અને અદ્ભુત રસોથી બનેલ શહેર બનારસમાં!

તો ચાલો આગળ મળશું ગંગા ઘાટે,  
ભિગાં સાથે, ત્રિનગરીમાં...

ક્રમશા:

મો.: ૮૮૩૦૫૦૮૪૦૮

જુન ૨૦૨૩

# સાહિત્ય-અમૃત

આલેખન : CA ચંદ્રકાન્ત નંદુ

સાહિત્યની ઉત્તમ કૃતિઓના અંશો, કૃતિના આલેખનમાં પ્રવાહિતા જળવાઈ રહે એ હેતુથી ટિપ્પણીઓ સાથે અત્રે આપવામાં આવેલ છે.

રેખાંકિત આકૃતિઓમાંનું લેખન ‘આલેખક’ દ્વારા કરાયેલ વિવરણ અને ટિપ્પણીઓ છે.

રેખાંકિત આકૃતિઓ બહારનું લેખન મૂળ કૃતિની પ્રતિકૃતિ છે.

પુસ્તક	:	રેવન્યૂ સ્ટેટ્સ. (અમૃતા પ્રીતમની આત્મકથા) મૂળ છિન્દીમાં ‘રસીદી ટિકાટ’
લેખિકા	:	અમૃતા પ્રીતમ
અનુવાદ	:	જ્યા મહેતા
પ્રકાશક	:	અશોક પ્રકાશન, અમદાવાદ
પ્રકાશન વર્ષ	:	૧૯૮૦- પુનઃમુદ્રણ - ૧૯૮૭

## ગતાંકથી આગામ

હતાશા અને એકલતા. હતાશા અને એકલતાની કોરી ખાતી મનોદશામંથી અમૃતા હવે બહાર આવી હતી. ૧૯૬૧નું એ વર્ષ. રશિયા, બલોરિયા, યુગાસ્લાવિયા અને એવા કેટલાય વિદેશોમાં અમૃતાની બહુમુખી પ્રતિભા એને લઈ જાય છે.

અમૃતાને ડાયરી લખવાની આદત નથી, પરંતુ જ્યારે એ પ્રવાસમાં હોય ત્યારે એનાં સંસ્મરણા ડાયરીનાં પાનાં પર અચૂક અંકિત કરી લે છે. ડાયરીનાં આ પૂછ્છો છે એનું સફરનામું. અમૃતા કહે છે, આ સફરનામું એની ઘ્રાસનું સફરનામું છે. એ સફર એના મનની સફર છે. એના મનોવિશ્વાની આ સફરનાં પૂછ્છો પલટતાં સંવેદનાની રેખાઓથી અંકિત જિન્દગી ઊંડતી જાય છે.

બલોરિયાના રાષ્ટ્રીય નેતા દિ મિત્રોંકની, ગુલામીની પિડા અને સ્વતંત્રતાના અમૃતપાનની અનુભૂતિની કથા જ્યારે સફરનામાનાં પૂછ્છો પલટતાં દર્શિપથ સમજા આવે છે ત્યારે સમગ્ર અસ્તિત્વમાં દ્યુજારી પસાર થઈ જાય છે.

ડાયરીના પાને તારીખ છે ૩૧ મે, ૧૯૬૬. અમૃતા લખે છે:

સોફ્ટિયાથી ૧૬૦ કિલોમીટર દૂર બતક ગામમાં એ ચર્ચની સામે ઉભી છું, જ્યાં ૧૮૭૬માં તુર્ક શાસનની ગુલામીમાંથી મુક્ત થવા માટે લડતાંલડતાં ગામનાં બે હજાર પુરુષો, રૂણીઓ અને બાળકોએ આશરો લઈને પોતાની રક્ષા કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો.

આ બધાં જ ૧૭મી મેએ દુશ્મનોને હાથે માર્યો ગયાં. બે હજાર મનુષ્યોનાં હડકાં અને ખોપડીઓ કાચનાં ઢાંકણો નીચે સંભાળીનો રાખોલાં દેખાય છે. દીવાલોમાં આપણા પંજાબના જલિયાંવાલા

બાળની દીવાલોની જે મ ગોળીઓનાં નિશાન પડેલાં છે.

૩૧ મે, ૧૯૬૬

આજે પલોવદિવ જિલ્લામાં એ પ્રિન્ટિંગ મશીન જોયું જેની પર ગુલામીની વિરુદ્ધ સાહિત્ય છાપવામાં આવતું હતું. શાસનથી ચોરીછૂપીથી અને એ બેડીઓ જોઈ જેમાં મનુષ્યોને બાંધી શકતા હતા પણ સમયને નહીં.

૧૩ જૂન, ૧૯૬૬

૨ જૂનનો દિવસ છે. આજે કાલોફૈર જિલ્લામાંથી પસાર થતાં અમૃતા જુએ છે. જાણો આખાય જિલ્લાનો લોકસમુદ્દાય હાથમાં ઝૂલો લઈને એક સ્થળે ભેગો થયો છે. ૧૮૭૬ની બીજી જૂને અહીંના પ્રિય કવિ ખરિસ્તો બોતિફની કટલ કરવામાં આવી હતી. કવિ પોતાની વીસ દિવસની બાળકીને ચૂમે છે અને હાથમાં બંદૂક લઈને પોતાના દેશની રક્ષા કર્યે વિદાય લે છે અને દુશ્મનોના હાથે કવિની કટલ થાય છે. એની ઉમર હતી સત્તાવીસ વર્ષ પંચ મહિના. એના સાથીએ પણ લડતાંલડતાં શહીદ થયા. કવિની કવિતાએ ગ્રાતાંગાતાં એ શહીદી પામ્યા. અમૃતાએ રાત્રે ખરિસ્તો બોતિફની એક કવિતાનો અનુવાદ કર્યો.

કવિ ખરિસ્તો બોતિફની કથાએ આપણા ભગતસિંહ, રાજગુડુ અને સુખદેવની નીડરતા અને ખુમારી સાથે ફાંસીને મંચડે જઈ દેશ માટે પ્રાણ ન્યાણોવર કરવાની કથાની થ્રાદ આપી અને એક નિશાસ સરી પડયો. દેશના ઈતિહાસનાં ઘણાંબધાં પૂછો જે અંધકારમાં ગોપિત કરી દેવામાં આવ્યાં હતાં એ એક પછી એક પ્રકાશમાં આવી રહ્યાં છે ત્યારે એક તરફ સ્વતંત્રતા માટે પોતાના પ્રાણોની આહૃતિ આપનાર આપણાં વીરો અને વીરાંગનાઓ પ્રત્યે આરદથી નતમસ્તક થઈ જવાય છે અને બીજી તરફ આપણું ચુવાધન ભૌતિક સુખ-સાગવડો અને મોજ-મજાને લદ્યા બનાવી બેદું છે. આજાદી કે સ્વતંત્રતા શું છે એનો અહેસાસ આપણી નવી પેટીને કચાંથી હોય? ગુલામીની વ્યથા જેણે અનુભવી હોય એ જ એનું મહત્વ સમજુ શકે. આપણા સ્વાતંત્ર્ય

દિવસ કેવળ સરકારી અને સંસ્થાકીય કાર્યક્રમો અને અન્યો માટે એક રજા સિવાય શું છે ?

ખેર ! ૧૩મી જૂને સાંજે દ્વાયમાર વરસાદ પડ્યો.

બહાર નીકળી શકાય એમ નહોતું. અમૃતા બલોરિયાની પ્રસિદ્ધ નવલકથા ‘અન્દર દ્વારા ચોક’ વાંચતી બેઠી છે અને....

આશ્ર્ય થયું કે નવલકથાની નાયિકાનું નામ રાધા છે. કેટલીક જગ્યાએ રાધિકા પણ લઘું છે. રાતે જમતી વખતે હસ્તાંહસતાં દુભાષિયાને

કહ્યા કર્યું: ‘રાધા બલોરિયન કેવી રીતે બની ? કૃષ્ણા તો ભારતનો હતો- કદાચ કૃષ્ણાને મળવા માટે રાધા બલોરિયાથી ગઈ હશે. ’

## ૨ આંકટોબર, ૧૯૬૬

આજે ડાયરીનાં પાનાં પર કેટલાક પ્રસિદ્ધ લેખકો અંગો કલમે વાતો કરી.

અહીં સાંજ પડે એટલે મોસ્કો ચુનિવર્સિટી ઝગમગી ઉઠે છે. અમૃતા બરાબર એની સામે ઉભી છે. ત્યાંથી નીચે તરફ જોતાં...

એ ઊચી જગ્યાએથી નીચે વહેતી મોસ્કો નાદી તરફ જોઈએ ત્યે નાદીના બાહ્યમાં લપટાયેલા શહેરનો ઝગમગાટ નજરે પડે છે.

‘એક સુંદર વાસ્તવિકતા ! યુદ્ધની લોહિયાણ નાદીઓને તરીને અને ભૂખની મરુભૂમિને ચીરીને મેળવેલી વાસ્તવિકતા.

અમૃતાએ મૈટેજુ ચર્ચ જોયું - ૪-૪ શતાબ્દી સુધીનું ચર્ચ ૧૮મી શતાબ્દીમાં આકાન્તાઓના હાથે કેદખાનું બની ગયું જ્યારું મેક્સિમ ગોકીએ પણ જેલવાસ બોગવ્યો.

તબાસિલીથી ૧૬૦ કિલોમીટર દૂર બારજોમી ખીલા તરફ રસ્તો જાય છે. એ રસ્તે ગોરી જિલ્લામાં સ્ટાલિનના જનગૃહની મુલાકાત અમૃતા લે છે.

બારજોમીમાં સાંજે લેખકમિલન આયોજિત કરવામાં આવેલ છે. કેટલાય દેશોના લેખકોએ આવનારા દિવસો સારા હોય તેવી આશા વ્યક્ત કરી અને ત્યારે વિશેનામના કવિ એ લિન વિન ઉભા થયા. એ સમયે અમેરિકાનો જુલમી પંજો વિશેનામને બેરહેમીથી કચડી રહ્યો હતો. અમેરિકાના અમાનવીય હાથોએ વિશેનામમાં દિતિહાસનો કારમો, લોહિયાળ, બ્રાષ અદ્યાય રચ્યો છે.

એ લિન વિન ઊંચા અને અમના શબ્દોએ બધાના હૃદય વ્યાથાથી દ્રવી રહ્યા.

એ કહે છે:

‘અમારી કવિતા લોહીની નદી પાર કરી રહી છે. આજે એ કેવળ હથિયારોની વાત કરે છે, જેથી ક્યારેક એ ફૂલોની વાત કરી શકે. અમારા સૈનિકો રણક્ષેત્રમાં જાય છે ત્યારે લોકો કવિતાઓ લખીને

અમનાં બિસ્સાંમાં મૂકી દે છે. અમે એ બિસ્સાંની કુશળ કામના કરીએ છીએ જેમાં કવિતાઓ પડી છે. આજે જો અમે કવિતાને બચાવી લઈએ તો માનજો કે મનુષ્યને બચાવી લીધો છે.’

અને એ વખતે અમૃતાની અંખોમાર્ય આંસુ તગતગી રહ્યા.

વિયેટનામના એ કવિએ મારી પાસે આવીને કહું: ‘આપ હિન્દુસ્તાનથી આવ્યાં છો ને? આપનું નામ અમૃતા છે?’ હું ચકિત થઈ ગઈ. એમણે કહું, ‘વિયેટનામથી આવતી વખતે અમારા પ્રસિદ્ધ કવિ સ્વન જિયાઓએ મને કહું હતું કે જો કોઈ સ્ત્રી હિન્દુસ્તાનથી આવી હોય

તો એનું નામ અમૃતા હશે, એને મારી યાદ આપજો.’

મનમાં એક પ્રાર્થના થઈ રહી છે - દુનિયાની બધી સરસ કવિતાઓ મળી જાય અને વિયેટનામની રક્ષા કરી શકે.

વિયેટનામના કવિ એ લિન વિનના આ શબ્દો... ‘આજે જો અમે કવિતાને બચાવી લઈએ તો માનજો કે મનુષ્યને બચાવી લીધો છે.’

આ શબ્દોથી મનમાર્ય અજ્ઞપો છવાઈ રહ્યો.

આજે કચ્ચારેક મુશ્ખાયરાઓમાં કહેવાતી કવિતાઓ સાંભળતાં મન ગલાનિથી વિક્ષુલ્ય થઈ જાય છે. જે દેશમાં મીરાં, નરસિંહ મહેતા, રવીન્દ્રનાથ, ઉમાશંકર, ઝવેરચંદ મેદાણી, સુમિત્રાનંદન, નિરાલા, બંકિમચંદ્ર, હરિવંશરાયની કવિતાઓ લોકહૃદયના ધબકાર બની જ્ઞાની રહી હતી ત્યાં આજે....

કવિતાની અંખોથી વહેતા અશુકળા સુકાઈ ગયા છે.

કમશા:

ફોન : ૯૩૨૩૫ ૪૧૩૫૧

# ગુજરાતી ભાષા વિશે

સંપાદક : વિશન નાગડા

મિઠા,

કાનોં મંતર વિગરજ જાતા અગીયા વધેતી.  
ગો મેણોં પાં “વજ” જુ ગાલ કિઈ. વજ જા બ  
ખાસ કચ્છી અરથ પાં નોંધાઃ ૧) પાડી, ભેંશનું  
માદા બચ્ચું, ૨) વીયાવજ શબ્દજો ઉત્તર પદ  
- “વજ”. હિકડી ગાલ નોંધેજુ મજાઈ આવઈ  
જ કચ્છી જ મૂર સંસ્કૃત-યાકૃતમેં અંઈ!

અજ હાણો જિરા સામેં મીટ (નજર)  
કયૂંત.. ‘વજ’ શબ્દ દિસાજે તો !

૧) વજ (પું.બ.વ.) - લક્ષણ (ખાસ કરીને  
ઘોડા-હાથી વગેરેનાં) (m) characteristics  
હી શબ્દ સામાન્ય રીતે કિંતે સુણોલા નાંય  
મિલ્યો, પણ પાંજા આદરણીય કોશકાર શ્રી  
પ્રતાપરાય ત્રિવેદી ઈનજ નોંધ ગિડા અયાં.

૨) વજવજ (સ્ત્રી.) પોતાની મહાનતા ગાવી  
તે, બડાઈ, આપવડાઈ. (f) Boasting  
(વાક્ય) ઈ કમ ત જિક્કી કરીએં પણ ઈનીજ  
વજવજ બાંઝી.

૩) વજવજ (સ્ત્રી.) કટકટ, ચીડ ચેડ એવી  
રીતાની ટોકણી (f) Frequent goading.  
(વાક્ય) ઈ આય જ એડો. પિંઢ કમ ન  
કરીંધો ને બ્યા કરીંધા હુંધા તોકે વજવજ  
કરી હુંરાણ કરીંધો.

“વજ” શબ્દ જા હી રૂપ ઘણો લા નિપટ  
અજાણ્યા વેં ત નવાઈ ન !

પનપટી: કોય કમ થોડો કરે ને પિંઢજુ વડાઈ  
વતાય તેંલા કચ્છી ભાસામેં જુકો (કહેવત)  
ચોવક પ્રચલિત આય સે કિઈ ભલા ચોંધા ? !

પાટઈ જુ પોડી ને હજાર જો હુલ. પાટઈ  
ઈ અનાજ માપે જો સાધન (માપ) નિંઢો વે,  
પણ કોય પ્રસાદ-નૈવેદ કરેલા ડેવેં વટે માત્ર  
નિંઢી પાટઈ જિતરો જ નૈવેદ ધરાઈ પિંઢ કોક  
વડો કમ ડેવેં તીં બડાઈ વતાય તેર હિન ચોવક  
જો પ્રયોગ થીયે તો ! (મામૂલી - ન ગણ્ય  
કામ કરનાર પોતાના કામનાં વખાણ કરી મોટી  
મોટી જહેરાતો કરે એ હોય.

ભલે હાસ્યાસ્પદ, આપણો બધા એવી  
આત્મશલાઘામાં ફસાયેલા છીએ !

ભલેં તર્દે અચીજા

- વિશન



યાર, ધિલજુ અમૂક ધાહકાન એરી ગુજરઈ અસાંતે,  
ન રૂઈ સગોં, ન કેંકે ચિઈ સગોં,

ખિલીનેં મોં રતો કરીયુંતા.

- વાલજુ બળગા સનમ

## ‘જીત કડાઈની !’

અમારી હારના સમાચારોથી,  
કોઈને ખુશી શું કામ થાય છે ?  
હશે હારમાં પણ મજા અમને,  
કોઈ દુઃખ શું કામ થાય છે ?

મોટીમાં નાની સમાઈ,  
નાનીમાં વળી નાની !  
એક સંપથી સાથે રહેતી,  
જૂઓ કેટલી છે ભાઈ ?

ચૂલે ચડતી આગે બળતી,  
કેટલી ડાઈ જુઓ કડાઈ !  
મન ખારા આ માણસ માટે,  
રાંધે રોજ મધુર મીઠાઈ !

કોઈનાં કાજે બળવું એને,  
ત્યાગ તણી એ ત્યાગી જોને !  
બે પગા પ્રાણીને કંઈક,  
શીખાવી ગઈ જુઓ કડાઈ !

પ્રવીષા ગોગરી (પ્રેમ) - દહીંસર  
ફોન : ૨૮૯૫ ૩૪૫૯



### ધૂંઘટ

પ્રિયતમ: ધૂંઘટ હટાવો ઝટ રૂપાળા મુખ પરથી  
પ્રિયા: પિછાણ રૂપની કરી શકશે આ નજરું ?  
પ્રિયતમ: દિદાર કરવા તલસું હું આમ ટટળાવો ના  
પ્રિયા : ધૂંઘટ ક્યારનો વાટ જુએ હેતાળ સ્પર્શની...  
- શાંતિલાલ ગઢિયા

વડોદરા, ફોન-૦૨૬૫-૨૭૫૦૨૭૫

## ઉજો ઉજ

ખાલી ખડ ઉડર જી પૂરીયું, તાંય ઉજો ઉજ.  
મણો-માંઓં જંધર મેં ઓરીયું, તાંય ઉજો ઉજ.  
ખણી કંધ તો મૂડધો જભાબ તે વિકમ,  
તોડે માંન હંધ તાંદ પુજાયું તાંય ઉજો ઉજ.  
સુરજે ધાંદ, તિડકો વતાઈ ન રખું સંભાર,  
ઘા ઘડી ઘડી છાણીયું, તાંય ઉજો ઉજ.  
નળિ સિજ નોં નદી ઈચ્છાળિ, જિને ભીડે મેં,  
રખી વસમેં મનકે મારીયું, તાંય ઉજો ઉજ.  
જડી ચમડી, ને જાણો પાડે જે પુઠતે પાણી,  
નક વિગરજો મારૂ, બંઢીયું તાંય ઉજો ઉજ.  
છડીબો ન રાગ દેખ ને તોજુ મૂંજુ ‘કુસુમ’,  
ફેરા ભવેંજા, મારા ફેરીયું તાંય ઉજો ઉજ.

- કુસુમ ગાલા ‘કુસુમ’, ભોજય



### ચિંતામાં ના સરાય

થાય તેને અટકાવી ન શકાય,  
ફોગટ ચિંતામાં ના સરાય.  
કરમમાં લખેલું તે જ થનાર,  
ચિંતાથી કદી ફરક ના પડનાર.  
કરમે મળેલ તે ભોગવી લેવાય,  
ચિંતા છોડી શાંતિથી સહેવાય.  
જવનમાં નાહક ચિંતા ના કરો,  
પણ પુરુષાર્થના મારગો સરો.  
ચિંતા રાહે કાર્ય ના ઉકેલાય,  
'લઘુગોવિંદ' પુરુષાર્થ ખેડાય.

- ‘લઘુગોવિંદ’

# સાંસ્કૃતિક સમિતિની “કલ, આજ ઔર કલ” અને “આવજે” નાટકની સફળતા

**\* સંકલન - રાજેશ હંદિલાલ છેડા \***

પૂરક માહિતી - લક્ષ્મીચંદ વિસનજુ ગોગારી - ટુંડા

ગુજરાતીમાં એક કહેવત છે, “જૂનું એટલું સોનું”. શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજને આ કહેવત યથાર્થ રીતે લાગુ પડે છે, એટલું જ નહિ, સોનામાં સુગંધ ભાળે એ રીતે શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ એક પછી એક સમાજ ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરતો ગયો અને પોતાના સમાજને સામાજિક અને આર્થિક રીતે મજબૂત કરતો ગયો. શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ આજે પોતાના અસ્તિત્વનાં પંચોતેર વર્ષ પૂર્ણ કરી ચૂક્યો છે અને આ ગાળા દરમિયાન એટલી બધી લોકઉપયોગી અને સમાજકલ્યાણની પ્રવૃત્તિઓ કરી રહ્યો છે કે જો બધી જ પ્રવૃત્તિઓ ગણાવવી હોય તો આખો લેખ પણ ટૂંકો પડે.

તો છતાં જો અમુક મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ ગણાવીએ તો, છેલ્લા પાંસઠ વર્ષથી ચાલતી બૂકબુંક જેમાં અનુસ્નાતક સુધીનાં પુસ્તકો વિતરિત કરાય છે. સમયાંતરે સમૂહ લગ્નનું આયોજન, હાઉસિંગ લોન, મેડિકલ સહાય, સંજીવની સ્વાસ્થ્ય યોજના, સ્રીઉત્કર્ષ યોજના હેઠળ લોન, લગ્નવિષયક સેમિનારોનું આયોજન, પરિવારઉત્કર્ષ યોજના, કાંલેજના વિદ્યાર્થીઓને કોમ્પ્યુટર ખરીદવા માટે લોન. દર વર્ષ

પંચાણુંથી સો વિદ્યાર્થીઓને વિદેશ જઈને ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે લોન અનો તો મના માટે માર્ગદર્શક સેમિનારો, શૈક્ષણિક ક્ષેત્રો સિદ્ધિ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન, વિદ્યાર્થીઓ માટે મુંબઈના વિવિધ પરાંમાં લાઈબ્રેરી, કેન્દ્રીય મધ્યસ્થી સમિતિ દ્વારા સગપણા, છૂટા-છેડા, માલ-મિલકત વિષેની મૂંજવણોનો ઉકેલ, વિવિધ એડ્વેન્ચર કેમ્પ, નેચર કેમ્પ તેમ જ ફેઝિલી કેમ્પનું આયોજન, રમત-ગમત ક્ષેત્રો નવનીતિ-કપ કિકેટ ટૂનામેન્ટ, આરતી કપ ફૂટબોલ ટૂનામેન્ટ, વિકાસ કપ બાસ્કેટબોલ ટૂનામેન્ટ, કચ્છી વોલીબોલ કપ ટૂનામેન્ટ જેવી પ્રવૃત્તિઓ. દર વર્ષ નવા નવા સાંસ્કૃતિક હેઠળ “બિન્દાસ બોલ” વક્તૃત્વ સ્પર્ધા તેમ જ અન્ય કાર્યક્રમોનું આયોજન. અને આ ઉપરાંત ઘણી બધી પ્રવૃત્તિઓ શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ દ્વારા કરવામાં આવી રહી છે.

ક.વી.ઓ. સમાજ વર્તમાનમાં આર્થિક દાયકીયાની ઘણી સમૃદ્ધ બન્યો છે. સાથેસાથે કલા-સંસ્કૃતિ ક્ષેત્રો પણ ગણાનાપાન વિકસ્યો છે.

સમાજમાં સાંસ્કૃતિક ક્ષેત્રો પાંચ દાયકા પહેલાં મંડાણ થયાં એનાં યશ એકમાત્ર શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ લઈ શકે.

મુંબઈમાં અન્યત્ર કયાંય પણ સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ ન હતી ત્યારે સેવા સમાજે ૧૯૭૭માં જ્ઞામુખાનંદ હોલમાં પૂર્ણપણે સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું ભવ્ય આયોજન કર્યું. ત્યારથી લઈને આજ સુધીમાં ડૉ. રમેશ દેઢિયા, લીલાધર ગડા, લક્ષ્મીચંદ ગોગરી, વસંત મારુ, ધનલક્ષ્મી ગડા, સુશીલ વિશ્રાણી, વિજોશ ભોદા, ડૉ. વિરાન નાગડા, મધુ લાલન, રાજેશ છેડા વગેરેની રાહભરીમાં સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ ફુલીફાલી છે.

અહીં એ વાત ઉલ્લેખનીય છે કે ૧૯૭૭થી સેવા સમાજે સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓનું વિકેન્દ્રીકરણ કર્યું. સાથે બાળ નાટકોની પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરી. જે હેઠળ મુલુંડ, બોરીવલી, ઘાટકોપર, ગોરેગામ, મલાડ જેવા પરાંમાં રિહર્સલ સેન્ટર ગોઠવી, આસપાસનાં પરાંના કલાકારોને, ખાસ કરીને બાળ-કલાકારોને અભિનય ક્ષમતાની રજૂઆતની તક મળી. બાળરંગભૂમિના ભીષ્મપિતામહ શ્રી નામદેવ લાહુટે, નૃત્યનાટિકાના સિદ્ધહસ્ત લોખક-દિંગર્દીક શ્રી જયેન્દ્ર કલ્યાણી જેવા ધૂરંધરોની સેવાઓ મ્રાપ્ત કરી બાળકળાકારોને તૈયાર કર્યા. વિવિધ પરાંમાં આયોજનની બીજી ઉપલબ્ધિ એ રહી કે એને પરિણામે કેટલાંક પરાંની ક.વી.ઓ. સમાજની સ્થાનિક સંસ્થાઓની સ્થાપનામાં વેગ આવ્યો.

શરૂઆતનાં વર્ષોમાં લીલાધર ગડાનાં માર્મિક કચ્છી નાટકોએ ધૂમ મચાવી. તો બીજી તરફ અલીરજા નામદાર, અંશુમાલી રૂપારેલ

જેવા સિદ્ધહસ્ત નાટ્ય-દિંગર્દીકો અને જયંતી જોખી - પ્રવીણ જોખી, હર્ષવર્ધના મિશ્રા, નિર્બંજન પરેલાકર જેવા ધૂરંધર નૃત્ય-દિંગર્દીકોની સેવાઓ લઈ કાર્યક્રમોનાં આયોજન થયાં. પરિણામે સમાજને એમાંથી અનેક નાટ્ય કલાકારો, દિંગર્દીકો અને નૃત્ય-દિંગર્દીકોની ઉપલબ્ધિઓ થઈ.

સેવા સમાજની એ દિશાંમાં બીજી ઉપલબ્ધિ એ હતી કે ગીત-સંગીતની પ્રવૃત્તિઓની હેતુપૂર્વક આયોજન કરી ઉભરતા કલાકારોને વારંવાર મંચ પૂરું પાડયું. આજે અસાંખ્ય વ્યાવસાયિક ગાયક કલાકારોની સફળતાનો થોડો યશ સેવા સમાજ જરૂર લઈ શકે.

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં નાચ બાળિયે, શાસ્ત્રીય ગાયન વાદન સ્પર્ધા, શાસ્ત્રીય નૃત્ય સ્પર્ધા, સુગમ સંગીતના કાર્યક્રમોનું આયોજન કરીને, ઉચ્ચ સ્તરના કલાકારોને રજૂ કરીને સમાજને સાંસ્કૃતિક ઉત્થાનનો પરિચય આપ્યો છે.

સાત-આઠ મહિના પહેલાં એક દિવસ ગુજરાતી નાટકોના જાણીતા દિંગર્દીક શ્રી વિજય ગાલાને શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ તરફથી બોલાવવામાં આવ્યા. શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજની સ્થાપનાના પંચોત્તેર વર્ષ નિમિત્તે, એમની સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિ અંતર્ગત એક ગુજરાતી નાટક પ્રસ્તુત કરવાનું હતું. વિજયભાઈએ ફિલ્મો અને વેબ-સિરીઝના

સ્કીપ્ટ રાઈટર હેનીશ ખરવરનો સંપર્ક સાથો.  
હવે આગળની વાત હેનીશભાઈના શબ્દોમાં  
જ જાણીએ -

હું એકટર તરીકે એમના દિંગર્શિનમાં નાટક  
કરી ચૂક્યો હતો અને એમને જાણ હતી કે હું  
સ્કીપ્ટ રાઈટિંગ કરું છું. મને એમ હતું કે આ  
શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજની પ્રવૃત્તિઓને  
લગતું કોઈ સામાન્ય નાટક હશે, કારણકે નાટક  
માટે બધા એકટર્સ પણ શ્રી ક.વી.ઓ. સમાજના  
વ્યક્તિઓ જ લોવાના હતા. હું દિંગર્શિક  
વિજયભાઈ અને રિષભભાઈને મખ્યો અને મને  
ખબર પડી કે વાત મારી ધારણા વિરુદ્ધની હતી.  
નાટકનો વિષય કોઈ એક સમાજ સુધી સીમિત  
નહોતો, પરંતુ દરેક સમાજના તમામ વર્ગની  
આજની પરીસ્થિતિને સ્પર્શતો વિષય હતો. શ્રી  
ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ આ વિષયને સમાજ  
સામે લાવી જાગૃતિ માટે પહેલ કરવા માંગતા  
હતા. મને નાટકનો વિષય એક જ લાઈનમાં  
કહેવામાં આવ્યો કે આજનો યુવા વર્ગ ઉચ્ચ  
શિક્ષણ માટે ફોરેન કન્ટ્રીઝમાં જાય છે અને  
પછી ત્યાં જ સેટલ થઈ જાય છે, પાછા ભારત  
આવતા નથી. બસ આ વિષય પર સમાજને  
એક મેસેજ મળે એવું નાટક લખવાનું છે અને  
વિજયભાઈ તથા સેવા સમાજના તમામ સભ્યો  
આ નાટકનો એક સામાન્ય નાટકનો બદલે એક  
મોટા પ્રોફેશનલ કેનવાસ પર જોવા ઈચ્છતા  
હતા, જેથી વધુ ને વધુ લોકો સુધી આ નાટક  
પહોંચે.

નાટકનું બીજ રોપાઈ ચૂક્યું હતું. નાટકની  
વન લાઈન ભલે સામાન્ય લાગતી હતી, પણ  
વિષય ખૂબ જ સંવેદનશીલ હતો. એક પણ  
સાચો અને એક ખોટો હોય, કોઈ સામાન્ય  
સમસ્યાનો વિષય હોય, કોમેડી હોય કે  
સામાજિક વિષય હોય તો લખવું પ્રમાણમાં  
સહેજ સહેલું થતું હોય છે. પરંતુ હકીકતમાં  
આ વિષયમાં દરેકેદરેક પાત્ર પોતાની રીતે,  
પોતાના પોર્ટાઇન્ટ ઔંફ વ્યૂથી સાચાં જ હતાં.  
પછી ભલે ફોરેન જઈને સેટલ થવાની વાત  
હોય, ભણીને પાછા ભારત આવવાની વાત  
હોય કે પોતાની સંસ્કૃતિ અને સંસ્કારો  
જાળવવાની વાત હોય, દરેકની પોતાની  
માન્યતાઓ, પોતાની લાગણીઓ અને પોતાની  
સંવેદનાઓ હતી. એ વાતનું પણ ધ્યાન  
રાખવાનું હતું કે નાટકની રજૂઆત ભારેખમ  
રીત કરવાને બદલે હળવી રીતે, રમૂજની સાથે  
કરવાની હતી, જેથી વિષયનું બેલોન્સ અને  
પ્રેક્ષકોનો રસ જળવાઈ રહે. એટલે જેમજેમ  
આ નાટક વિષે વિચારતા ગયા તેમતેમ નાટક  
વધુ ને વધુ અધરું બનતું ગયું. વિષય ખૂબ  
જ માવજત માંગી લે એવો હતો, પરંતુ આ  
નાટકને દરેક લોકોના હદય સુધી પહોંચાડવા  
માટે અમે બધા ખૂબ જ મક્કમ અને ઉત્સુક  
હતા. છેવટે લખાજણા શ્રી ગણોશ થયા અને  
કવાયત શરૂ થઈ નાટકને શરૂઆતથી અંત સુધી  
પહોંચાડવાની.

આ નાટકની એક સ્ટોરી લાઈન નક્કી  
કરવામાં આવી. શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજના

ઉપમુખ શ્રી બિમલભાઈ વોરાની ઓફિસમાં અને એમની હાજરીમાં વિજયભાઈ, રિષભભાઈ અને શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજની સાંસ્કૃતિક સમિતિના સભ્યો રાજેશ હરિલાલ છેડા, દીપેશ ચંદ્રકાંત છેડા, નિશા દીપક ભેદા, મધુ ચંદ્રકાંત લાલન, અમીષા રાજેશ છેડા, માનસી જ્યલ ગડા અને રિષ્ટિ મનન વોરા સાથે આ સ્ટોરી લાઈન વિષે ચર્ચા થઈ અને સારા સંજોગે બધાં જ આ સ્ટોરી લાઈન સાથે સંમત થયા. વિસ્તારથી સ્કીપ્ટ લખવા માટે સારું એવું રિસર્ચ કરવું પડે એમ હતું. અને આ રિસર્ચ માટે મારી મદદે આવ્યા દિંગર્શીકથી લઈને શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજની સાંસ્કૃતિક સમિતિના દરેકે દરેક સભ્યો. એમણો શ્રી ક.વી.ઓ. સમાજના ઘણાં બધા લોકો સાથે મિટિંગ કરાવી અને દરેક મિટિંગ માટે એ લોકો પોતે પણ હાજર રહ્યા. ખાસ તો ડૉ. ઈલાબેન મનોજ દેઢિયા-ભૂતપૂર્વ પ્રમુખ અને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓના કોઓર્ડિનેટર, શ્રી અશ્વિન માલદે-ભૂતપૂર્વ પ્રમુખ અને પગંડીના તંત્રી (બંને હાલ વરિષ્ઠ સલાહકાર તરીકે હજુ પણ સેવા સમાજમાં કાર્યરત છે) અને શ્રી લોક્ષ કેનિયા તરફથી નાટકના વિષયને લગતા ખૂબ જ મહત્વના ઇનપુટ્સ મળ્યા. જે લોકો મળી શકે એવા સંજોગો નહોતા એમની સાથે જુમ મિટિંગ પણ અરેંજ થઈ. મને એવું લાગતું હતું કે જાણો એકે એક જણા પરોક્ષ રીતે આ નાટકના લખાણ માટે મારી સાથે હંદયપૂર્વક અને પૂરા ખંતથી જોડાઈ ગયા હતા. બસ પછી રંગત જામતી ગઈ અને એક પછી એક સીન લખાતા ગયા.

દરેકે દરેક સીન લખાવાની સાથે દિંગર્શીક અને સેવા સમાજના સભ્યો સાથે ચર્ચા થતી ગઈ. સ્કીપ્ટ ફાઈનલ થતી ગઈ અને સ્કીપ્ટની સાથે સાથે નાટકના સેટ્સ, લાઈટ્સ, કોસ્ટ્યુમ્સ અને મ્યુલિક વિષેની તૈયારીઓ પણ શરૂ થઈ ગઈ. પછી વાત આવી કલાકારો નક્કી કરવાની. નાટકમાં ઘણાં બધા અનો દરેક ઉંમરના કલાકારોની જરૂર હતી. એટલે એને માટે ખાસ ઓડિશન રાખવામાં આવ્યુ, ઓડિશનમાં મોટી સંઘ્યામાં લોકો આવ્યા ત્યારે અમને લાગ્યું કે મારી એમ લોકો જ નહિ, પરંતુ સમાજના દરેક લોકો આ નાટકને રજૂ કરવા માટે અમારા જેટલા જ ઉત્સુક હતા. છેવટે સાત વર્ષથી લઈને તોતેર વર્ષ સુધીના અણાર કલાકારો ફાઈનલ થયા. જેમાં કોઈ ડૉક્ટર, કોઈ એડવોકેટ, કોઈ ટી.સી.એસ.ના મેનેજર, કોઈ સ્ટ્રુડન્ટ તો કોઈ જોબ કરતા હતા. લખાણની કસોટી પૂરી થવા આવી અનો દિંગર્શીક વિજયભાઈ અને રિષભભાઈની કસોટી શરૂ થઈ. કારણકે ગણતરીના અમુક કલાકારોને છોડીને બાકીના બધા જ કલાકારો સાવ નવા હતા. એમને માટે આ અનુભવ પહેલી વારના હતો. પરંતુ અભિનય અને રજૂઆતમાં કોઈ જ પ્રકારની બાંધછોડ ન કરવા માંગતા વિજભાઈ કલાકારોને એમના પાત્ર પ્રમાણો ટાળવાના કામમાં પૂરી મહેનતથી મચી પડ્યા. સામે દરેક કલાકારો એ પણ એટલો જ સકારાત્મક પ્રતિભાવ આય્યો અનો ખૂંપી ગયા અભિનયની બારાખડી ઘૂંટવામાં. અમુક સંજોગોમાં તો ગોરેજ જેવી જગ્યામાં પણ એમને રિહર્સલ્સ કર્યા. દરેકના

મનમાં એક જ પ્રણા હતું, આ નાટકને લઈને લોકોના વદ્યમાં ઉતારી જવાનું.

ધીરેધીરે નાટક આકાર લેતું ગયું. આ નાટકનું સરસ સંગીત એક મહત્વનું જમા પાસું બન્યું. ગીત હર્ષ ગડાએ લઘ્યાં અને ઘ્યાતનામ ગાયક હિમાંશુ સંગોઈ, નિશા ભેદા અને રુદ્રિક મિસ્ત્રીએ પોતાનો અવાજ આપી ગીતોને જીવંત બનાવી દીધાં. કલ્પકલા સેટિંગના પ્રવીણા ભૌંસલે દ્વારા સુંદર સેટ તૈયાર થયો. કોરિયોગ્રાફી માનસી ગડાએ કરી, મેકઅપ પ્રકાશ પરમારે કર્યાં, ભૌંસલે સાઉન્ડવાળા વિરાજ ભૌંસલેએ સાઉન્ડ અને સત્યા લાઈટ્સ દ્વારા લાઈટ્સ આપવામાં આવી.

આ આખી તૈયારીમાં શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજના પ્રમુખ શ્રી ચંદ્રકાંત લાલનનો ખૂબ જ સહકાર રહ્યો. નાટકના એક દૃશ્યમાં એમના વોઈસ-ઓવરની જરૂર હતી તો તેઓ હોશેહોશે આ કામ માટે સહમત થયા અને આખી ટીમનો ઉત્સાહ વધાર્યો. છેવટે સાવ અલગ જ વિષય સાથે સાવ અનોખું નાટક તૈયાર થયું. શિવાજી નાટ્ય મંદિર, દાદર, મુંબઈ ખાતો આ નાટકનો પહેલો શો થયો. શો પત્યા પછી લોકોનો પ્રચંડ પ્રતિભાવ જોઈનો અમને સંતાંખ થયો કે આખરે મહિનાઓની મહેનત રંગ લાવી હતી. લોકોએ સહર્ષ આ નાટકનો વધાવી લીધું હતું.

આપણા સમાજમાં ઘરેથી વિદાય થતી વેળા લોકોને ફરી પાછા મળવા માટે “આવજો”

કહેવાનો રિવાજ છે. “આવજો”, એટલો કે ફરી પધારજો. આ શબ્દમાં એક પોતીકાપણું છે. કોઈ આપણું પોતાનું, આપણાને ફરી પાછા આવવા માટે લાગણીપૂર્વક આમંગણ આપતું હોય એવી ભાવના છે અને એટલે જ આ નાટકનું ટાઈટલ પણ આ ભાવનાને અને નાટકના વિષયને ધ્યાનમાં લઈને જ રાખવામાં આવ્યું, “આવજો”.

આ લખાયું છે ત્યાં સુધી મુંબઈમાં ફક્ત ૧૦૦ દિવસમાં ૨૫ શો અને દક્ષિણ ભારતમાં દ શો થઈ ચૂક્યા છે. અંદાજે ૨૨,૦૦૦ જેટલા દર્શકોએ જે અભૂતપૂર્વ પ્રેમ અને પ્રતિસાદ આયો છે, એ બદલ સમગ્ર સમાજનો સહદ્ય આભાર

### પ્રિય વાચકો,

આપના પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર માટે ત્રણ માધ્યમ :

#### ૧ પત્રવાહકાર

પગદંડી, શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ શ્રી ક.વી.ઓ. દેરાવાસી નવી મહાજન વાડી, નીજે માળે, ૮૮/૧૦૧, કેશવજી નાયક રોડ, ચિંચબંદર, મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૮.

#### ૨ ઈમેલ - pagdandi@kvoss.org

#### ૩ વોંડ્સઅંપ/સંદેશ

(માત્ર પ્રતિભાવ, પ્રતિસાદ, પગદંડીને પત્ર) સંજ્ય ચંદ્ર વિસનજી - ૯૮૯૨૮૯૫૩૬૭

- તંગી

# શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ

આયોજિત

નવનીત ફાઉન્ડેશન

પ્રાયોજિત

નવનીત કપ કચ્છી કિક્ટેટ ટૂર્નામેન્ટ વર્ષ - ૨૦૨૨-૨૩ (૩૮મું)



છેલ્લાં ૩૮ વર્ષથી આ ટૂર્નામેન્ટને સંપૂર્ણ આર્થિક સહયોગ આપવા બદલ સેવા સમાજ

નવનીત પરિવાર (રાયણ-દાદર)નો આભારમાની અભિવંદના કરે છે



નવનીત કપ કચ્છી કિક્ટેટ ટૂર્નામેન્ટ જનરલ શ્રુપ, ગામ શ્રુપ, T-20 (ગામ શ્રુપ), લેજન્ડ કપ, લેડિઝ ટૂર્નામેન્ટ એમ પાંચ વિભાગોમાં યોજાય છે.

જનરલ શ્રુપ :-

આ વર્ષે જનરલ શ્રુપ (A/B/C/D એમ ચાર વિભાગ)માં યોજાઈ હતી. આ વર્ષે જનરલ શ્રુપમાં ૧) અંતરા એસીસ (A), ૨) અંતરા એસીસ (B), ૩) અંતરા એસીસ (C), ૪) દેવપુર રાઈઝર (A), ૫) દેવપુર રાઈઝર (B), ૬) દેવપુર રાઈઝર, (C) ૭) એલીસ યુનાયટેડ વૉરિયર્સ, ૮) ભુજપુર એલ.સી. (JR), ૯) ભુજપુર એલ.સી. (SR), ૧૦) છિંદમાતા, ૧૧) યુવા શક્તિ (જુનિ.), ૧૨) યુવા શક્તિ સિનિયર, ૧૩) મીરા રોડ ક.વી.ઓ., ૧૪) વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ., (A) ૧૫) વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ. (B), ૧૬) વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ. (C), ૧૭) રોયલ ડાયમંડ શક્તિ (જુનિ.), ૧૮) રોયલ ડાયમંડ શક્તિ,

૧૯) યુવામન ફાઉન્ડેશન, ૨૦) યુવામન ફાઉન્ડેશન (B), ૨૧) યંગ ચેલેજર્સ, ૨૨) છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ, ૨૩) છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ (A), ૨૪) YMCC, ૨૫) YMCC (A), ૨૬) YMCC (B), ૨૭) YMCC (C), ૨૮) લીડ (A), ૨૯) લીડ (B), ૩૦) લીડ (C), ૩૧) સાંગલી ક.વી.ઓ. જૈન સમાજ, ૩૨) ડૉબિવલી ક.વી.ઓ. (જુનિ.), ૩૩) ડૉબિવલી ક.વી.ઓ. (સિનિ.), ૩૪) વિલોપાલ્સ ક.વી.ઓ., ૩૫) સુવસ એમી.સી.સી., ૩૬) રાઈઝર એમ કુલ ત૬ ટીમોએ ભાગ લીધેલ. ડ્રો તા. ૧૭ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૨ના રોજ કરવામાં આવેલ.

A/B/C/D એમ ચાર વિભાગોમાં યોજાનાર આ કિક્ટેટ ટૂર્નામેન્ટનાં ફાઈનલ પરિણામો નીચે મુજબ હોય.

**'A'** વિભાગ ફાઈનલ

તા. ૧૮-૧-૨૦૨૩ના ગુરુવારે ફાતીમા સ્કૂલ ગાંધીનગર વિદ્યાવિહાર ખાતે યોજાઈ હતી. યુવા શક્તિ કિક્ટેટ કલબ અને છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ કિક્ટેટ કલબ વચ્ચે રમાઈ.

## યુવા શક્તિ CC 107

હર્ષિત રાંભિયા - ૨૮, રાજન ૧૩૧ - ૨૨,  
સાગર છાડવા ૮/૪ WK

## છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ્ �CC 108/8

યશ કાપડિયા - ૪૩, સ્મિત રાંભિયા - ૨૮,  
નયન છેડા - ૨૩/૬

## છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ્ �CCનો ૨ વિકેટથી વિજય

- ફાઈનલ મેન ઓફ ધ મેચ : સાગર છાડવા (છાડવા - યંગ અન્ડરવર્સ્ CC)
- મેન ઓફ ધ સીરીઝ : આકાશ સાવલા (બેરાજા) - અંતરા એસીઝ
- બેસ્ટ બેટ્સમેન: નિખિલ લાલન (કોડાય) - યુવા શક્તિ CC
- બેસ્ટ બોલર : નયન છેડા (બિદા) યુવા શક્તિ CC
- બેસ્ટ ફિલ્ડર : સાગર છાડવા (મોટી ખાખર) - છાડવા યંગ અન્ડરવર્સ્ CC

ઉપરોક્ત ચૂપના દરેક રાઉન્ડના મેન ઓફ ધ મેચ  
 ૧) ધીરેન દેઢિયા (ભુજપુર), ૨) સાગર છાડવા (છાડવા YECC), ૩) હિમાંશુ ગાલા YECC), ૪) નિખિલ લાલન (યુવા શક્તિ) ૫) પારસ વીરા (છાડવા YECC), ૬) નિખિલ લાલન (યુવા શક્તિ), ૭) કુંજ વારોરા (YECC), ૮) આકાશ સાવલા (અંતરા એસીઝ), ૯) ભાવિન ગાલા (ભુજપુર), ૧૦) તેનીલ સાવલા (યુવા શક્તિ), ૧૧) મિહિર પાસડ (અંતરા એસીઝ), ૧૨) કેવલ વીરા (હિંદમાતા), ૧૩) જ્ય છેડા (છાડવા YECC), ૧૪) નીરવ ભેદા (યુવા શક્તિ)

## 'B' વિભાગ ફાઈનલ

તા. ૨૦-૧-૨૦૨૩ ના શુક્રવારે ડીપીસી ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા (સે.રે.) ખાતે યોજાઈ હતી. યુવામન સ્પોર્ટ્સ ક્લબ અને દેવપુર કિક્કેટ ક્લબ વચ્ચે રમાઈ.

## યુવામન SC ૨૬૦/૮

સચીન ધરોડ - ૧૦૨, લય સંગોઈ - ૩૮,  
સંદેશ ગાલા ૬૮/૪

## દેવપુર CC ૧૫૭

રૂપેશ ગંગાર ૮૬, વિનીત કારાણી - ૧૬/૩

## યુવામન SCનો ૧૦૩ રનની વિજય

- ફાઈનલ મેન ઓફ ધ મેચ : સચીન ધરોડ યુવામન SC
- મેન ઓફ ધ સીરીઝ : સચીન ધરોડ (લુણી) યુવામન SC
- બેસ્ટ બેટ્સમેન : ભવ્ય હરિયા (માગપુર) યુવામન SC
- બેસ્ટ બોલર : દિપ હરિયા (દેવપુર) - દેવપુર CC
- બેસ્ટ ફિલ્ડર: જશ દેઢિયા (તલવાણા) - દેવપુર CC

## ઉપરોક્ત ચૂપના દરેક રાઉન્ડના મેન ઓફ ધ મેચ

૧) દિપ હરિયા (દેવપુર), ૨) સમકિત સાવલા (VPKVO), ૩) ભવ્ય હરિયા (યુવામન), ૪) રાહુલ દેઢિયા (ડૉબિવલી ક.વી.ઓ.), ૫) યુગ ગાલા (દેવપુર), ૬) રૂખભ કારાણી (YMCC), ૭) વિનીત કારાણી (યુવામન), ૮) રાહુલ

દેઢિયા (ડૉબિવલી ક.વી.ઓ.), ૮) પિનાંક મારુ (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.), ૧૦) કૌશિક ગડા (છાડવા YMCC JR), ૧૧) દીપ હરિયા (દેવપુર), ૧૨) સચીન ઘરોડ (યુવામન), ૧૩) યશ હરિયા (દેવપુર), ૧૪) સચીન ઘરોડ (યુવામન).

### 'C' વિભાગ ફાઈનલ

તા. ૨૭-૧-૨૦૨૩ ના શુક્રવારે ડીપીસી ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા (સે.રે.) ખાતે યોજાઈ હતી. રોયલ ડાયમંડ શક્તિ કિક્ટેટ ક્લબ જર અને એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ વચ્ચે રમાઈ.

#### રોયલ ડાયમંડ શક્તિ CC JR ૧૦૭

હેત દેઢિયા - ૨૧, હર્ષ મામણિયા ૨૦/૩  
એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ ૧૦૮/૫  
મિતેશ નંદુ - ૨૦, નૈતિક ગંગાર - ૧૪/૨

એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સનો ૫ વિકેટથી વિજય

- ફાઈનલ મેન આંફ ધ મેચ : હિતેશ ગંગાર એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ
- મેન આંફ ધ સીરીઝ : ભાવિન રાંભિયા (નાના ભાડીયા)-એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ
- બેસ્ટ બોટ્સમેનાઃ સાગાર ગાલા (સમાધોધા)- રાઈજર્સ રેડ
- બેસ્ટ બોલરાઃ હર્ષ મામણિયા (ભુજપુર) - એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ
- બેસ્ટ ફિલ્ડર : હિતેશ ગંગાર (ગોધરા) - એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ

ઉપરોક્ત શ્રુતના દરેક રાઉન્ડના મેન આંફ ધ મેચ  
૧) ભાવિન રાંભિયા (એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ), ૨) મિત લાલન (રોયલ ડાયમંડ શક્તિ કિક્ટેટ ક્લબ), ૩) હીરેન વોરા (રાઈજર્સ રેડ), ૪) મહેક દેઢિયા (ભુજપુર), ૫) પ્રીતેશ ગોગારી (ભુજપુર), ૬) ચેતન ઘરોડ (લીડ્સ-એ), ભાવિન રાંભિયા (એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ), ૮) શીત રાંભિયા (YMCC-B), ૯) હર્ષ મામણિયા (એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ), ૧૦) નૈતિક ગંગાર (રોયલ ડાયમંડ શક્તિ JR), ૧૧) નિખિલ રાંભિયા (રાઈજર્સ રેડ), ૧૨) વિશાળ ગોગારી (લીડ્સ - A), ૧૩) ભાવિન રાંભિયા (એલીસ યુનાઇટેડ વોર્ટિયર્સ), ૧૪) સચીન ગાલા (રોયલ ડાયમંડ શક્તિ JR)

### 'D' વિભાગ ફાઈનલ

તા. ૧૭-૧-૨૦૨૩ ના માંગણવારે ડીપીસી ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા (સે.રે.) ખાતે યોજાઈ હતી. મીરા રોડ સ્માઈલ ક્લબ અને વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ. B વચ્ચે રમાઈ.

#### મીરા રોડ SC- ૧૫૩

ઉમંગ સાવલા - ૨૮, વંદીત સાવલા ૧૩/૩

#### વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ. B ૧૫૬/૪

જ્યાનીત છેડા - ૬૭, નીરવ સાવલા - ૧૬/૮

વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.Bનો ૬ વિકેટથી વિજય

- ફાઈનલ મેન ઓફ ધ મેચ : જ્યનીત છેડા (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.-B)
- મેન ઓફ ધ સીરીઝ : રૂબીન શોઠિયા (વડાલા) - યંગ ચેલેન્જર રાઈજર્સ
- બેસ્ટ બેટ્સમેન : જ્યનીત છેડા (કુંદરોડી) - વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.
- બેસ્ટ બોલર : હિરલ વોરા (બિદડા)
- બેસ્ટ ફિલ્ડર : જિશેશ વીરા (દુર્ગાપુર) - યુવા કિક્ટ ટીમ

ઉપરોક્ત ચુપના દરેક રાઉન્ડના મેન ઓફ ધ મેચ

- 1) નીરવ કક્કા (લીડસ - C), 2) હિરલ વોરા (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.- B), 3) બિપીન હરિયા (ડૉબિવલી ક.વી.ઓ. JR), 4) આરવ શાહ (અંતરા એસીઝ - C), 5) ધવલ શોઠિયા (ભુજપુર), 6) ધિર છેડા (લીડસ - C), 7) આદિત્ય છેડા (અંતરા એસીઝ-C), 8) રાજન શાહ (યુવા કિક્ટ ટીમ), 9) રૂબીન શોઠિયા (યંગ ચેલેન્જર સર્વર્જર્સ), 10) જિગર નાગડા (યુવા કિક્ટ ટીમ), 11) સિદ્ધાર્થ શાહ (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.B), 12) ભાવિન વીરા (ડૉબિવલી ક.વી.ઓ.-JR), 13) આશીષ વોરા (મીરા રોડ - SC), 14) પિયૂષ છેડા (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ. JR), 15) જ્યનીત છેડા (વિકાસ મુલુંડ ક.વી.ઓ.-B), 16) આશીષ વોરા (મીરા રોડ - SC).

ગામ ચુપ (૪૦ ઓવર) :-

આ વર્ષે ગામ ચુપ ૪૦ ઓવરની કિક્ટ ટૂન્ડ્મેન્ટમાં ૧) પત્રી, ૨) ડોણા, ૩) બાડા,

- 4) કોડાય, ૫) પુનડી, ૬) રામાણિયા, ૭) ગોધરા, ૮) લાખાપુર, ૯) ભુજપુર, ૧૦) ભુજપુર (A), ૧૧) નરેડી, ૧૨) મોટી ઉનડોઠ, ૧૩) દેશલપુર, ૧૪) કોટડા રોડા, ૧૫) કારાઘોધા, ૧૬) મોટી ખાખર, ૧૭) બેરાજા, ૧૮) નરિંલાપુર, ૧૯) નાના ભાડિયા, ૨૦) નવીનાર, ૨૧) દુર્ગાપુર, ૨૨) તુંબડી, ૨૩) બિદડા, ૨૪) ગુંડાલા, ૨૫) દુમરા, ૨૬) વાંકી, ૨૭) ગાઢશીશા, ૨૮) કપાયા, ૨૯) વડાલા, ૩૦) બિદડા (A), ૩૧) કંડાગરા, ૩૨) દેવપુર, ૩૩) રતાડિયા ગણોશવાલા એમ કુલ ત૩ ટીમોએ ભાગ લીધેલ.

તા. ૧૪ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૩ ના રોજ કરવામાં આવેલ.

ફાઈનલ તા. ૮-૩-૨૦૨૩ ને ગુરુવારે ફાતીમા સ્કૂલ ચાઉન્ડ, વિદ્યાવિહાર ખાતે યુટ્યુબ લાઇવ સાથે યોજાઈ.

આ ટૂન્ડ્મેન્ટમાં પ્રાયોજક પરિવારના શ્રી અનિલભાઈ કુંગરશી ગાલા પદ્ધારેલ.

ભુજપુરે ટોસ જીત્યો. પ્રથમ બેટીંગ બિદડાએ કરેલ.

બિદડા ૧૯૪/૧૦

વિરલ છેડા ૪૬, મેહુલ વીરા ૪૨,  
વિરેન દેઢિયા ૩૨/૩

ભુજપુર : ૬૫/૧૦

વિરેન દેઢિયા ૩૧, કૈલાસ દેઢિયા ૨૫,  
નયન છેડા - ૨૮/૭ (હેટ્રીક)

બિદડાનો ૮૮ રનથી વિજય

મેન ઓફ ધ મેચ ફાઈનલ નયન છેડા (બિદા)

સામગ્રી ટૂન્ડામેન્ટમાં ઉચ્ચ પ્રદર્શન કરતાં  
રમતવીરો

- બેસ્ટ બેટ્સમેન : રૂપેશ ગંગાર (કોડાય)
- બેસ્ટ બોલર : તુખાર ગોગારી (ભુજપુર)
- બેસ્ટ ફિલ્ડર : દિપેશ છેડા (બિદા)
- મેન ઓફ ધ સિરીઝ : નયન છેડા (બિદા)

ટૂન્ડામેન્ટ દરમ્યાન મેન ઓફ ધ મેચ થયેલ  
ખેલાડીઓની નામાવલી

મિહિર પાસડ (કોટા રોહા), રીષભ છેડા (પત્રી), ભાવિન રાંભિયા (નાના ભાડીયા),  
નયન છેડા (બિદા), અમિત શાહ (ગુંદાલા),  
મયંક ગાલા (દેશલપુર), રૂભીન શેઠિયા (વડાલા), મીત સી. છેડા (વાંકી), મયુર મારુ (બિદા),  
ચિરાગ સી. હરીયા (દેવપુર), યશ હરિયા (દેવપુર), ધીરેન દેઢિયા (ભુજપુર),  
ખુશ રાંભિયા (મોટી ખાખર), તરંગ છેડા (કાંડાગારા), રૂપેશ ગંગાર (કોડાય), મીતેશ  
જવેરી (નાંગલપુર), પ્રતીક છેડા (ડોણા), મીત ગાલા (કોટા રોહા), કેતાન સંગોઈ  
(ગુંદાલા), મયુર મારુ (બિદા), મનન છેડા (નાના ભાડીયા), કેતન વિકમ (મોટી ખાખર),  
રૂપેશ ગંગાર (કોડાય), વિનીત દેઢિયા (બિદા), કૈલાસ દેઢિયા (ભુજપુર), તુખાર  
ગોગારી (ભુજપુર), વિનીત દેઢિયા (બિદા), દીપ ગોગારી (કોડાય), શીતા રાંભિયા  
(ગુંદાલા), કૈલાસ દેઢિયા (ભુજપુર), નયન છેડા (બિદા)

ટી-૨૦ (ગામ ચુપ) :-

આ વર્ષે ટી-૨૦ (ગામ ચુપ)માં ૧) વડાલા,  
૨) કોટા રોહા, ૩) કારાધોઘા, ૪) કપાયા,  
૫) ભોજાય, ૬) નાની તુંબડી, ૭) દેશલપુર,  
૮) નવીનાર, ૯) બિદા, ૧૦) ગુંદાલા, ૧૧)  
ડોણા, ૧૨) નાના ભાડીયા, ૧૩) શેરી, ૧૪)  
પુનરી, ૧૫) ગોધરા, ૧૬) રામાણિયા, ૧૭)  
બેરાજા, ૧૮) ભુજપુર, ૧૯) નવાવાસ, ૨૦)  
નરેડી, ૨૧) નાના આસાબિયા, ૨૨) હુમરા  
૨૩) દેઢિયા, ૨૪) નાંગલપુર, ૨૫) ફરાદી,  
૨૬) તલવાણા, ૨૭) કારાધોઘા, ૨૮)  
લાયજા, ૨૯) બાડા, ૩૦) સમાધોઘા, ૩૧)  
દેવપુર, ૩૨) રતાડિયા ગણોશા, ૩૩)  
સાભરાઈ, ૩૪) ગાઢશીશા, ૩૫) પત્રી, ૩૬)  
નાની ખાખર, ૩૭) કોડાય એમ કુલ ૩૭  
ટીમોએ ભાગ લીધેલ. ડ્રો તા. ૧૮ ફેબ્રુઆરી,  
૨૦૨૨ના રોજ કરવામાં આવેલ. આ ટૂન્ડામેન્ટ  
ખેટ અને એલાઈટ એમ બે વિભાગમાં રમાઈ.

ઉપરોક્ત દરેક વિભાગની સેમિફાઈનલ સુધીની  
મેચો દાદર DPU અને માટુંગા DPC ગ્રાઉન્ડ  
ખાતે જ યોજાઈ.

ફાઈનલ તા. ૮ એપ્રિલ, ૨૦૨૨ના રોજ  
ખાલસા ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા ખાતે (લાઈવ) બપોરે  
૧ વાગ્યાથી ટે-નાઈટ યોજાઈ.

ગામ ચુપ ટી-૨૦ ખેટ વિભાગ

ફાઈનલ મેચ રામાણિયા v/s કોટા રોહા વચ્ચે  
રમાઈ.

**રામાણીયા ૧૪૪/૧૦**

વિકાંત રાંભિયા ૪૫, દિપેશ રાંભિયા ૨૩,  
જીનીત પાસડ ૧૭/૩, મિહિર પાસડ ૩૭/૨,

**કોટડા રોહા ૬૭/૧૦**

જેક્કી હરિયા ૩૫, જુઝેશ પાસડ ૨૨, દિપેશ  
રાંભિયા ૮/૩, વિકાંત રાંભિયા ૨૮/૨, હર્ષિત  
રાંભિયા ૧૮/૨

**રામાણીયાનો ૪૭ રનથી ફાઈનલ વિજય.**

**મેન ઓફ દ ફાઈનલ : વિકાંત રાંભિયા  
(રામાણીયા)**

સમગ્ર ટૂન્ડ્રામેન્ટ દરમ્યાન બેટબોલની કરામત  
દેખાડનાર રમતવીરો :

**મેન ઓફ દ સિરીઝ : મિહિર પાસડ (કોટડા  
રોહા)**

**બેસ્ટ બેટ્સમેનાં : હેરીન શાહ (ફરાદી)**

**બેસ્ટ બોલર : હર્ષિત રાંભિયા (રામાણીયા)**

**બેસ્ટ ફિલ્ડર : જીનીત પાસડ (કોટડા રોહા)**

**ગામ ચુપ ટી-૨૦ એલાઇટ વિભાગ**

ફાઈનલ મેચ દુમરા v/s બિદડા વચ્ચે રમાઈ.

**બિદડા : ૧૩૩/૧૦**

હીરલ વોરા ૩૨, વિરલ છેડા ૨૧, ઘવલ  
ગોસર ૨૬/૪, વિરલ ગોસર ૧૬/૨,

**દુમરા : ૭૫/૧૦**

નીતિન ગોસર ૧૭, કુજ વોરા ૧૦/૨, મેહુલ  
વીરા ૪/૨

**બિદડાનો ૫૮ રનથી વિજય**

**મેન ઓફ દ મેચ : વિરલ છેડા (બિદડા),  
નયન છેડા (બિદડા)**

ટૂન્ડ્રામેન્ટ દરમ્યાન લાજવાબ કિકેટ પ્રદર્શન  
કરનાર રમતવીરો:

**મેન ઓફ દ સિરીઝ : વિરલ છેડા (બિદડા)**

**બેસ્ટ બેટ્સમેન : ચીરાગ એન. હરિયા (દુમરા)**

**બેસ્ટ બોલર : પ્રતીક એમ. ગાલા (દુમરા) ઘવલ  
ગોસર (દુમરા)**

**બેસ્ટ ફિલ્ડર : ઘૈર્ય સંદીપ ગડા (દુમરા)**

**“લોજન્ડ કપ”:-**

“નવનીત કપ” સતત છે વર્ષથી રમાતી  
LEGENDS CUP ટૂન્ડ્રામેન્ટમાં ૫૦ વર્ષથી  
ઉપરની કુલ ૧૩૦ વ્યક્તિઓએ ભાગ લીધેલ.  
નીચે મુજબ કુલ ૮ ટીમ બનાવવામાં આવેલ.

**A- DIVISION (20 Over)**

KAMLESH ATTACKERS, JITIN  
JEWELS, RAJNI RISERS, HEMANT  
HURRICANE

**B- DIVISION (16 Over)**

KAMLESH ATTACKERS, JITIN  
JEWELS, RAJNI RISERS, HEMANT  
HURRICANE

ઉપરોક્ત ચુપની ત લીગ મેચો રોજ માર્ચ, ૨૭ માર્ચ અને ત એપ્રિલના રોજ માટુંગા (સે.રે.) DPC અને દાદર યુનિયન ગ્રાઉન્ડ ખાતે યોજાઈ. A અને B ડિવિઝનની ફાઈનલ મેચ તા. ૮ એપ્રિલ ૨૦૨૩ ના રોજ ખાલસા ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા ખાતે યોજાઈ.

લેજન્ડ કપ ફાઈનલ્સ A વિભાગમાં (ELITE) રજની રાઈઝર્સ અને હેમંત હેરીકેન વચ્ચે રમાઈ.

### રજની રાઈઝર્સ ૧૫૩/૮

પારસ સાવલા (કોડાય) ૧૧, રજનીકાંત શાહ (કારાઘોઘા) ૨૦, ચેતન સાવલા (કોડાય) ૪/૧૭

### હેમંત હેરીકેન ૧૧૩/૧૦

પિયૂષ દેઢિયા (ભુજપુર) ૩૭, ધીરજ ગાલા (દેવપુર) ૨૮, મનીષ છાડવા (બાડા) ૨૦, રજનીકાંત શાહ (કોરાઘોઘા) ૨૨/૩, તેજશ શાહ (ભુજપુર) ૩૩/૩,

### રજની રાઈઝર્સનો ૨૦ રનથી વિજય

પ્લોયર ઓફ ફાઈનલ : રજનીકાંત શાહ (કારાઘોઘા) રજની રાઈઝર્સ

આ વર્ષે લેજન્ડ કપ A વિભાગમાં સમગ્ર ટૂન્મેન્ટ દરમ્યાન ઉચ્ચ પ્રદર્શન કરનાર ખેલાડી

પ્લોયર ઓફ સિરીઝ : મનીષ છાડવા (બાડા) હેમંત હેરીકેન

બેસ્ટ બેટ્સમેન : હિતેન વોરા (ગોલડા) કમલોશ એટેકર્સ

બેસ્ટ બોલર : તેજશ શાહ (ભુજપુર) રજની રાઈઝર્સ

લીગ રાઉન્ડમાં મેન ઓફ દ મેચ થયેલ રમતવીરો : ૧) રજનીકાંત શાહ (કારાઘોઘા) ૨) મનીષ છાડવા (બાડા) ૩) રોહિત ગંગર (કુંદરોડી) ૪) રાજેશ છેડા (વાંકી) ૫) હિતેન વોરા (ગોલડા)

લેજન્ડ કપ ફાઈનલ્સ B વિભાગ (PLATE) જીતીન જીવેલ્સ અને રજની રાઈઝર્સ વચ્ચે રમાઈ.

### જીતીન જીવેલ્સ ૧૨૬/૮

રાજેશ શાહ (નાના ભાડિયા) ૫૬, પિયૂષ ગાલા (પત્રી) ૩૫, પ્રકાશ શાહ (ભીસરા) ૧૭/૧, લલિત લાલન (કોડાય) ૧૮/૧,

### રજની રાઈઝર્સ ૧૦૪/૧૦,

પ્રકાશ શાહ (ભીસરા) ૨૨, પ્રદીપ મામણિયા (સાડાઉ) ૨૩, અશ્વિન દેઢિયા (બિદા) ૧૬/૨, બિપીન શાહ (કારાઘોઘા) ૨૧/૨

### જીતીન જીવેલ્સનો ૨૧ રનથી વિજય

પ્લોયર ઓફ દ ફાઈનલ : રાજેશ શાહ (નાના ભાડિયા) જીતીન જીવેલ્સ

સમગ્ર ટૂન્મેન્ટ દરમ્યાન ઉચ્ચ પ્રદર્શન કરનારા યુવાનો

પ્લોયર ઓફ દ સિરીઝ : જિતેન્દ્ર સાવલા (મોટા આસંબિયા) જીતીન જીવેલ્સ.

બેસ્ટ બેટ્સમેન: વિપુલ સંગોઈ (કપાયા) કમલોશ એટેકર્સ

બેસ્ટ બોલર: લલિત લાલન (કોડાય) રજની રાઈઝર્સ

લીગ રાઉન્ડમાં મેન ઓફ દ મેચ થયેલ રમતવીરો : ૧) નીતિન ગોસર (હુમરા) ૨) જિતેન્દ્ર સાવલા (મોટા આસંબિયા) ૩) વિજય રાંભિયા (સમાઘોઘા) ૪) કમલોશ ગંગાર (નાંગલપુર) ૫) કિરણ ઘરોડ (પત્રી)

## લેડિજ કિક્ટ ટૂન્ડીમેન્ટ:-

સતત ગણ વર્ષથી રમાતી લોડીજ ટૂન્ડીમેન્ટમાં આ વર્ષે ૬૫૦ મહિલાઓએ રજિસ્ટ્રેશન કરાવેલ છે. જેમાંથી કુલ ૪૪ ટીમો બનાવવામાં આવેલ.

૪૫ વર્ષથી નીચે અને ૪૫ વર્ષથી ઉપરની મહિલાઓ એમ બે શ્રેષ્ઠમાં યોજાયેલ.

૩ ૪૫ વર્ષની નીચે શ્રેષ્ઠ (૧૬) ELITE & (૧૬) PLATE

૪ ૪૫ વર્ષથી ઉપરના શ્રેષ્ઠ (૧૨)

આ કિક્ટ ટૂન્ડીમેન્ટ એમ બે શ્રેષ્ઠમાં શનિવાર અને રવિવાર તા. ૧૫ અને ૧૬ એપ્રિલ ૨૦૨૩ના રોજ બપોરે ૧ વાગ્યાથી સેન્ટ જોસેફ ગ્રાઉન્ડ, વડાલા ખાતે યોજાઈ

## ૪૫ વર્ષથી ઉપરના

વિનર ટીમ - કુલ કેક્સ,

રનર ટીમ - સુપર કવીન

બેસ્ટ બોટર : કવિતા ચંદ્રેશ છેડા (નાના ભાડિયા)

બેસ્ટ બોલર : કસ્તૂરી દિનોશ ગડા (હુમરા)

વુમન ઓફ ધ સિરીઝ : હર્ષ મુકેશ દેઢિયા (નાગલપુર)

૪૫ વર્ષથી નીચે - પ્લેટ શ્રેષ્ઠ

વિનર - મેન્ટર ઉર્મિ વિસરાણી

બેસ્ટ બોટર : કિનિશા શીલા રમેશ હરિયા (બાડા)

બેસ્ટ બોલર : વિરોની કુનાલ વિજય ઘનાણી (બેરાજા)

વુમન ઓફ ધ સિરીઝ : અદિતિ કુમુદ લહેરચંદ ગાલા (હુમરા)

૪૫ વર્ષથી નીચે - એલાઇટ શ્રેષ્ઠ

વિનર- મેન્ટર - પ્રેતુ શાહ,

રનરઅપ - મેન્ટર - ડિમ્પલ સંગોઈ

બેસ્ટ બોટર : પૂજા કલ્પના રાજેશ શાહ (મોટા લાયજા)

બેસ્ટ બોલર: કિંજલ વનીતા સૂર્યકાંત વોરા (નવીનાળ)

વુમન ઓફ ધ સિરીઝ : અક્ષા ડિમ્પલ કેતન હરિયા (શેરડી)

સર્વેને સેવા સમાજના હાર્દિક અભિનંદન

## કિક્ટ સમિતિ

કન્વીનર : પ્રકાશ વાલજી વોરા (નવીનાળ)

## સમિતિ સભ્યો :

ડૉ. રાજેશ ટોકરશી સાવલા (નાની તુંબડી),

મુકેશ હીરજી ગડા (ભોજાય),

સંજય ચાંપશી છેડા (પુનરી),

દિપેશ ચંદ્રકાંત છેડા (બિદા),

ધીરેન કર્તી દેઢિયા (ભુજપુર),

નિશાંત પ્રકુલ કુરીયા (બેરાજા)

## શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ - નૈનિતાલ કેંપ- અહેવાલ

સમાજનો યુવાવર્ગ પત્રકા વાંચતો નથી, અંગેજ માધ્યમમાં ભણો છે એ આપણાં સમાજ કરતાં અન્ય સમાજ સાથે વધારે સંપર્કમાં હોય છે. યુવાવર્ગ સમાજ સાથે સંકળાયેલો રહે એ હેતુથી ૧૯૮૬થી શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ દ્વારા અરવિંદો આશ્રમના સહયોગથી નૈનિતાલ કેંપનું આયોજન કરે છે.

આ કેંપમાં શિબિરાર્થીઓને ટ્રેકિંગ, રીવર કોસિંગ, રેપલિંગ, મેડિટેશન, યોગા જેવી વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ કરાવાય છે. ઉપરાંત કેંપ પૂર્ણ થયા બાદ શિબિરાર્થીઓ માટે નૈનિતાલમાં ફુદરતી વાતાવરણની મજા માણી શકે એ હેતુથી એકદિવસીય મુકતો શરમાં ગીશુલ રિસોર્ટમાં રોકાણનું પણ આયોજન કરે છે.

છેલ્લા છ વર્ષથી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજે શિબિરાર્થીઓની સગવડ માટે દિલ્હી ને બદલે જયપુરથી નૈનિતાલ આવવા-જવાની વ્યવસ્થા કરેલ છે.

આ વર્ષે આ નૈનિતાલ કેંપમાં ફુલ ૨૪ શિબિરાર્થીઓએ ત મે, ૨૦૨૩ના રોજ મુંબઈ સેન્ટ્રલથી જયપુર સુપરફાસ્ટ ટ્રેનમાં પ્રવાસ કરેલ અને ૧૪ મે, ૨૦૨૩નાં રોજ મુંબઈ પાછા ફરેલ. આ કેંપમાં ચૂપ લીડર તરીકે ગામ ભોરારા હાલે વિરાર નિવાસી સુમિત્રાબેન અરવિંદ દેઢિયાએ પોતાની ફરજ બજાવેલ.

કેંપ દરમાન થયેલ ચૂપ લીડર અને શિબિરાર્થીઓનાં અનુભવો નીચે મુજબ.

નૈનિતાલ તેમ જ મુક્તેશ્વર, બને જગ્યાએ ખૂબ સરસ નૈસર્જિક વાતાવરણ હતું. વળી, રહેવા-જમવાની સગવડ પણ સરસ હતી. હા, અરવિંદો આશ્રમના નિયમો કરક છે, પણ શિબિરમાં ભાગ લેનાર વિદ્યાર્થીઓનાં મા-બાપે પોતાની નવયુવાન દીકરીઓની જવાબદારી સેવા સમાજને સંંપૂર્ણ હતી.

નવયુવાનો આળસને કારણે Adventure activitiesમાં ભાગ ન લે એવી પણ શક્યતા હતી. તેથી (વિદ્યાર્થીઓનું આત્મગૌરવ ન ઘવાય એવી રીતે) જરા સખ્તાઈથી કામ લેવાનું અનિવાર્ય હતું.

મને આ અવસર આપવા માટે સેવા સમાજની અંડુવેન્ચર સમિતિનો અને ખાસ કરીને સુરેશભાઈ ગાલા અને હિતેન્દ્રભાઈ વીરાનો ખૂબખૂબ આભાર.

- સુમિત્રા અરવિંદ દેઢિયા (ભોરારા)

**Only One word to describe Nainital Experience : awesome**

These 10 days of the camp were one of the best days of my life. I made so many memories and good friends for lifetime. Some memories I will never forget in my life. To experience the camp in the ashram was once in the lifetime experience for me. For this I want to say thanks to KVO for organised camp like this and also thanks to myself to say "YES"

- NEEL SONI

A very well planned and amazing trip experience. Cool weather and the striking hails, chilly winds and wonderful friends. Foot aching treks but marvelous views. Good learnings and good memories. Starry nights with countless stars, flower gardens and rock boulders, climbing in 360 way. Thanks to the planners, executive, and the fellow travellers. Hope to have similar trips to different destinations. Thanks for this wonderful gift.

- Kartik Vipin Savla (Depa)

### The BEST TRIP EVER

I really loved this trip...we enjoyed a lot n had so much fun...And the service was awesome!!! Friends made on this trip will stay forever Also we learnt how

to live life on our own for a few days maybe but yes at the Aurobindo ashram the train trip was at the other level it was long journey but with friends it went so quick that we didn't even know Everyday began with a new experience with lots off new adventures. I would conclude Thanking KVO for organizing such a wonderful camp.

- Riya Vishal DHAROD (Patri)

ઓડવેન્ચર સમિતિ :

કન્વીનર : સુરેશ દેવરાજ ગાલા (મકડા)

કો-કન્વીનર: શૈલેશ લક્ષ્મીચંદ મોતા (બિંડા)

સમિતિ સભ્ય: હિતેન્દ્ર ટોકરશી વીરા (મેરાઉ)

નથન રમણીકલાલ ગંગાર (નાનીખાખર)

હેત મનીષ ગાલા (વડાલા)

# મુલચંદ લાલજી એન્ડ ક્ઝી.

## MULCHAND LALJI & CO.

*Importers & Wholesale Dealers in:*

**One Side Coated Paper, Wet Strength Paper, Mettalized Paper,  
Glassine Paper, CCK Paper**

**Admn. Office : 229/231, Perin Nariman (Bazar Gate) Street, 1st Flr, Fort, Mumbai-400001.**

**Phone: (+91-22) 22617273 • 22617878 • 22617299 • Fax: 22611207**

**Email : info@mulchandlalji.co • Mobile : +91 98201 27299**

**Shop & Reg. Office : 202/203, Bora Bazar Street, Near Jain Temple, Fort, Mumbai-400001.**



# શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ અપડેટ

તા. ૧ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ થી ૩૦ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ (માનદ મંત્રીઓ)



## ❖ સ્વીઉત્કર્ષ યોજના :-

આ યોજનામાં ઘરેથી અથવા અન્ય ગૃહઉદ્યોગ કરતી ભુજપુર, ગઢશીશા અને ખાડુઆ ગામની ગ્રામ બહેનોને તા. ૧૭ એપ્રિલના રોજ રૂ. ૧,૪૫,૦૦૦/-ની લોન ગૃહઉદ્યોગ વિકસાવવા માટે આપવામાં આવેલ.

## ❖ રહેઠાણ યોજના:-

મુંબઈ શહેરમાં પોતીકા ઘર માટે સેવા સમાજ તરફથી આપવામાં આવતી રહેઠાણ લોન યોજનામાં ગામ બાડા અને નારાણપુરની બે વાડિતાઓને રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦/-ની લોન આપવામાં આવેલ.

## ❖ વૈદ્યકીય સહાય- મેડિકલ ઉપરાંત મેડિકલ બર્ચને પહોંચી વળવા માટે સેવા સમાજ મેડિકલ લોન અને સહાય આપે છે. તા. ૨૭ એપ્રિલના રોજ મળેલ મિટિંગમાં ગામ બિદડા (૨), રાયણા, બાડા, નાંગલપુર, મોટા લાયજા, ચૂનડી, ગોધરા, પત્રી, મોખા, દેશલપુર, લુણી, ભોજાય, બારોઈ, દેવપુર, મોટા આસંબિયા, કારાધોઘા, એમ કુલ ૧૭ જરૂરિયાતમંદ ભાઈ બહેનોને વૈદ્યકીય બર્ચ પેઠે સહાય આપવામાં આવેલ. વાંઢ ગામની એક વાડિતાને વૈદ્યકીય બર્ચ માટે રૂ. ૧,૫૦,૦૦૦/-ની લોન આપવામાં આવેલ.

## ❖ શૈક્ષણિક લોન -

ભારતમાં રહીને ઉચ્ચ અભ્યાસાર્થી બે વિદ્યાર્થીને રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦/-ની લોન અને વિદેશ અભ્યાસાર્થી જતા ચાર વિદ્યાર્થીનો રૂ. ૬,૦૦,૦૦૦/ની લોન આપવામાં આવેલ.

## ❖ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમ

તા. ૧ અને ૨ એપ્રિલના રોજ શ્રી. ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ અને માતુશ્રી મહિબાઈ શિવજી કન્યાશાળાના સથવારે ધોરણ ૮ થી ૧૨ ના વિદ્યાર્થીઓ માટે કરીઅર સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવેલ જેમાં કુલ ૨૭૬ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધેલ અને ૭૮ વિદ્યાર્થીઓએ એપ્ટેટ્યુડ ટેસ્ટ આપેલ. આ કાર્યક્રમનું આયોજન વિચચોકલી મહાજન વાડી ખાતે કરવામાં આવેલ.

ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે વિદેશ જવા ઈચ્છુકો માટે એક સેમિનારનું આયોજન રવિવાર, તા. ૨ એપ્રિલના રોજ માટુંગા બોર્ડિંગ ખાતે કરવામાં આવેલ. આ સેમિનારના વિષય, વિદેશમાં અભ્યાસની તક અને પડકારો વિશે મુખ્ય મહેમાન શ્રી સુધીર શાહે માર્ગદર્શન આપેલ અને પેનલ મેસ્બર્સ (૧) સાગર જેઠાલાલ નિશર (દેવપુર), (૨) પ્રિયાંક મુકેશ ગાલા (દેશલપુર કંઠી), (૩) મિલય હેમંત હરિયા (માટુંગા), (૪) મીત ગિરીશ વીરા (દેશલપુર કંઠી), (૫) જૈનમ ભાવેશ ગાલા (ગુંદાલા)એ પોતાના વિચાર રજૂ કરી વિદ્યાર્થીઓને વિદેશ બાબત અન્ય માહિતી આપેલ.

## ❖ નવનીત કપ કચ્છી કિકેટ ટૂન્ડામેન્ટ :- ૦૧૧૨

ચુપ ટી-૨૦ અને લેજન્ડ્સ કપની ફાઈનલ તા. ૮ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ના રોજ (૩-નાઈટ) ખાલસા ગ્રાઉન્ડ, માટુંગા ખાતે અને લેડિઝ ટર્ફ ટૂન્ડામેન્ટો તા. ૧૫ અને ૧૬ એપ્રિલનાં રોજ સેન્ટ ઝોસેફ ગ્રાઉન્ડ, વડાલા ખાતે યોજાઈ. સપૂર્ણ ટૂન્ડામેન્ટના

પ્રાયોજક નવનીત ફાઉન્ડેશન, નવનીત પરિવાર  
(રાયજા - દાદર). સંપૂર્ણ અહેવાલ આ અંકના  
પેજ નં ૪૪ પર છિપાયેલ છે.

#### ❖ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ :-

આ વર્ષે શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ સંસ્થાનાં  
૭૫મા વર્ષની ઉજવણી રૂપે ‘આવજ’ નાટકનાં  
સંપૂર્ણ મુંબઈમાં કુલ ૨૫ શો બાદ આ નાટકની  
ટીમે તા. ૭ એપ્રિલ થી ૧૭ એપ્રિલ દરમ્યાન  
સાઉથ ભારતમાં જઈને કુલ ૭ શો કરેલ છે.

#### ❖ આરોગ્ય સંપદા :-

આ વર્ષે શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ દ્વારા  
બોરીવલી ક.વી.ઓ. જૈન મહાજનના સહયોગથી  
આરોગ્ય સંપદા ગર્ભિશય કેન્સર તપાસ કેંપનું  
આયોજન તા. ૧૬ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ના રોજ  
બોરીવલી ખાતે કરવામાં આવેલ.

સ્ત્રીઓનાં ગર્ભિશયમાં કેન્સરનું પ્રમાણ વધી  
રહ્યું છે અને આ બીમારીની આગોટરી જાણ  
થાય અને સમયસર સારવાર મળે એ હેતુથી

આ કેંપનું આયોજન કરવામાં આવે છે. કેંપનાં  
આયોજક દાતા - માતુશ્રી લક્ષ્મીબેન માવજી  
નેણાશી દેઢિયા (ભુજપુર) બટરફલાય પરિવાર  
(વસઈ) અને વિશેષ સહયોગી દાતા - સેવા  
સમાજના ભૂતપૂર્વ અધિકારી છે.

#### ❖ ઓદેવેન્યાર કેંપ :-

૧૮૮૬થી સેવા સમાજ અરબિંદો આશ્રમના  
સહયોગથી નૈનિતાલ કેંપનું આયોજન કરે છે.  
લોકડાઉન બાદ પ્રથમ વખત આ કેંપનું  
આયોજન કરવામાં આવેલ. કેંપમાં વિવિધ  
પ્રવૃત્તિ ઉપરાંત ૧ હિવસ નિસર્ગનું કુદરતી  
સૌંદર્ય માણવા અને શિબિરાર્થીઓને મુક્ત  
વાતાવરણ મળે એ હેતુથી મુક્તેશ્વરમાં રિસોર્ટમાં  
રહેવાનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આ વર્ષ  
આ કેંપમાં ચ્રૂપ લીડર સુભિત્રા દેઢિયાના  
આગોવાની ડેઢળ કુલ ૨૪ શિબિરાર્થીઓએ  
જયપુર સુપરફાસ્ટમાં ત મે, ૨૦૨૩ના રોજ  
પ્રયાણ કરેલ છે. તા. ૧૪ મે, ૨૦૨૩ના રોજ  
ગારીબરથ ટ્રેનથી પાછા ફરેલ.

## અનુદાન - આમારી

તા. ૧ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ થી તા. ૩૦ એપ્રિલ, ૨૦૨૩ સુધી આવેલ અનુદાનની યાદી

રૂ. ૪,૨૫,૦૦૦/- શ્રી સુધીરભાઈ હીરજીભાઈ છેડા  
(મોટા આસંબિયા - ન્યૂ જર્સી (USA)) -  
બુકબેંક-૨૦૨૩-૨૦૨૪ના કોર્સ સ્ટ્રીમના સહયોગી દાતા

રૂ. ૨૫,૦૦૦/- મનન નેહલ કૌશિક શાહ (બિદા - થાણા) શૈક્ષણિક ફંડ

રૂ. ૨૫,૦૦૦/- ડૉ. રતિલાલ હીરજી વોરા (કુંદરોડી- મલાડ(ઈ), ડૉ. શાંતાબેન રતિલાલ  
વોરાની ઉર્મી આયંબિલની ઓળી અને સાંલિસિટર શ્રી હરભયંદભાઈ  
ગડા (બાડા-વરલી)ની દુપ્રમી આયંબિલની ઓળી નિમિત્તે

મળેલ અનુદાન નિમિત્તે શ્રી ક.વી.ઓ. સેવા સમાજ દાતાશ્રીઓનો આભાર માને છે.

સંસ્થાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં મળેલ અનુદાનમાં આયકર કલમ ૮૦G બાદ મળે છે.

# સાંદ્રન

## અવસાન નોંધ

(તા. ૧ એપ્રિલ ૨૦૨૩ થી તા. ૩૦ એપ્રિલ ૨૦૨૩)

ચક્ષુદાન : દેહ /ત્વાચાદાન : અવયવદાન : \*

### પ્રાર્થના રાખેલ નથી

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે	નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
મેહુલ હરખંદ ટોકરશી ગંગર	૪૨	છસરા	કાંડાગરા	મા. ચંપાબેન ઠાકરશી ભવાનજી છેડા	૭૨	કાંડાગરા	ડૉબિવલી
હરીયંદ પુનશી ધારશી ગોમર	૬૬	મંજલ રેલિયા	મલાડ	રત્નિલાલ આણંદ મચવણ વીરા	૭૨	નાગલપુર	ડૉબિવલી
શિકાંત ભીમશી દેવરાજ ગાલા	૭૧	છસરા	અંધેરી	વેજબાઈ ગાંગજી વીરજી ગડા	૮૨	શેરી	ચેખુર
અ.સૌ. અમૃતબેન દીલાધર વેલજી દેહિયા	૭૩	શેરી	ફોર્ટ	મા.ગ.સ. પ્રભાવતીબેન નવીનંદ દમજી કુરિયા	૭૫	નાની ખાખર	પુના
પુષ્પાબેન કલ્યાણજી દેવરાજ શાહ/કુરિયા	૮૬	બિદા	ઘાટકોપર	વલ્લભજી રાધવજી પાંચાણિયા વીરા	૬૮	દેવપુર	વિકોલી
અ.સૌ. કસ્તૂરબેન કલ્યાણજી કુંગરશી	૮૦	પ્રાગપુર	વડાલા	મણિલાલ કુંવરજી રવજી હરિયા	૬૬	નરેરી	મુલુંડ
રંજનબેન બંસીલાલ રામજી ગોગરી	૬૦	નાના ભાડિયા	બોરીવલી	શ. રિકલ ધર્મન્દ્ર માવજી નંદુ	૩૨	બિદા	બોરીવલી
પ્રવીષા (પ્રાગપરનાં તરલાબેન પ્રેમજી)	૪૪	-	થાણા	હેમચંદ કાનજી નેણશી ગાલા	૭૫	મોટી ઉનડોઠ	યવતમાલ
રામજી સંગોઈના જમાઈ)				કસ્તૂરબેન રામજી નાનજી ગંગર	૭૮	ગોધરા	વિલે પાંચ
ચેતન માલશી ધનજી દેહિયા	૫૨	ભુજપુર	મુલુંડ	જવેરબેન વીરજી શિવજી માલદે	૮૧	લુણી	થાણા (૭૦)
નીરા મુકેશ રાધવજી ધરોડ	૫૭	પત્રી	મુલુંડ	માવજી હીરજી કોરશી દેહિયા	૮૨	મોથારા	અલીભાગ
કસ્તૂરબેન નેમજી લખમશી વોરા	૮૫	નવીનાળ	ડૉબિવલી	સાકરબાઈ કાકુભાઈ દેવજી ગાલા	૬૨	છસરા	કાંદિવલી
હસમુખ મેઘજી ઉકેશા સાવલા	૬૬	ટેપા	ચુનાભડી	રામજી પાલણ ગડા	૬૨	નવાવાસ	કાંદિવલી
અ.સૌ. હર્ષિબેન રમકીલાલ તલકરી સાવલા	૭૦	ટેપા	ગોવંડી	મુકેશ નાનજી દેવજી દેહિયા	૬૨	વડાલા	સુરત
અ.સૌ. જવેરબેન જ્યાતીલાલ કુંવરજી ધરોડ	૮૪	પત્રી	મલાડ	હેમલતાબેન પ્રાગજી પદમશી સતરા	૮૨	લાખાપુર	લાખાપુર
શાંતિલાલ નરશી આણંદ સાલિયા	૮૧	રતાડિયા ગણેશ	ચીરાબજાર	જવેરબેન રાધવજી રવજી ગોગરી	૮૬	દુંડા	અંધેરી
હિંદેશ જગરશી માલશી કુરિયા	૪૮	નાગલપુર	ચીંબંદર	વિરલ (સીમા મુકેશ સાવલા	૩૭	કોઝાય	ડૉબિવલી
મા. પુષ્પાબેન ભવાનજી વેલજી ગાલા	૭૩	વડાલા	વાપી	કોડાયના જમાઈ)			
મગલનલાલ રવજી ધારશી છેડા	૬૦	વાંકી	ભાંસુપ	રામજી સતનશી જેંડા દેહિયા	૭૨	ગઢશીશા	કાંજુરમાર્ગ
સુધીર મુરજી રામજી કેનિયા	૫૩	મુંડા	મલાડ	નર્મણાબેન તલકરી ભેતશી છેડા	૭૫	બિદા	મલાડ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
દેવકાંબેન લક્ષ્મીયંદ પાસુ ગોગરી	૮૦	કોડાય   ગળપાદર (ગાંધીધામ)	
પુરભાઈ ખોયશી દેવજ ગોસર	૮૩	કોટડી મહા.	ડૉબિવલી
મા. ગંગાબેન રતનશી રાયશી સાવલા	૮૩	નાના રતાદિયા	વિકોલી
મા. ચંચળબેન મહેન્દ્ર ટોકરશી છેડા	૭૬	ડોણ	મુલુંડ 
નિર્મળાબેન વસનજ માવજ શાહ/રંભિયા	૮૫	રામાણિયા	મુલુંડ 
રૂક્ષમણી રામજ કુવરજ સતરા	૮૭	ગુંદાલા	દાદર
ધીરજલાલ લાલજ મોણશી દેઢિયા	૭૮	પત્રી	બોરીવલી
રીટા (બોરીનીં જેવેરબેન વશનજ)	૫૧	-	નવસારી
કેનિયાની પુત્રી)			
દિનેશ રવજ પ્રેમજ ગડા	૭૧	રાયધણજર	થાણા
ગુણવંતીબેન વશનજ શિવજ દેઢિયા	૭૨	કોટડા રોહા	કલ્યાણ(૬૪૩)
રૂપેશ રામજ દેવજ ગલિયા	૪૫	લુણી	કુલા (૪૩)
છોટાલાલ દામજ નાંગશી નંદુ	૭૪	નાના ભાડિયા	મુલુંડ
ચંદ્રકાંત કુવરજ દેવજ છેડા	૬૩	નાના આસંબિયા	મલાડ
બિપીન પ્રેમજ કુવરજ નંદુ	૬૩	કોડાય	મજગામ
નવીનચંદ્ર ચાંપશી ભાણજ છેડા	૮૦	હમલામંજલ	મુલુંડ
મહિબેન લાલજ વીરજ ગાલા (ઈશરાણી)૮૫	૮૫	વડાલા	બોરીવલી
જયંતીલાલ નાનજ પાસુ છેડા	૫૮	લુણી	નાલાસોપારા
મુલચંદ ગોવર પાલણ રંભિયા	૬૮	તેપા	વાપી
દમયંતી જેવેરચંદ ખીમજ ગાલા	૬૬	ટોડા	ગોરેગામ
કસ્તૂરબેન તનસુખ જેઠમલ નાગડા	૭૨	વીઠ	વસરી 
નાનબાઈ વેરશી કાનજ છેડા/શાહ	૮૩	નાના આસંબિયા	દેવનાર
અ.સૌ. ગીતા ટીપિક કુવરજ ગોગરી	૬૮	પત્રી	દિવા
કાંતિલાલ ટોકરશી દેઢિયા	૭૨	ગુંદાલા	થાણા
ખુશાલ જીવરજ જેડા ગોસર	૮૨	કોટડી મહા.	દહીસર
ગંગાભાઈ ગાંગજ વીરજ દેઢિયા	૮૫	મોરી ખાખર	મુલુંડ
રમેશ કલ્યાણજ વીરજ છાડવા	૫૮	બાડા	વરલી
નરેશી કાકુભાઈ ઉમરશી કુરિયા	૬૧	બિદડા	ઘાટકોપર

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
શરદ મોરારજ ઉમરશી છેડા	૭૧	મોરા કંડાગરા	જોગેશ્વરી
અ.સૌ. હેઠિચા કાંતિલાલ શિવજ ગડા	૬૮	માપર	જબલપુર 
લીલાવંતી ધીરજલાલ મગનલાલ શાહ/ભેદા	૭૫	નવાવાસ	નાલાસોપારા
કસ્તૂરબેન ભોગીલાલ પદમશી લાલન	૭૮	કોડાય	મીરા રોડ
આશીષ નરેન્દ્ર ખીમજ મોતા	૪૩	ભુજપુર	અમદાવાદ
મા. લક્ષ્મીબેન શામજ દેવજ બોરીચા	૮૩	કોડાય	મુલુંડ (૬૬)
નીરાલી (બોરીનાં પ્રીતિ રાજેશ નંદની પુત્રી)	૩૭	-	નાલાસોપારા
મંજુલા સુરેશ જેઠાલાલ કક્ષા	૫૭	બેરાજ	ડૉબિવલી
અ.સૌ. નીના વસંતલાલ પ્રેમજ ગોસર	૬૨	મોરા રતાદિયા	કલ્યાણ
કેતન લાલજ લખમશી લાપસિયા	૬૭	કોડાય	થાણા
બિપીન રામજ કાનજ સાવલા	૭૫	રામાણિયા	હિંદમાતા
કિશોર નાનજ ધીરજ શાહ/વિસરિયા	૭૫	નવાવાસ	અંધેરી
ભારતી કલ્યાણજ ધારશી ભેદા	૭૨	મેરાઉ	મીરા રોડ
તિલકબેન કાંતિલાલ વાલજ નાગડા	૭૬	મોથારા	થાણા
કાંતિલાલ ભાણજ તેજસી સાવલા	૮૫	રામાણિયા	મુલુંડ (૩૬)
પ્રાર્થના રાખેલ છે			
તલકશી દેવજ મુરજ શેડિયા	૮૩	કારાધોથા	કાંદિવલી
રમણીક રામજ ભાણજ દેઢિયા	૬૫	ભોરારા	બોરીવલી
ડૉ. પ્રકૃત્યા દામજ ભાણજ ગડા	૫૨	રાયધણજર	લાલભાગ 
લાલજ ટાકરશી લખમશી કેનિયા	૮૧	રામાણિયા	જોગેશ્વરી
જયશ્રી કાનજ કેશવજ મારુ	૫૮	બેરાજ	વસરી
જેઠાલાલ વીરજ પાંચા સાવલા	૮૪	ફરાડી	બોરીવલી
અશોક મુલચંદ વેલજ વીરા	૪૮	નાની ખાખર	ઘાટકોપર
મુલચંદ દામજ પાલણ ગડા	૬૫	માપર	અંધેરી
મા. શાંતાબેન પ્રેમજ વીરજ ગાલા	૮૭	મેરાઉ	વરલી
જ્ય. નરેશ વાડીલાલ ગોગરી	૧૮	નાંગલપુર	ડૉબિવલી
શાંતિલાલ દેવજ વેલજ છેડા	૭૬	નાના આસંબિયા	ગ્રાંટ રોડ

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
<b>પ્રાર્થના રાખેલ છે</b>			
ભોગીલાલ રવજુ રાડા (રામિયા) શાહ	૭૦	રામાણિયા	મુરત
નિર્મણબેન હરખચંદ ખીમજી સંગોઈ	૭૨	બિંડા	અંધેરી
મા. મણિબેન હીરજુ દેવજી મામણિયા	૭૭	કુંદરોડી	વિદ્યાવિહાર
રતનબેન વાલજી રામજી ગડા	૮૦	મોટી ખાખર	અંધેરી
અ.સૌ. સાડરબેન દામજી	૭૫	વડાલા	સિક્કાનગર
લાલજી ગાલા		(અણાસનપ્રત ધારી)	
અ.સૌ. બીના નીતિન મેધજી છેડા	૫૪	રતાદિયા ગણોશ	બોરીવલી
મુકેશ ખીમજી લીલાધર છેડા	૬૩	બારોઈ	બોરીવલી
હીરાલાલ નરશી જેડા વોરા	૮૦	છસરા	દાદર
જયેશ નરશી ભાણજી છેડા	૫૭	રતાદિયા ગણોશ	મલાડ
મુલયંદ મેધજી આસુ પાસડ	૮૧	કોટડા રોહા	મુલુંડ 

નામ	ઉંમર	ગામ	હાલે
<b>પ્રાર્થના રાખેલ છે</b>			
રોહિત રમણલાલ સતરા (શાહ)	૬૭	ગુંડાલા	મુલુંડ 
નવીનચંદ્ર પ્રેમજી કાનજી સૈયા	૭૩	કારાધોગા	મુંબ્રા
હેમલતા ખેમચંદ લાલજી લાપસિયા	૭૦	નાના ભાડિયા	દાદર
પાનબાઈ હંસરાજ ઉમરશી વીરા	૮૮	બાડા	કાંદિવલી
મગનલાલ માણોક હંસરાજ સાવલા	૮૦	બેરાજા	થાણા
દામજી વસનજી રામજી ગાલા	૮૦	વડાલા	ઘણશોળી
અસૌ. કસૂરબેન ધારશી સૂરા ટેલ્યા	૮૧	ભુજપુર	મહુગામ
લક્ષ્મીચંદ ગોસર વરજાંગ નાગડા	૮૩	કોટી મહા.	મુલુંડ
ઝવેરબેન શાંતિલાલ ઘેલા ગાલા	૬૮	રામાણિયા	તિલકનગર
સુધાકર ( મેરાઉંના મા. હીરબાઈ )	૭૮	-	જબલપુર
કોરશી ગંગરના જમાઈ )			

પકડી દોસ્તોનો હાથ,  
 ચાલ્યા હતા દૂર સુધી....  
 હજ્જુય હાથમાં એની સુગંધ છે. !  
 નથી મળ્યા વરસોથી  
 એથી શું થયું ?  
 સંબંધ હજ્જુય એટલો જ અકબંધ છે. !



રમતના એક મેદાનમાં  
 સરસ બોર્ડ વાંચ્યુ  
 આજે  
 કાં તો હું જીતીશ... !  
 કાં તો હું શીખીશ... !  
 બસ જીવનમાં પડા કર્દ આવું જ છે.

એવું ન વિચારો કે...  
 ઈશ્વર તમારી સાથે છે કે નહીં...  
 એવું વિચારો કે  
 તમે ઈશ્વરની સાથે છો કે નહીં...  
 કારણ કે ઈશ્વર હંમેશાા,  
 સત્યની સાથે હોય છે. !



હુનીયાના આ ચાર સ્થાન જે  
 ક્યારેય ભરાતા નથી  
 સમુદ્ર,  
 સ્મશાન,  
 ઈચ્છાનો ઘડો,  
 માણસનું મન.

<p style="text-align: center;">         * * * * *       </p> <p>         રમતના એક મેદાનમાં          સરસ બોર્ડ વાંચ્યુ          આજે          કાં તો હું જીતીશ... !          કાં તો હું શીખીશ... !          બસ જીવનમાં પડા કર્દ આવું જ છે.       </p>	<p style="text-align: center;">         એવું ન વિચારો કે...          ઈશ્વર તમારી સાથે છે કે નહીં...          એવું વિચારો કે          તમે ઈશ્વરની સાથે છો કે નહીં...          કારણ કે ઈશ્વર હંમેશાા,          સત્યની સાથે હોય છે. !       </p> <p style="text-align: center;">         * * * * *       </p> <p>         હુનીયાના આ ચાર સ્થાન જે          ક્યારેય ભરાતા નથી          સમુદ્ર,          સ્મશાન,          ઈચ્છાનો ઘડો,          માણસનું મન.       </p>
---	---

## Transforming businesses through technology

We bring tested technology close to you so that you adopt, scale and transform.



### Intelligent, Integrated Infrastructure for the Data center



Modern IT Infrastructure



Cyber Security



Networking & Wi-Fi



Multi Cloud



Complete Data Center Solutions



Smart Integrated Data Center



Row/Cabinet/ Closet/Aisle



Precision AC

Drive digital continuity with innovative solutions.

Want to know more information? Get in touch with us



+91 8879004536



mktgsolutions@netlabindia.com



[www.netlabindia.com](http://www.netlabindia.com)

WPP Licence No. :- MR/Tech/WPP-215/East/2023-25

PAGDANDI (Monthly) JUNE 2023 RNI-14593/1957, Published on 1st of every month & Posted at Patrika Channel Sorting Office Mumbai - 400 001 on 2nd & 3rd of every Month. Post Regd. No. MCE/251/2023-25



નોનસ્ટિક્કેર અને  
નોન-સ્ટિક કુકવેર

## મેડ ફોર ઈચ અધર

Regular Scrub Pad

V/S

Gala  
NonstikCare Scrub



TRY NOW!

Available at  
all leading retailers

**5X** કાર્યોભલ

